

To'on yó'o kían nì taa San Lucas, ña ká'an sa'a Jesús

Ña yó'o kúú ña nì ka'an Lucas xí'ín ra naní Teófilo

¹ Sa kua'á nda'o taa nì kee tata nataa yíko ra ndidaá ña ndaa nì kuu tein mií yó. ² Ta nì taa raan táto'on káa rá ío ña nì nakani na nì xini xí'ín noo ndidaá kúú ña nì sa ío nda mí sa'a, chì noón kúú na nì ni'ì choon ña kane'e na to'on yó'o kanoo na. ³ Ta nì sa nde'í ña iian va'a kíán nataa yíko ta'anii ña. Chì kueé kueé nì taó to'on va'i ndidaá kúú ñayuu nì xini xí'ín noo ndidaá kúú ña nì sa ío nda mí sa'a, dá nì nataa yíko ña kosaan noo mií ní, Teófilo, chì kúú ní iin taa ndaya'i, ⁴ dá kana'á va'a ní sa'á ña ndaa, tá'an ña nì daná'a na noo ní.

Di'a nì kuu tá nì ka'an iin ángel ndi koo, dá kaki iin ra naní Juan

⁵ Tein kuú nákaa Herodes kúú rá rey chí kuendá Judea, nì sa ío iin ta duti nì sa naní Zacarías, ta sa káa ra tein ta duti kuendá Abías. Ta ñadi'í ra nì kixi tein na ve'e Aarón, ta nì sa nanían Elisabet. ⁶ Ta mií rá xí'ín ñadi'í ra nì sa kuu ñayuu ndaa noo Ndios, ta sa seídó'o na ndidaá kúú choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, ta ni lú'u ko ní ya'a na noón. ⁷ Tído ko ta'ón de'e na ní sá ndei, dá chì Elisabet kúú iin ñá'a daá o kúu koo de'e. Ta na sava'a va kúú ndin nduú na.

⁸ Iin kuú nákaa Zacarías kéchóon ra ña kúú choon kée duti noo Ndios, chì mií daá ñóó kéchóon ta duti kuendá mií rá. ⁹ Dá nì kee ta duti ñóó táto'on nì

kaan ra kée ra, chì nì sadikí ra suerte, dá nì kaniañ ña Zacarías kúú ra chíñó'o dusa noo Ndios. Dá nì ku'u ra kua'an ra ini ve'e ño'o ká'ano sato'o yo Ndios. ¹⁰ Ta kua'á nda'o ñayuu ndéi ká'an na xí'ín Ndios sata vé'e xían nani nákaa ra chíñó'o ra dusa ñoó ini ve'e ño'o ká'ano ñoó. ¹¹ Kúú iin kuití vá nì na'a noo iin ángel nì kii noo sato'o yo Ndios, íin na chí xoo kuá'a di'a noo kéj dusa ñoó. ¹² Kúú nì naá vá ini Zacarías tá nì xini ñaá rá, ta nì nduká'ano ra xini ra sa'á ña nì yu'ú ra. ¹³ Tído nì kaa ángel ñoó xí'ín rá:

—Zacarías, ná dá'a ni yu'óon, chì nì seídó'o va Ndios ña nì xikon noo ná. Sa'á ñoó dákáki ñadi'óon Elisabet iin tayíí ló'o, ta chinanón xì Juan. ¹⁴ Ta ndato nakutí yo'ó xí'an kadij inon sa'a xí. Ta kua'á nda'o ñayuu kadij iní tá ná kaki xi, ¹⁵ chì iin ta ndáya'i nda'o kakuu xi noo Ndios. O kó'o ta'on xi vino, ta ni ndutá deen. Ta nakutí xí xí'ín Espíritu ij Ndios nda noo kakaá xì tixi naná xì. ¹⁶ Ta mií xí kedaá xí'ín kuá'á nda'o na Israel, dá nandió kuéi na noo sato'o na Ndios. ¹⁷ Ta sa dinñó'ó ka kasaa xì, dá kasaa na kúú sato'o yo. Ta kane'e xì choon táto'on kì'o nì sa ne'e Elías choon, ta koo ndeé iní xì táto'on kì'o ndeé sa io ini Elías. Ta kandeé xí nandei va'a na kúú tatá xí'ín de'e na. Ta kandeé ta'ani xi xí'ín na saá ini, dá natiin na ñaxintóni va'a táto'on kì'o kómí ñayuu ndaa ñaxintóni va'a noo Ndios. Díón, dá kenduu xì na ñoo yó'o, dá kandeí nduu na natiin na na kúú sato'o yo.

¹⁸ Dá nì kaa Zacarías xí'ín ángel ñoó:

—¿Ndí keei kandaá iniñ ña dión koo? Dá chì ta sa'ava'a va kúú yu'u, ta sa'ava'a ta'ani ñadi'í yu'u.

¹⁹ Dá nì kaa ángel ñoó xí'ín rá:

—Yu'u naní Gabriel, ta yu'u kúú ra íin noo Ndios noo ío na. Ta mií ná kúú na nì chinda'á yu'u veii kasto'in xí'ón sa'á to'on va'a yó'o. ²⁰ Ta viti kían kandoo ñí'on, ta o kúu ka ka'on nda ná xinkoo noo nì ka'in xí'ón, chí kò ní xí'ón kandíson to'on nì ka'in, tído miían ndaa xinkoo ña nì ka'in xí'ón tá ná kasandaá kuu nì kaxi mií Ndios —kaá na xí'in rá.

²¹ Ta ndáti na ñoo ñoo ña keta Zacarías sata vé'e. Kúú nì kasá'á nákaní ini na sa'á ña nì kuna'á nákaa ra ini ve'e ño'o ñoo. ²² Tído tá nì keta ra, kúú sa kò kúú ka va ka'an ra. Dá nì kandaá ini ñayuu ñoo ña nì xini ra iin ña'a ndato nì kee Ndios ini ve'e ño'o ñoo, dá chí nda ndá'a óon ra kúu xí'o ra kuendá sa'á ña nì xini ra. Ta nì kandoo ñí'i va ra.

²³ Dá tá nì ndi'i nì kee Zacarías choon kánian kee ra sa'á ña kúú rá ta duti, dá nì kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra. ²⁴ Ta nì ya'a dao kuu ña nì kuu díon, ta kúú nì tuu va ñadi'í ra Elisabet ñó'o de'án. Ta kúú nì sa kaa tooán ve'án o'on yoo, ta nì kaaan di'a xí'in miían: ²⁵ “Di'a nì kee sato'i Ndios xí'ín, chí tein kuu viti nì na'a na ña kú'u ini na sa'í, ta nì dítá ná ña kían kénoo ñayuu yu'u.”

Di'a nì kuu tá nì kasto'on iin ángel xí'in María ña koo iin de'e yíi na, ta kananí xí Jesús

²⁶ Tá nì xino iño yoo ñó'o de'e Elisabet, dá nì tanda'á Ndios ángel naní Gabriel kua'an na iin ñoo naní Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, ²⁷ dá koto ni'ini na iin tadi'í tákí, tá'an ra sa nì xí'o to'on ña koo xi xí'in ta naní José, ra kúú kuendá na ve'e rey David. Ta tadi'í tákí ñoo naní María. ²⁸ Tá nì ku'u ángel ñoo noo ío María, dá nì kaa na xí'in xí:

—Ná koo va'ón. Náta'an nda'o ini Ndios xini na yo'ó, chi na kúú sato'o yo kúú na ió xí'ón, ta kée na cháá ka ña maní xí'ón o duú dao ka ñá'a.

²⁹ Tá ni xini xi ángel ñoó, ta ni seídó'o xi ña ni ka'an na xí'in xí, kúú ni naá vá iní xi, chi ko kándaá ta'on iní xi ndi kóni kaa ndisá'an ni ka'an na xí'in xí. ³⁰ Dá ni kaa tuku na xí'in xí:

—María, ná dá'a ni yu'oon, chi sa ni natiión ña maní noo Ndios. ³¹ Chi viti kían kaño'o de'ón. Ta dátuu nooon iin tayíi, ta chinanón xi Jesús. ³² Ta kakuu xi iin na ndáyá'i, ta kananí xí de'e mií Ndios, na kómí ndidaá choon. Ta mií Ndios, na kúú sato'o yo, noón kúú na k'i'o choon noo ndá'a xí ña kakuu xi rey, tát'on ni sa kuu David, na sá'ano ve'e xi. ³³ Ta kane'e xi choon noo na ve'e Jacob, ta ni iin kuú o ndí'i ña dándáki xi.

³⁴ Dá ni kaa María xí'in ángel ñoó:

—¿Ndí koo, dá xinkoo ña koo dión, ta ko ta'ón ta ió xí'in?

³⁵ Dá ni kaa ángel ñoó xí'in xí:

—Mii vá na kúú Espiritu i Ndios naxino nimon, ta nakutón xí'in ndée mií ná. K'i'o dión, dá ni'on de'ón. Sa'á ñoó tayíi i kaki ñoó kananí xí de'e mií Ndios. ³⁶ Ta dión ta'ani sa ñó'o de'e tá'ón naní Elisabet, va'ará na savá'a kúú ná. Ta sa ni xino iño yoo ñó'o de'e na, va'ará sa ka'an ñayuu xí'in ná ña kúú ná iin ñá'a o koo de'e, ³⁷ chi ni iin ña'a ko kían kuáchi noo Ndios.

³⁸ Dá ni kaa María xí'in ná:

—Yu'u kúú iin tadi'í kéchóon noo sato'o yo Ndios. Sa'á ñoó ná kee na xí'in tát'on k'i'o ni ka'an ní xí'in —kaá xi.

Dá ni kexoo ángel ñoó noo xí kua'an na.

Di'a ni kuu tá ni sa'an María ve'e Elisabet

³⁹ Tein kuu dáá ñóó, dá ni ndi'i nda'o ini María ni kee xi kua'an xi yukú ñóó noo nákaa iin ñoo chí kuendá Judá. ⁴⁰ Tá ni saa xi, ni ku'u xi ve'e Zacarías. Dá ni ka'an xi ndisá'án xí'ín Elisabet. ⁴¹ Tá ni seido'o Elisabet ndisá'án ni ka'an María xí'án, kúu ni'i nda'o ni kandita taleé ini tixián. Ta kúu ni nakutián xí'ín Espíritu i Ndios, ⁴² ta kúu ni'i nda'o ni kayu'án:

—Yo'ó kúu na kémáni cháá ka Ndios noo ndidaá na ñá'a, ta kémáni ta'ani na de'e nákaa tison xaan. ⁴³ ¿Ndá yoo ví kúu yu'u ña kii naná na kúu sato'i koto ni'ini na yu'u? ⁴⁴ Tá ni seido'i ni ka'on ndisá'án xí'ín, kúu ni'i nda'o ni kandita taleé nákaa ini tixii xí'an kadij iní xi. ⁴⁵ Ndiká'án ndi kúu ví yo'ó ña ni kandison ña miian ndaa xinkoo ña ni ka'an sato'o yo Ndios kee na xí'on —kaaan xí'ín xí.

⁴⁶ Dá ni kaa María:

Ndino'o ini va yu'u kéká'anoi na kúu sato'o yo.

⁴⁷ Kadij nda'o ini níóí sa'a ña ni kee Ndios, na dákaaki ñaá.

⁴⁸ Chi ni sa nde'é ná ña kúuí iin tadi'í kúnda'í kéchón noo ná.

Ta viti chí noo kaa ndidaá kúu ñayuu ña ni natiin yu'u ña maní noo Ndios.

⁴⁹ Dá chi ná'ano nda'o ña'a kée Ndios, na kómí ndidaá kúu ndée, xí'ín.

Ná natiin kuu ná ndidaá tá'an ñaño'ó.

⁵⁰ Daá kuití kú'u ini na sa'a ndidaá ñayuu yu'ú ni'ini ñaá.

⁵¹ Sa kuá'a nda'o ña'a ná'ano ni kee na xí'ín ndá'a ná.

Ta ni taó xóo na ta ío táyí ini, dá ná o kée ra ña nákani ini níó rá.

52 Ta *n*ī *d*itá ná choon noo *nda'*á *t*ā *né'*e choon
ná'ano,

ta *n*ī *ch*indaya'i na *ñ*ayuu *nda'*í ini.

53 Ta *no*ó *n*ā *ko*ó *ñ*ā'a *ke*í, *ku*ā'á *nda'*o *ñ*ā'a *n*ī *x*ī'o
Ndios.

Ta *ndida*á *n*ā *ku*iká, *ko*ó *ñ*ā'a *n*ī *ni'*i ná *kane'*e na
*ko'*on *na*.

54 Ta *n*ī *ch*indeé ná *n*ā *ñ*oo Israel, *n*ā *ké*chóon noo
ná,

ta *n*ī *ndi*ko'on ini Ndios *ñ*ā *kú'*u ini *n*ā *sa'*ā ná,

55 *ch*ī *k*ī'o *di*ón *n*ī *x*ī'o na *to'*on na *no*ó *n*ā *sá'*ano
*ve'*e *yó*,

*ch*ī *k*ī'o *di*ón *n*ī *kaa* *n*ā *kee* na *x*í'ín Abraham *x*í'ín
*ndida*á *de'*e na,

ta *da*á *kuití* *vá* *kée* Ndios *di*ón *x*í'ín *yó*.

56 *Tá*to'on *on*ī *yo*o *n*ī *sa* io *María* *x*í'ín *Elisabet*, *dá*
*n*ī *kee* *x*ī *kua'*an *nó'*o *x*ī *ve'*e *xi*.

Dì'a nī kuu tá nī kaki de'e Elisabet naní Juan

57 *Tá* *n*ī *kas*andaá *kuu* *kaki* *de'*e *Elisabet*, ta *kú*ú
iin *tayi*í *ló'*o *n*ī *da*kákíán. 58 *Tá* *n*ī *ka*ndaá ini *n*ā
ndéi *yati* *x*í'án *x*í'ín *n*ā *kú*ú *tá'*an *ñ*ā *ká'*ano *nda'*o
*ñ*ā *mani* *n*ī *kee* Ndios *x*í'án, *kú*ú *n*ī *kadi*í *dá*o ini *n*ā
*x*í'án. 59 *Tá* *n*ī *x*ino *on*ā *kuu* *n*ī *kaki* *xi*, *dá* *n*ī *ta'*anda
*ñ*ī *x*í *tá*to'on *k*ī'o *kée* *n*ā Israel *x*í'ín *de'*e na. *Ta* *n*ī
*ka'*án ná *chin*aní *ñ*āá *ná* *Zacaría*s *tá*to'on *naní* *tatá*
*x*ī. 60 *Dá* *n*ī *kaa* *naná* *x*ī:

—O *kán*aní *ta'*on *x*ī *di*ón. *Juan* *va* *kan*aní *x*í.

61 *Dá* *n*ī *kaa* *n*ā *x*í'án:

—¿*Ndiv*ā'a *kan*aní *x*í *di*ón? *Ta* *ni* *iin* *tó'*ón *ta'*on *n*ā
*ve'*ón *ko* *naní* *kuu* *ká'*on *xa*an.

62 *Dá* *n*ī *ka*sá'á *kú*u *nda'*ā ná *nda*to'ón ná *tatá*
*x*ī *ndi* *kan*aní *x*í, *kón*ī *ra*. 63 *Dá* *n*ī *x*ikā *ra* *iin* *tá'*í
*y*íto *yá*dí, ta *no*o *y*íto *ñ*oo *n*ī *taa* *ra* *kuu* *x*ī. “*Juan*
va *kan*aní *x*í”, *kaá* *ñ*ā *n*ī *taa* *ra*. *Ta* *kú*ú *ndida*á *vá*

na n̄i naá iní. ⁶⁴ Ta kúú vití'ón di'a va n̄i n̄aka'an ra. Ta kúú n̄i kasá'á rá kéká'ano ra Ndios. ⁶⁵ Ta ndidaá kúú n̄a ndéi yati xí'ín ná ñóó n̄i yu'ú nda'o na. Ta ndidaá n̄a ndéi noo kúú yukú ñó'ó ndíta chí kuendá Judea n̄i kasá'á ná ndátó'ón ná sa'a ndidaá ña n̄i kuu. ⁶⁶ Ta ñayuu n̄i seídó'o ña n̄i kuu dión, n̄i kasá'á ná kani ini n̄a, ta kaá n̄a:

—¿Ndi kuú vían kasandaá tayii ñóó kakuu xi?
—kaá n̄a.

Ta miían ndaa ndisa nákaa xi t̄ixi ndá'a sato'o yo Ndios.

Di'a kua'an ña n̄i kaa Zacarías n̄i kee Espíritu ñi Ndios

⁶⁷ Ta kúú Zacarías, ra kúú tatá xi, n̄i nakutí xí'ín Espíritu ñi Ndios. Ta kúú n̄i kasá'á ká'an ra sa'á ña n̄i sa io xí'ín sa'á ña koo chí noo:

⁶⁸ N̄a ká'ano kúú sato'o yo Ndios, n̄a ndáño'o yóó, n̄a Israel,

dá chí n̄i kasáa n̄a taó xóo na yó t̄ixi ndá'a ña kini.

⁶⁹ Chí n̄i tanda'á ná iin n̄a kómí choon vei dákaki ñaá.

Ta kúú ná iin n̄a ve'e rey David, n̄a sa kechóon noo mií Ndios tá sa na'á,

⁷⁰ tátó'on k̄i'o n̄i kaa Ndios kee na xí'ín yú'u profeta n̄a nda míi sa'a.

⁷¹ Chí dákaki na yó noo n̄a naá xí'á, ta taó xóo na yó t̄ixi ndá'a n̄a xiní u'u ñaá.

⁷² Ta n̄i ka'an n̄a ña ku'u ini n̄a sa'a ndidaá n̄a sá'ano ve'e yó.

Ta k̄o ní nándodó ta'on na ña ndato n̄i kandoo na kee na xí'ín ná,

⁷³ tá'an ña n̄i kandoo na kee na xí'ín Abraham, n̄a kúú ta sá'ano ve'á.

Chí n̄i kandoo Ndios ña

74 taó xóo na yó tixi ndá'a na xiní u'u ñáá,
dá kían ni iin ña'a ná o kedaá xí'á ña yu'ú yo koni
kuáchí yó noo ná.

75 Ta koo vii yo, ta kee yó ña ndaa noo mií ná
ndidaá tá'an kuu ni saki na kandeí yó.

76 Ta yo'ó, de'e ló'o mií, yo'ó kakuu iin profeta, na
kásto'on xí'ín ñayuu ña ni ka'an mií Ndios,
na ió noo dikó.

Dá chí kuió noo yo'ó ko'on noo na kúú sato'o yo,
dá kenduuon iin íchí ndaa noo ná.

77 Chí kasto'on yo'ó xí'ín na ñoo Israel, dá ná kan-
daa ini na ndi kee Ndios, dá dákaki ñaá ná,
chí k'i'o ká'ano va ini na sa'á kuachi kée na.

78 Chí kú'u nda'o ini Ndios sa'a yo, sa'á ñoo ni kasáa
na chindeé ná yó,
ta kían tát'o'on iin ndíndii saá ni xinkoo toon noo
yo iin ka kuu,

79 dá k'i'oan ña katoon noo ñayuu xionoo íchí noo ín
naá, xí'ín noo na ñó'o tixi ndá'a ña kuu na.
Ta dát'oan noo yo ko'o ichí ndaa, dá koo va'a ini
yo.

80 Ta sa sa'ano tayíí ñoo kua'an xi. Ta sa kündeé
ini xi xí'ín ñaxintóni xí. Ta ni sa io xi noo kúú yukú
ichí nda noo ni xinkoo kuu ni na'a xi mií xí noo na
Israel.

2

Dí'a ni kuu tá ni kaki Jesús

¹ Ta mií tein kuu dáá ñoo ni sa'anda ta né'e
choon ká'ano naní Augusto choon noo ndidaá
ñayuu dándaki ra ña ná no'o na nachikodó ná kuu
ná noo tuti ta né'e choon ñoo noo ni kaki na. ² Ta
ña yó'o ni sa kuu ta'ándá mií noo ni nachikodó

ñayuu kuṽ ná noṽ tuti ta né'e choon tá nákaa taa naní Cirenio né'e ra choon chí kuendá Siria. ³ Sa'á ñoó ndidaá kúú ñayuu nṽ kee na kua'an nó'o ná ñoo noó nṽ kaki na, dá nachikodó ná kuṽ ná noṽ tuti taa né'e choon.

⁴ Dá nṽ keta iin taa naní José ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea, kua'an nó'o rá chí kuendá Judea noṽ kúú ñoo noó nṽ kaki rey David, ta nanián Belén. Chṽ kuendá na ve'e rey David kúú rá, ⁵ chṽ kua'an ra nachinóo ra kuṽ rá noṽ tuti ta né'e choon xí'ín María, ta nṽ xṽ'o to'on koo xí'ín rá. Ta sa yati va kaki de'e xi. ⁶ Ta xían tein ndéi na ñoo, kúú nṽ kasandaá va kuṽ kaki de'e xi. ⁷ Ta ñoo nṽ kaki de'e noó xṽ, ta tayí kúú xí. Dá nṽ chṽtuú ñaa ná dá'on. Dá nṽ chṽndú'u ñaa ná ini noṽ sásá'an kítṽ, chṽ sa nṽ chítṽ nda'o ve'e noṽ náni'i ndée ñayuu.

⁸ Ta ndéi dao taa ndáka léko yati noṽ nákaa ñoo ñoo, ta ndidaá sakuaá ndéi ra ndaa ra léko ra. ⁹ Kúú iin kuití vá nṽ na'a noṽ iin ángel nṽ kii noṽ sato'o yo Ndios noṽ rá. Kúú nṽ naye'e ndaa iin ní kúú noṽ ndéi ra nṽ kee sato'o yo. Kúú nṽ yu'ú nda'o ra. ¹⁰ Dá nṽ kaa ángel ñoo xí'ín rá:

—Ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chṽ ña va'a va kían veii kastó'in xí'ín ndó. Ta ña yó'o kakuu iin ña dii ini noṽ ndidaá ñayuu. ¹¹ Kuṽ víti nṽ kaki iin na nṽ kasáa dákaki ñayuu. Ta nṽ kaki na ñoo rey David. Na yó'o kúú Cristo, na dákaki ñaa, ta na yó'o kúú sato'o yo. ¹² Ta kṽ'o di'a, dá kandaá ini ndo ña ndaa va kían nṽ ka'in xí'ín ndó. Chṽ nani'i ndo taleé yó'o kátuú xṽ iin tá'í dá'on, ta káandu'u xṽ ini noṽ sásá'an kítṽ —kaá na.

¹³ Kúú iin kuití vá nṽ na'a noṽ iin tu'u ká'ano ángel nṽ kii chí induú noṽ ín iin ka ángel ñoo, ta

kéká'ano na Ndios, ta kaá na di'a:

14 Ná natiin Ndios ndidaá kúú ñaño'ó nda noo ió na induú.

Ta ná kandeí va'a ñayuu noño'o yó'o, chi xiní va'a ñaá Ndios.

15 Tá ni ndi'i ni nana ángel kua'an nó'o ná induú, dá ni kasá'á ndátó'on tá'an taa ndáka léko ñoo:

—Kó'o ñoo Belén kande'á ña ni kuu, chi mií na kúú sato'o yo Ndios ni kasto'on xí'á sa'án —kaá ra.

16 Ta kúú ni ndi'i nda'o ini ra kua'an ra. Tá ni saa ra, kúú ni naní'i rá María xí'in José xí'in taleé ñoo kándu'u xí ini noo sásá'an kítí. 17 Tá ni xini ra xí, kúú ni kasá'á rá nákaní ra xí'in ná tát'on ki'o ni kaa ángel ñoo xí'in rá sa'a taleé ñoo. 18 Tá ni seido'o ndidaá ñayuu ndéi ñoo ña ni nákaní taa ndáka léko ñoo dión, kúú ni naá vá iní na. 19 Tído sa ndidaá kúú vá ña yó'o ni taxi va'a María níó xí, ta daá kuití ñó'o ini xi sa'án. 20 Dá ni nandió kuéi taa ndáka léko ñoo kua'an ra. Ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra sa'á ña ni xini ra xí'in sa'á ña ni seido'o ra. Dá chi ni xini ra tát'on kaa rá ió ña ni nákaní ángel ñoo xí'in rá.

Di'a ni kuu tá ni sa'an na ve'e ño'o ká'ano xí'in Jesús

21 Tá ni xino ona kuu ni kaki taleé ñoo, dá ni ta'anda ñíi xí tát'on kée na Israel. Dá ni chinaní ná xi Jesús, chi ki'o dión kananí xí kaá ángel nda rá ko ñá'a kakaá xi tixi naná xi. 22 Tá ni kasandaá kuú kánian ko'on na nduvií ná mií ná noo Ndios, tát'on sa'ándá ley Moisés choon ña kánian kee na, dá né'e na taleé ñoo ni saa na ñoo Jerusalén, dá nakí'o na kuendá sa'a xí noo Ndios. 23 Chi di'a kaá ley sato'o yo Ndios: “Ndidaá kúú tayíi kuálí kúú noo ni kaki tixi naná xi kananí xí kakuu xi

tayíí kechóon sava'a noo sato'o yo Ndios.” 24 Ta ña kánian dokó ná noo Ndios kúú uú kúku o uú paloma tát'on k'i'o kaá ley sato'o yo Ndios.

25 Ta ñoo Jerusalén ñoo ñi sa io iin taa ñi sa naní Simeón. Ta ñi sa kuu ra iin taa ndaa noo Ndios, ta sa kee ra ña kóni Ndios. Ta ndáti ra kasaa na tanda'á Ndios k'i'o tandeé iní noó na ñoo Israel. Ta ió va Espíritu ñi Ndios xí'ín rá. 26 Ta ñi kasto'on Espíritu ñi Ndios xí'ín rá ña o kuú ta'on ra nda ná koni xí'ín noo rá na ñi tanda'á Ndios kasaa dákaaki ñaá. 27 Ta mií Espíritu ñi Ndios ñi kedaá xí'ín rá, dá ñi saá ra ve'e ño'o ká'ano ñoo. Ta kúú ñoo ta'ani né'e ñaá na kúú tatá taleé naní Jesús ñi kasaa na, dá kee na xí'ín xí'ín tát'on k'i'o sa'ándá ley Moisés choon. 28 Dá ñi tiin Simeón taleé ñoo ñi sa ne'e ndaa ra. Dá ñi kasá'á rá kéká'ano ra Ndios, ta kaá ra:

29 Sato'o mií, viti kían konó ní ná kuui,
chí sa ió va'a va iní viti, chí sa ñi xinkoo va to'on
ñi ka'an ní xí'ín,

30 dá chí sa ñi xini xí'ín nooí na ñi tanda'á ní ñi
kasaa dákaaki ñaá.

31 Ta sa ñi kasá'á ní ná'a ní na noo ndidaá kúú
ñayuu.

32 Ta dátoon na noo ndidaá kúú ñayuu ko kúú na
Israel.

Ta sa'a mií ná natiin na ñoo ní, na Israel, ñaño'ó.

33 Kúú ñi naá vá iní José xí'ín María tá ñi seido'o
na ña ñi ka'an Simeón dión sa'a xí. 34 Dá ñi xika ra
ña maní noo Ndios sa'a ná. Dá ñi kaa ra xí'ín naná
xi naní María:

—Kana'ón, chí taleé yó'o kúú ra ñi kasaa kedaá
xí'ín na Israel, dá kua'a ná kuéi, ta kua'a ná
ndakuei. Ta na'a Ndios ña ñi kii xi noo mií ná, tído

di'a kañó'ó vá ñáá ñayuu. ³⁵ Dión koo, dá ná natuu ña nákani ini iin rá iin ñayuu. Tído nda'í nda'o ndo'o yo'ó, chí kakian táto'on iin yúchí karnee nímon —kaá ra xí'ín María.

³⁶ Ta ñoo ta'ani ni sa io iin ñá'a naní Ana. Ta ñá'a yó'o sa kasto'on xí'ín ñayuu to'on ni natiián noo mií Ndios. Ta kíán de'e taa ni sa naní Faniel, ra kuendá na ve'e Aser. Ta kíán iin ñá'a sava'a. Tído tá ni sa kíán tadi'í tákí, dá ni tarndá'an xí'ín yíian, tído usa va kuia ni sa ioan xí'ín rá, kúu ni xi'í va ra. ³⁷ Sa ío komi díko komi kuia kíán ñá'a kuáan, ta ni iin kuu ko ní kexooán ve'e ño'o ká'ano ñoo. Nduú ñoo sa káaan xíno kuáchíán noo Ndios, chí sa ne'e iian, ta ká'an xí'ín Ndios. ³⁸ Ta mií hora daá ñoo ni kasáaan noo ndíta na ve'e Jesús. Dá ni kasá'án náki'oán ndivé'e noo Ndios. Ta ni kasá'án ká'an sa'a taleé ñoo xí'ín ñayuu, na ndáti kuu taó xoo Ndios na Jerusalén noo ña ndó'o níno ná.

Di'a ni kuu tá ni nandió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret

³⁹ Tá ni ndi'i ni kee na ndidaá choon sa'ándá ley sato'o yo Ndios, dá ni nandió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo Nazaret, ña nákaa chí kuendá Galilea. ⁴⁰ Ta sá sá'ano tayíí ñoo, ta sá kúndakí xí, ta sá ní'í xí ñaxintóni xí kua'an xi. Ta chíndeé nda'o ñáá Ndios.

Di'a ni kuu tá ni sa io Jesús uxí uu kuia

⁴¹ Ta ndidaá kuia vá sá sá'an na ve'e xi ñoo Jerusalén keká'ano na víko pascua. ⁴² Tá ni xíno xi uxí uu kuia, dá ni kee na kookaa na kua'an na xí'ín xí ñoo Jerusalén keká'ano na víko ñoo, táto'on kí'o sá kée na. ⁴³ Tá ni ndi'i víko ñoo, dá ni nandió kuéi na kua'an nó'o ná, tído ni kandoo va Jesús ñoo Jerusalén. Tído ko ní kándaá ta'on ini José xí'ín

María ña ñi kandoo xi. ⁴⁴ Chì ñi ka'án ná ña ndá ndi kuu veì xi xí'ín dao ka tá'an na. Ta sa iin ní vá kuu ñi xika na. Dá ñi kasá'á ná nándukú ñaá ná tein na kúú tá'an na xí'ín na ndéi yati xí'ín ná. ⁴⁵ Ta sa'á ña ko ta'ón xi nání'i ná, sa'á ñoó ñi nandió kuéi na kua'an na ñoo Jerusalén nandukú ñaá ná.

⁴⁶ Tá ñi xino onì kuu, dá ñi naní'i ná xi nákaa xi ini ve'e ño'o ká'ano, ta ió xi tein ta dána'a ley Moisés seídó'o xi ra, ta kúú ndátó'ón xí ra. ⁴⁷ Ta ñayuu ndéi seídó'o ñaá ñoó, kúú ñi naá vá iní na, chì ndichí nda'o xi, ta va'a nda'o nandió né'e xi ña ndátó'ón ñaá ña ñoó. ⁴⁸ Tá ñi xini ñaá na ve'e xi, kúú ñi naá vá iní na. Dá ñi kaa naná xi xí'ín xí:

—De'e ló'o, ¿ndiva'a ñi keeón di'a xí'ín ndu'u? Dá chì yu'u, xí'ín tatóon ndó'o nda'o níó ndú xionoo ndu nándukú ndú yó'ó.

⁴⁹ Dá ñi kaa xi xí'ín ná:

—¿Ndiva'a nándukú ní yu'u? ¿Á ko ná'á ta'on ní ña miían ndúsá kánian kakaaj keei choon tatá? —kaá xi.

⁵⁰ Tído ko ní kánda ta'on ini na ndiva'a ñi ka'an xi dión. ⁵¹ Dá ñi kee Jesús kua'an nó'o xí xí'ín ná ñoo Nazaret. Ta daá sa seídó'o va xi na. Ta ñi taxi va'a naná xi ndidaá ña yó'o ini níó ná. ⁵² Ta sá ní'i Jesús cháá ka ñaxintóni xí, ta sá sá'ano dikó cháá ka xi kua'an xi. Ta náta'an ini Ndios xiní ñaá ná, ta náta'an ta'ani ini ñayuu xiní ñaá ná.

3

Di'a kua'an ña ñi daná'a Juan, na dákodo ndúta ñayuu

¹ Tá ñi xino sa'on kuiá dándáki ña naní Tiberio César, tiempo daá ñoó nákaa ta naní Poncio Pilato

né'e ra choon chí kuendá Judea, ta Herodes kúú ra né'e choon chí kuendá Galilea, ta ñani ra naní Felipe né'e choon chí kuendá Iturea xí'ín Traconite, ta ra naní Lisaniás né'e choon chí kuendá Abilinia, ² ta ra naní Anás xí'ín Caifás kúú ra duti kúú noo noo na Israel. Dá ni ka'an Ndios xí'ín iin taa naní Juan, na kúú de'e Zacarías, noo kúú yukú ichí. ³ Dá ni kee Juan kua'an na ndidaá ñoo ño'o yu'ú yuta Jordán, ta sa kast'o'on na xí'ín ñayuu ña ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na, dá ná ku'u ká'ano ini Ndios sa'á kuachi na, dá kuu kodó ndúta ná.

⁴ Sa'á ñoo ni xinkoo to'on ni taa profeta Isaías, chi di'a ka'an:

Káyu'ú iin taa noo kúú yukú ichí:

“Kandei nduu ndo natiin ndó sato'o yo Ndios, ta ná konó ndó iin ichí ndaa noo ná.

⁵ Ndidaá noo kúú tá'i ná kutí, ta ndidaá kúú yuku xí'ín ko'ondo ndundaa, ta ndidaá kúú ichi tikaoo nduuan ichi ndaa, ta ndidaá kúú ichi noo kini ndaa nduva'an;

⁶ ta ndidaá kúú ñayuu koni na na tanda'á Ndios kii dákaaki ñaa.”

⁷ Ta kua'á nda'o ñayuu ni kasáa noo nákaa Juan, dá ná dákodó ndúta ñaa ná. Dá ni kaa na xí'ín ná:

—Ndo'ó, na kúú tata ko'o xaan, ¿nda'á yoo kaá daá xí'ín ndo'ó ña dión oon ni káki ndó noo ña xido ini Ndios vei dándó'o naní nio ndo? ⁸ Koo ini ndo kee ndó ña va'a, ña ná'a ña miían ndaa ndisa ni nandikó iní ndo sa'á kuachi kée ndó. Ta ná dá'a ni ka'an ndó ña sa'á ña kúú ndó na ve'e Abraham, sa'á ñoo káki ndó. Chi miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña kuu va ndee Ndios yuu ndéi yó'o kakuuan na ve'e Abraham. ⁹ Ta kana'á ndó ña sa io nduu va hacha ka'andaan yo'o yito. Sa'á ñoo ndi ndaa mií vá yito

kō xí'o kuji'v̄a'a, kiróón kúú r̄a ta'and̄a, dá kee rá noo k̄éi ñó'o —kaá na.

¹⁰ Dá n̄i nd̄ato'ón ñáá ñayuu kuá'a ñóó, ta kaá na:
—¿Ndí k̄ián kánian kee ndu'u, tá dáá?

¹¹ Dá n̄i kaa Juan xí'ín ná:

—Ndi ndáa ndo'ó ió uu do'on̄o, ta k̄i'o ndó iian noó na ko'ón noo. Ta ndo'ó, na ió ña'a sásá'an, ta dión ta'ani kánian kee ndó.

¹² Ta n̄i kasáa ta'ani dao t̄a k̄i'in ya'i sa'a ñó'o kodo ndúta rá. Dá n̄i nd̄ato'ón rá Juan:

—Maestro, ¿ndí k̄ián kánian kee ndu'u?

¹³ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ná dá'a ni ya'a ndó k̄i'in ya'i cháá ka ndo noó ña kánian k̄i'in ya'i ndó.

¹⁴ Ta n̄i nd̄ato'ón ta'ani ñáá dao soldado, ta kaá r̄a:

—Ta ndu'u viti, ¿ndí k̄ián kánian kee ndu'u?

Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ná dá'a ka ni dáyu'ú ndava'a ndó ñayuu ko'ó ña'a k̄éi, dá ni'i ndo cháá di'ón noo ná, ta o sa chínóo ndó kuachi tó'ón sata ná. Nata'an ni ini ndo xí'ín ña kúú ya'i ndó.

¹⁵ Ta ndidaá ñayuu ñóó nómi k̄i'í kandaá ini na á Juan kúú Cristo, na dáka'ki ñáá, ká'án ná nákanini ini na. ¹⁶ Dá n̄i kaa Juan di'a xí'ín ndidaá ñayuu ñóó:

—Miian ndaa ndisa dákode ndúta yu'u ndo'ó xí'ín takuii oon, tído sata yú'u vei iin na ndaya'i cháá ka o duu yu'u, ch̄i ni kō káni vían nakuiin ndei yu'u ndaxíi yó'o ndis̄a ná. Ta noón kúú na dákode ndúta ndo'ó xí'ín na kúú Espíritu īi Ndios xí'ín ñó'o it̄a k̄éi. ¹⁷ Noón kúú tát̄o'on iin t̄a tánee iin ña'a ndá'a ná dákaa na tirió noo táchi. Ta k̄i'o dión k̄éi na, dá taó xóo na non̄i tirió tein xe'án. Ta nataán

va'a na tirió ini yáka ná, ta chiñó'o na xe'e ñoó xí'ín ñó'o kéi, ña ni iin kuu o ndá'o —kaá na.

¹⁸ Ta xí'ín to'on yó'o, ta xí'ín dao ka to'on ni sa ka'an ni'ini na, ta dión sa kasto'on na xí'ín ñayuu sa'a to'on va'a Ndios. ¹⁹ Ta ni danáni ta'ani na rey Herodes, dá chi ió ra xí'ín iin ñá'a naní Herodías, ñá kúú ñadi'í ñani ra, ta naní Felipe. Ta ni danáni ta'ani ñaá ná sa'a ndidaá ka ni ña kini kée ra. ²⁰ Ta noo ndidaá ña kini kée ra, ni kee ta'ani ra iin ka ña kini, chi ni sadi ra Juan ve'e ka.

Di'a ni kuu tá ni sodo ndúta Jesús

²¹ Tá nákaa ij vá Juan dákodo ndúta ná ñayuu, dá ni kasáa Jesús, kúú ni sodo ndúta ta'ani na. Ta tein ká'an na xí'ín Ndios, kúú ni nono vá induú, ²² kúú ni naxino na kúú Espíritu ij Ndios sata ná, ta káa na tát'o'on káa iin paloma. Ta nda induú táj ni ka'an Ndios:

—Yo'ó kúú de'e manj yu'u, ta náta'an nda'o inij xinij yo'ó —kaá na.

²³ Ta ni kasá'a Jesús xionoo na dána'a na tá ió na tát'o'on oko uxj kua. Ta sa ka'an ñayuu ñoó ña Jesús ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kúú de'e Elí, ²⁴ ta Elí ni sa kuu de'e Matat, ta Matat ni sa kuu de'e Leví, ta Leví ni sa kuu de'e Melqui, ta Melqui ni sa kuu de'e Jana, ta Jana ni sa kuu de'e José, ²⁵ ta José ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e Amós, ta Amós ni sa kuu de'e Nahum, ta Nahum ni sa kuu de'e Esli, ta Esli ni sa kuu de'e Nagai, ²⁶ ta Nagai ni sa kuu de'e Maat, ta Maat ni sa kuu de'e Matatías, ta Matatías ni sa kuu de'e Semei, ta Semei ni sa kuu de'e José, ta José ni sa kuu de'e Judá, ²⁷ ta Judá ni sa kuu de'e Joana, ta Joana ni sa kuu de'e Resa, ta Resa ni sa kuu de'e Zorobabel, ta Zorobabel ni sa

kuu de'e Salatiel, ta Salatiel n̄i sa kuu de'e Neri,²⁸ ta Neri n̄i sa kuu de'e Melqui, ta Melqui n̄i sa kuu de'e Adi, ta Adi n̄i sa kuu de'e Cosam, ta Cosam n̄i sa kuu de'e Elmodam, ta Elmodam n̄i sa kuu de'e Er,²⁹ ta Er n̄i sa kuu de'e Josué, ta Josué n̄i sa kuu de'e Eliezer, ta Eliezer n̄i sa kuu de'e Jorim, ta Jorim n̄i sa kuu de'e Matat,³⁰ ta Matat n̄i sa kuu de'e Leví, ta Leví n̄i sa kuu de'e Simeón, ta Simeón n̄i sa kuu de'e Judá, ta Judá n̄i sa kuu de'e José, ta José n̄i sa kuu de'e Jonán, ta Jonán n̄i sa kuu de'e Eliaquim,³¹ ta Eliaquim n̄i sa kuu de'e Melea, ta Melea n̄i sa kuu de'e Mainán, ta Mainán n̄i sa kuu de'e Matata, ta Matata n̄i sa kuu de'e Natán,³² ta Natán n̄i sa kuu de'e David, ta David n̄i sa kuu de'e Isaí, ta Isaí n̄i sa kuu de'e Obed, ta Obed n̄i sa kuu de'e Booz, ta Booz n̄i sa kuu de'e Salmón, ta Salmón n̄i sa kuu de'e Naasón,³³ ta Naasón n̄i sa kuu de'e Aminadab, ta Aminadab n̄i sa kuu de'e Aram, ta Aram n̄i sa kuu de'e Esrom, ta Esrom n̄i sa kuu de'e Fares, ta Fares n̄i sa kuu de'e Judá,³⁴ ta Judá n̄i sa kuu de'e Jacob, ta Jacob n̄i sa kuu de'e Isaac, ta Isaac n̄i sa kuu de'e Abraham, ta Abraham n̄i sa kuu de'e Taré, ta Taré n̄i sa kuu de'e Nacor,³⁵ ta Nacor n̄i sa kuu de'e Serug, ta Serug n̄i sa kuu de'e Ragau, ta Ragau n̄i sa kuu de'e Peleg, ta Peleg n̄i sa kuu de'e Heber, ta Heber n̄i sa kuu de'e Sala,³⁶ ta Sala n̄i sa kuu de'e Cainán, ta Cainán n̄i sa kuu de'e Arfaxad, ta Arfaxad n̄i sa kuu de'e Sem, ta Sem n̄i sa kuu de'e Noé, ta Noé n̄i sa kuu de'e Lamec,³⁷ ta Lamec n̄i sa kuu de'e Matusalén, ta Matusalén n̄i sa kuu de'e Enoc, ta Enoc n̄i sa kuu de'e Jared, ta Jared n̄i sa kuu de'e Mahalaleel, ta Mahalaleel n̄i sa kuu de'e Cainán,³⁸ ta Cainán n̄i sa kuu de'e Enós, ta Enós n̄i sa kuu de'e Set, ta Set n̄i sa kuu

de'e Adán, ta Adán ni sa kuu de'e Ndios.

4

Di'a ni kuu tá ni ka'án ña u'u dátúúán Jesús

¹ Kúú ni nakutí Jesús xí'ín Espíritu ij Ndios. Dá ni kana na yuta Jordán ñoo kua'an na. Ta mií Espíritu ij Ndios kúú na ndáka ñaá kua'an noo kúú yukú ichí. ² Ta ñoo ni sa káa na uu diko kuu, ta ni xirndodó ñaá ña u'u. Ta ni iin ña'a ta'on ko ní seí na tein kuu dáá ñóó. Tá ni ndi'i, kúú nda'í nda'o kuíko na. ³ Dá ni kaa ña u'u xí'ín ná:

—Tá miían ndaa ndisa de'e Ndios kúú ní, dá kían ka'anda ní choon noo yuu xaan, dá ná nduuan pan kaxí ní.

⁴ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Di'a va kaá tuti ij Ndios: “O duú ta'on tó'on pan xínñó'ó ñayuu keí ná, dá kataki na. Di'a to'on Ndios ta'ani xínñó'ó ná kueídó'o na, dá kataki ndisa na.”

⁵ Dá ni kee ña u'u ndáka ñaá kua'an nda dinij iin yúku dikó. Dá ni daná'an ndidaá kúú ñoo ñó'o iin ní kúú ñayuu yó'o noo ná. ⁶ Dá ni kaaan xí'ín ná:

—Ió yu'u ña ki'oi iin ní kúú ñoo káa dándákón, xí'ín ña kuíká kómíán, chij yu'u ni natiiian kaño'an tixi ndá'í. Sa'a ñoo ndá yoo ka'án mií véi ki'oi ña noo. ⁷ Tá ná nakuijn xití ní nooí kandaño'o ní yu'u, dá kían ndidaá kúú ña káa kakuu ña'a mií ní.

⁸ Dá ni kaa Jesús xí'án:

—Kuya'a kua'án nooí, ña u'u, chij di'a va kaá tuti ij Ndios: “Koo ini ndo kandaño'o ndó iin tó'on dinij Ndios, na kúú sato'o ndo, ta sava'a noo iin tó'on mií ná koni kuáchí ndó.”

⁹ Dá n̄i kee ñ̄a u'u ndáka ñ̄aá kua'an ñ̄oo Jerusalén. Dá n̄i dakáa ñ̄aáán noo dikó cháá ka din̄i ve'e ñ̄o'o ká'ano ñ̄oo. Dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Tá miían ndaa kuiti de'e Ndios kúú míí ní, dá kían dánkao ní míí ní nda yó'o, ta nda noñó'o káa,
¹⁰ chí di'a kaá tuti īi Ndios:

Ka'anda Ndios choon noo ángel kéchoon noo ná kasaa na kandaa na yo'ó.

¹¹ Ta kuita nduu na xí'ín ndá'a ná natiin na yo'ó, dá kían ná o tárkue'e sa'on kee yuu.

¹² Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Di'a ta'ani kaá tuti īi Ndios: “O sa kórndodó ndó Ndios, na kúú sato'o ndo.”

¹³ Tá n̄i ndi'i n̄i xirndodóán Jesús, dá n̄i kuxíká tóoan noo ná.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kasá'a Jesús dána'a na noo ñ̄ayuu

¹⁴ Dá n̄i nandió koo Jesús kua'an na chí kuendá Galilea di'a. Ta n̄i nakutí ná xí'ín ndée n̄i xi'o Espíritu īi Ndios noo ná. Ta iin ní kúú kua'an naka'ani ñ̄a ndátó'ón ñ̄ayuu sa'a ná. ¹⁵ Ta dána'a na ini ve'e noo náta na Israel ndidaá kúú ñ̄oo noo kásandaá na. Ta ndidaá ñ̄ayuu ká'an va'a sa'a ná.

Di'a n̄i ndo'o Jesús tá n̄i no'o na Nazaret, noo kúú ñ̄oo míí ná

¹⁶ Dá n̄i ndisáa Jesús ñ̄oo Nazaret noo n̄i sa'ano na. Tá n̄i kasandaá kuu nání'i ndée na Israel, dá n̄i ku'u na ve'e noo náta na ñ̄oo ñ̄oo táto'on k̄i'o sá kée na. Dá n̄i nakuin ndichi na ka'i na tuti īi Ndios.
¹⁷ Ta n̄i xi'o ta dándáki ve'e ñ̄oo tuti n̄i taa profeta Isaías noo ná. Ta n̄i nandika na noo tuti ñ̄oo. Dá n̄i naní'i ná noo tándaa to'on ká'an di'a:

¹⁸ Espíritu Ndios kúú na ió xí'ín yu'u,

ta ni xi'lo na choon noo yu'u ña kasto'in to'on va'a
yó'o xí'ín ñayuu kúnda'í.

Ta ni tanda'á ná yu'u veii nduva'i ñayuu koó ka
tandeé iní noo,

ta veii kasto'in xí'ín na ñó'o tixi ndá'a ta kini ña ni'i
ná káki na.

Ta veii ki'oi ña natuu noó na ko túu noo.

Ta veii dítái ñayuu tixi ndá'a ña dándó'o níó ná.

¹⁹ Ta veii ta'ani kasto'in xí'ín ñayuu ña sa ni xinkoo
kuia ni chikaa ini sato'o yo Ndios chindeé
ñaá ná.

²⁰ Dá ni nakadi Jesús noo tuti ñoo. Dá ni naki'lo
naañ noó taa dándáki ve'e ñoo. Dá ni sa koo na ío
na. Ta kúú ndidaá vá ñayuu ñoo ndé'é káxí ñaá
ndéi na. ²¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña kuu víti ni xinkoo noo ká'an tuti
ii Ndios yó'o noo ndidaá ní ndó.

²² Ta kúú ndidaá ñayuu ñoo ká'an va'a sa'a Jesús.
Ta ni naá vá iní na xiní na sa'á to'on ndato ni ka'an
na. Dá ni kaa na:

—¿Á o duú de'e José vá kúú taa káa?

²³ Dá ni kaa Jesús:

—Sa ná'á véi ña di'a kóni ndo ka'an ndo xí'ín:
“Tá miían ndaa kúúón taa kétátá, dá kían ketátá
kíi miíón, ná kande'á. Chi ni seídó'o ndu'u ña ni
keeón kuá'á nda'o ña ndato ñoo Capernaum, sa'á
ñoo kee ta'ánón ña noo ndu'u, na kúú na ñoo miíón,
ná kande'á” —kaá na.

²⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús:

—Ta miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni iin tó'ón
ta'on profeta ko nátiin va'a ñaá na kúú na ñoo mií
ná. ²⁵ Miían ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ni sa ndei
nda'o na kuáan Israel tá tiempo profeta Elías. Ta

tiempo daá kō ní koon dai onī kuiā dao, ta deén nda'o nī sā io tamā iin ní kúú noñó'o. ²⁶ Tído kō ní tánda'á ta'on Ndios Elías ñā ko'on nā chindeé ná ni iin tó'ón nā kuáan ndéi Israel. Di'a nī chinda'á ñaá ná nī sa'an nā nī chindeé ná iin ñá kuáan ió ñoo naní Sarepta, ñā nákaā yati noo nákaā ñoo ká'ano naní Sidón. ²⁷ Ta dión ta'ani kuá'á nda'o ñayuu ndó'o kue'e téi'i ñi nī sā ndei Israel tiempo nī sā kuu Eliseo profeta. Tído ni iin tó'ón ná kō ní sa'an nā nduva'a na. Sava'a iin tó'ón taa naní Naamán v̄á, tá'an rā kúú kuendá Siria, nī nduva'a na —kaá Jesús.

²⁸ Tá nī seido'o ñayuu ñó'o ini ve'e ñoo ñā nī ka'an Jesús dión, kúú ndidaá vá ná nī xido nda'o ini. ²⁹ Dá nī ndakuei na nī tiin na Jesús. Dá nī taó ñaá ná sata vé'e. Dá nī kee na ndáka ñaá ná kua'an nā ndā diñi yúku iin noo nákaā ñoo ñoo. Ta ndā ñoo dákuió tuú nā Jesús, dá naxino nā ndā sa'a yúku, ká'an ná. ³⁰ Tído nī chika'anda Jesús tein ñayuu kuá'a ndíta ñoo, ta kúú kua'an va na.

Di'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin taa nákaā iin espíritu kini

³¹ Dá nī naxino nā ñoo Capernaum, ñā nákaā chí kuendá Galilea. Ta nī daná'a nā noó ñayuu tein kuu nani'i ndée ná. ³² Kúú nī naá vá iní ñayuu ñoo sa'á ñā dána'a Jesús, chí dána'a nā tát'on kī'o kée iin nā né'e choon. ³³ Ta ini ve'e noo náta nā Israel ñoo nákaā iin taa nákaā iin espíritu kini. Ta kúú nī'i nda'o nī kayu'ú espíritu kini ñoo, ³⁴ ta kaáan xí'in Jesús:

—¡Dánkoo ní ndu'u, kua'an ní! ¿Ndí kī'an ndó'o ní xí'in ndu'u, Jesús, nā ñoo Nazaret? ¿Á vei ní dánaá

ní ndu'u? Sa ná'á vá yu'u ndá yoo kúú mií ní, chí mií ní kúú na ij ni kii noo Ndios.

³⁵ Dá ni danáni ñáá Jesús, ta kaá na xí'an:

—¡Kadi yú'on! ¡Kua'an keta kii ini taa xaan!

Dá ni dankao espíritu kini taa ñóó nda noño'o noó ñayuu ndéi ñóó. Dá ni ketaan kua'an, ta ni iin ka ña'a kini ko ní kéean xí'in rá. ³⁶ Ta kúú ni naá vá iní ndidaá ñayuu ñóó, dá ni kasá'á ná ndátó'on tá'an na:

—¿Ndá to'on kúú vían ká'an taa káa, chí xí'in choon né'e ra, ta xí'in ndée kómí rá sa'andá ra choon noo espíritu kini, ta kúú seídó'o ñaán? —kaá na.

³⁷ Ta ni naka'ani ña ndato ni kee Jesús noo ndidaá ñayuu ndéi yati ñóó.

Dí'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús ñá kúú xido Simón Pedro

³⁸ Dá ni keta Jesús ve'e ñóó kua'an na. Dá ni saa na ni ku'u na ve'e Simón. Ta ka'í nda'o ndó'o xido rá kée kue'e dáa. Dá ni seí nda'í na noo Jesús ña ná nduva'a ñáá ná. ³⁹ Dá ni naku'in ndei Jesús noo kándu'u ñá'a ñóó. Dá ni sa'anda na choon noo kue'e dáa ñóó, ta kúú ni ya'a vaan. Ta kúú viti'ón vá ni ndakoo ñá'a ñóó, dá ni kasá'á kénduuan ña kasá'an na.

Ta kua'á ndava'o ñayuu ni nduva'a Jesús

⁴⁰ Dá tá ni sa noo ndindii kuú dáá ñóó, dá ndáka ñayuu ndidaá na ndó'o noo ni kue'e ni kasáa na noo Jesús. Dá ni chinoo na ndá'a ná sata iin rá iin ñayuu kú'u ñóó, kúú ni nduva'a va ñáá ná. ⁴¹ Ta ni kankuei ta'ani espíritu kini ini kua'á nda'o ñayuu ñóó, ta ni kayu'an:

—¡Míí ní kúú de'e Ndios!

Tído n̄i danáni ñaá Jesús, ta k̄o ní s̄ónó ná ña ka'an sa'a ná. Ch̄i ná'á váán ña mií ná kúú Cristo, na dákaaki ñaá.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'an Jesús iin x̄ián noó k̄o ín ndéi

⁴² Dá tá n̄i tuu noo iin ka kuu, dá n̄i keta Jesús ñoo ñoo kua'an na iin ka x̄ián noó k̄o ín ndéi. Tído n̄i kee ñayuu ndéi ñoo ñoo kua'an na nandukú ñaá ná. Dá tá n̄i naní'i ñaá ná, n̄i ka'an ná chituu ñaá ná, dá ná dá'a ni kana xoo na noo ná. ⁴³ Tído n̄i kaa Jesús x̄i'ín ná:

—Miian kánian ko'on ta'ani yu'u dána'i noo dao ka ñayuu ndéi dao ka ñoo sa'á to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios, dá ch̄i sa'a choon yó'o v̄ei yu'u —kaá na.

⁴⁴ Ta n̄i daná'a na to'on va'a yó'o ini ve'e noo náta na Israel chí kuendá Galilea di'a.

5

Di'a n̄i kuu tá n̄i tiin Simón Pedro kua'á tiyaká n̄i kee Jesús

¹ Iin kuu nákaa Jesús yu'ú taño'o naní Genesaret. Ta ndéi kua'á nda'o ñayuu seídó'o ñaá ná. Ta n̄i kasá'á dándútí ná Jesús, dá ch̄i katoó na kueídó'o na to'on Ndios. ² Dá n̄i xini Jesús ña ndíta oon uu barco yu'ú taño'o ñoo, dá ch̄i sa n̄i noo va ta tin tiyaká ini ra nakata ra ñóno rá. ³ Dá n̄i kaa na ini iin barco ñoo, ta yiróón kúú ña'a Simón, dá n̄i xika na ña maní noo rá ña ná tanda'á rá barco ñoo ko'on ra lú'u ka ini takuií. Dá n̄i sa koo na ió na ini ra, dá n̄i kasá'á ná dána'a na noó ñayuu kuá'a ñoo.

⁴ Tá n̄i ndi'i n̄i daná'a na, dá n̄i kaa na x̄i'ín Simón:

—Dákáka barco yó'o ná ko'o cháá ka nda noo konó ini takuúí yó'o, ta dákána ndó ñóno ndo ini takuúí, dá tiin ndó tiyaká.

⁵ Dá nī kaa Simón xí'ín ná:

—Maestro, sa iin níí vá ñoo yaka nī sa ño'o ndu nī kechóon ndu, ta ni iin tó'on tiyaká ko ní tiin ndu. Tído tá dión kaá mií ní, dá ná dákánai ñónoí ini takuúí.

⁶ Ta dión nī kee ra. Kúú kua'á nda'o tiyaká nī tiin ra, sa'á ñoo nī kasá'á ndáta ñóno rá. ⁷ Dá nī kasá'á kúu ndá'a rá kána ra dao ka taa né'e tá'an xí'ín rá, tá'an ra ñó'o ini iin ka barco ñoo, ña ná saa ra chindeé ñaa rá. Ta kúú ndin nduú barco nī dakútí rá xí'ín tiyaká. Sa'á ñoo ioan keta ka'ani barco ini takuúí sa'á ña nī chití rá xí'ín tiyaká. ⁸ Tá nī xini Simón Pedro ña kī'o dión nī kee Jesús, dá nī sa kuúin xití rá noo ná, dá nī kaa ra:

—Kuxoo ní noo yú'u, tatá, dá chī iin taa kómí kuachi va kúu yu'u.

⁹ Dión nī kaa ra, dá chī sa'á ña kua'á tiyaká nī taó rá, sa'á ñoo nī yu'ú nda'o ra xí'ín ndidaá ka taa né'e tá'an xí'ín rá ñoo. ¹⁰ Ta dión ta'ani nī yu'ú nda'o Jacobo xí'ín Juan, tá'an ra kúu de'e Zebedeo, ta kechóon dáó xí'ín Simón. Dá nī kaa Jesús xí'ín Simón:

—Ná dá'a ni yu'óon, dá chī ko'on yo'ó tavon ñayuu tein kuachi na tát'on kī'o kéeon tavon tiyaká ini takuúí.

¹¹ Dá nī taó rá barco ra nī kandoo rá ndíta rá yu'ú taño'o. Ta nī dankoo ra ndidaá kúú ña'a ra, dá nī kee rá kua'an ra xí'ín Jesús.

Dí'a nī kuu tá nī nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e tét'i ñíí

12 Iin kuu nákaa Jesús iin ñoo ká'ano. Ta ñoo ñi kasáa iin taa ndó'o kue'e té'i ñí. Tá ñi xini ra Jesús, kúú ñi sa kuín xiti rá noo ná. Ta ñi xino ví taan ra nda noño'o. Dá ñi sei nda'í ra noo ná, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, tá kóni ní, kuu va nduvii ní ñíí.

13 Dá ñi chinóo na ndá'a ná sata rá, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Jaan, kóni. Ná nduvii ñíion.

Ta kúú vití'on di'a ñi ndaño'ó ní'ini kue'e ndó'o ra.

14 Dá ñi sa'anda Jesús choon noo rá ña ná dá'a ni nakani ra xí'ín ni iin tó'on ñayuu ña ñi kee na xí'ín rá, chi di'a ñi kaa na xí'ín rá:

—Kua'án na'on miíon noo ta duti, ta kua'án dokon ña'a noo Ndios sa'á ña ñi kandoo viion noo ná, táto'on kí'o sa'ándá ley Moisés choon, dá ná kandaá ini ra ña sa ñi nduviion —kaá na.

15 Tído ñi naka'ani cháá ka to'on ká'an sa'á ña kée Jesús. Sa'á ñoo kuá'a nda'o ñayuu ñi nataka kueídó'o ñaá, ta nduva'a ta'ani na kee Jesús.

16 Tído sa keta xoo va Jesús sa sa'an na dao ka xían noo kó iin ndéi. Ta ñoo sa ká'an na xí'ín Ndios.

Di'a ñi kuu tá ñi nduva'a Jesús iin taa ñi natii sa'a

17 Iin kuu nákaa Jesús dána'a na noo ñayuu ini iin ve'e. Ta ñoo ndéi ta fariseo xí'ín ta dána'a ley, tá'an ra ñi kii ñoo ñó'o chí kuendá Galilea xí'ín kuendá Judea, xí'ín ra ñi kii ñoo Jerusalén. Ta ió choon sato'o yo Ndios noo ndá'a Jesús, sa'á ñoo kándéé ná nduva'a na na kú'u. 18 Dá ñi kasáa dao taa, ta yí'i ra iin xito noo kánóo iin taa ñi natii sa'a, ta kóni ra chi'í ñaá rá ini ve'e, dá chindu'u ñaá rá noo Jesús, ká'an rá. 19 Tído kó ní'i rá ndi kee ra ku'u ra ini ve'e ñoo, chi kuá'a nda'o ñayuu ñó'o ñoo. Sa'á ñoo ñi

ḍakáa ñáá rá dinì vé'e. Dá nì sonó rá iin yáì. Dá nì ḍanóo ra xìto noo kánóo ta kú'u ñóo me'í noo ió Jesús. ²⁰ Tá nì xini Jesús ña kándéé nda'o ini ñáa ṭaa ñóo, dá nì kaa na:

—Yo'ó, ṭa kú'u xaṇ, sa nì ndoo va kuachón.

²¹ Dá nì kasá'á nákanì ini ṭaa dána'a ley Moisés xí'ín ṭa fariseo ndíta ñóo. “¿Ndá yoo kúú ṭaa káa, xini ra, chì ká'an ndava'a ra xí'ín Ndios xí'ín ṭo'on ká'an ra? Chì iin tó'ón dinì vá Ndios kúú na kuu dándóo kuachi ñayuu.” ²² Kúú nì kandaṭ ini Jesús ña kì'o dión nákanì ini ra. Dá nì ndato'ón ñáa ná:

—¿Ndiva'a nákanì ini ndo dión? ²³ ¿Ndí kìán ko ú'u cháá ka ka'in xí'ín ṭaa yó'o, ká'an ndo'ó: “Sa nì ndoo va kuachón”, o ka'in xí'ín rá: “Ndakuiin ndichi, ta kua'an nó'on”? ²⁴ Tído viti dá ná ko'in dána'i noo ndo ña kómí ndisa na nì nduu ṭaa ñayuu yó'o choon ña dándóo na kuachi kómí ñayuu.

Dá nì kaa na xí'ín ṭa nì naṭii sa'a ñóo:

—Ta ká'in xí'ín yo'ó viti. Ndakuiin ndichi, ta naki'in xiton, ta kua'an nó'o ve'ón.

²⁵ Ta kúú vití'ón vá nì nakuíin ndichi ra noo ndidaá kúú ñayuu ñóo. Ta kúú nì naki'in ra xito noo nì sa nóo ra. Dá nì kee ra kua'an nó'o rá ve'e ra, ta sá kéká'ano ra Ndios kua'an ra. ²⁶ Ta ndidaá kúú ñayuu ñóo nì naá nda'o iní, ta nì kasá'á ná kéká'ano na Ndios. Ta yu'ú nda'o na, ta kaá na di'a:

—Kuu viti nì xiniṭ ña'a ndato.

Dì'a nì kuu tá nì kana Jesús iin ṭaa naní Levi Mateo ña kanoo ra xí'ín ná

²⁷ Tá nì ndi'i nì kuu dión, dá nì keta Jesús ve'e ñóo kua'an na. Ta kúú nì xini na ió iin ṭaa kí'in ya'i sa'a ñó'o, ta naní rá Levi. Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Nakí, ná ko'o kanooón xí'ín yu'u.

28 Dá n̄i ndakuín ra. Ta kúú n̄i dankoo ra ndidaá kúú ña'a ra, dá n̄i kee ra kua'an ra kanoo ra xí'ín ná. 29 Dá n̄i kee ra iin víko ve'e ra keká'ano ra Jesús. Ta kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín dao ka ñayuu ndéi mesa sásá'an dáó xí'ín Jesús. 30 Kúú n̄i kasá'á ta dána'a ley xí'ín ta fariseo ká'an kuachi ra xí'ín taa xionoo xí'ín Jesús, ta kaá ra:

—¿Ndiva'a sásá'an ndó, ta xí'i ndó xí'ín taa kí'in ya'i sa'a ñó'o, xí'ín dao ka na kómí kuachi yó'o?

31 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Na ió va'a ko xínño'ó ta'on na taa ketátá ñaa. Sava'a na kú'u va kúú na xínño'ó ñaa. 32 Ta dión ta'ani yu'u, ko véi ta'on yu'u nakanai na ká'án ña kúú ná ñayuu ndaa. Di'a vei yu'u nakanai na nákoní ña kómí ná kuachi, dá ná nandikó iní na sa'án.

Dána'a Jesús ña kúú ná tát'on iin tonõ

33 Dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Taa xionoo xí'ín Juan, na dákodo ndúta, né'e ij nda'o ra, ta ká'an nda'o ra xí'ín Ndios, ta dión ta'ani kée taa xionoo xí'ín ta fariseo, tído ta xionoo xí'ín ní sásá'an va ra, ta xí'i va ra.

34 Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Á ká'án ndó ña kuu kendúsa ndo xí'ín ñayuu n̄i nataka noo ió vikó tánda'a ña kane'e ij ná nani ió ij vá tonõ xí'ín ná? 35 Tído kasandaá iin kuú, dá naki'in ra tonõ kane'e ra ko'on ra. Nda daá ví, dá kían kánian kane'e ij ñayuu ñoó.

Dána'a Jesús ña ko náki'in tá'an ta'on ña dána'a na xí'ín ña dána'a ta fariseo

36 Dá n̄i dakí'in tá'an tuku Jesús dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo rá, ta kaá na:

—Ta kọ́ íin ta'on sa'ándá iin tá'í iin dá'on saá, ta ná koto tá'an naan noó nì ndatá iin da'ón yátá, chí tá ná kee na dión, dá kían dátúú vá ná dá'on saá, ta o náki'in tá'an nóó ta'an vaan xí'ín da'ón yátá ñóó. ³⁷ Ta kọ́ íin ta'on taán vino saá ini ñí yátá, dá chí tá ná kee na dión, dá dáka'ándí va vino saá ñí yátá ñóó, ta kúú ndi'i vino ñóó kuitá, ta kúú tuú vá ñí ñóó. ³⁸ Sa'á ñoó va'a cháá ká ná taán yó vino saá ini ñí saá, dá kían ni iian ná o túú. ³⁹ Ta ñayuu xí'i vino yatá, kọ́ kóni ká na ko'o na vino saá, dá chí kaá na ña va'a cháá ká sa'an vino yatá —kaá Jesús.

6

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'á kuu nání'i ndée na Israel

¹ Ta tein iin kuu nání'i ndée na Israel, chíka'anda Jesús kua'an na noño'o noo káa tirió. Kúú nì kasá'á tá xionoo xí'ín ná tó'on ra yoko tirió. Ta nì chiní'ini ndá'a ráan, dá nì kana nonián, ta nì kasá'á rá seí rán kua'an ra. ² Dá nì kaa dao tá fariseo:

—¿Ndiva'a kée ndó ña kọ́ kánian keeá tein kuu nání'i ndéa?

³ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Á kọ́ óon ta'on ka'i ndo'ó ña nì kee David sa na'á tá nda'í nì kuiko na xí'ín taa xionoo xí'ín ná? ⁴ Chí kaáan ña nì ku'u na ve'e Ndios, ta nì ki'in na pan, ña dóko tá duti noo Ndios, ña kọ́ kánian keí ñayuu oon, chí savá'a tá duti vá kuu keí ñá. Tído nì seí va David ña, ta nì xí'o ta'ani naan nì seí taa xionoo xí'ín ná.

⁵ Dá nì kaa ta'ani na xí'ín rá:

—Kana'á ndó ña ío ta'ani choon noo ndá'a na ni nduu taa ñayuu yó'o ña dándáki na tein kuu nání'i ndée yo —kaá na ká'an na sa'a mií ná.

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ni natií ndá'a

⁶ Tein iin ka kuu nání'i ndée na Israel ni ku'u Jesús ini ve'e noo náta na ñoo ñoo. Dá ni kasá'á ná dána'a na. Ta ñoo nákaa iin taa ni natií ndá'a xoo kuá'a. ⁷ Ta ndíta ta dána'a ley xí'in ta fariseo nání rá Jesús, dá ná kande'á á nduva'a na ta kú'u ñoo tein kuu nání'i ndée ná, dá ni'i rá ndí koo dátaí kuachi ñaa rá noo ta né'e choon. ⁸ Tído sa ná'á vá Jesús ndí kián nákanini ini taa ñoo. Dá ni kaa na xí'in ta ni natií ndá'a ñoo:

—Ndakuiin ndichi, ta kakuin me'í yó'o.

Ta kúu ni nakuiin ndichi ra, dá ni sa kuin ra in ra. ⁹ Dá ni kaa Jesús xí'in dao ka taa ñoo:

—Ná ko'in ndato'in ndo'ó iin ña'a viti. ¿Ndá kián kuu kee yó tein kuu nání'i ndée yo? ¿Á kee yó ña va'a o á kee yó ña kini? ¿Á dáka'kió iin ñayuu o ka'ání yo ná? Ka'an ndo ná kande'á —kaá na.

¹⁰ Dá ni kao noo na ni sa nde'é ná noo ndidaá kúu ñayuu ndéi ñoo. Dá ni kaa na xí'in taa kú'u ñoo:

—Ná dákaa ndá'on xaan.

Tá ni nadakáa ra ndá'a rá, ta kúu ni nduva'a vaan. ¹¹ Tído ni xido nda'o ini taa ndíta nání ñaa ñoo. Ta kúu ni kasá'á rá ndátó'on rá ndí kee ra, dá kendava'a ra xí'in Jesús.

Di'a ni kee Jesús tá ni kaxi na uxí uu taa kanoo xí'in ná

¹² Ta tein kuu dáá ñoo, dá ni sa'an Jesús diní iin yúku ni ka'an na xí'in Ndios. Ta ní ñoo yaka ni

sa kaa na ni ka'an na xí'ín ná. ¹³ Tá ni tuu noo, dá ni kana na ndidaá kúú ta xíonoo xí'ín ná. Ta tein roón ni kaxi na uxí uu ta, dá ni chinaní ñaa ná apóstol, dá kane'e ra to'on na kanoo ra. ¹⁴ Iin ta yó'o naní Simón. Ta ni chinaní ñaa ná Pedro, ta iin ka ra naní Andrés, ta kúú ñani Pedro. Ta iin ka ra naní Jacobo, xí'ín ra naní Juan, xí'ín ra naní Felipe, xí'ín ra naní Bartolomé, ¹⁵ xí'ín ra naní Mateo, xí'ín ra naní Tomás, xí'ín ra naní Jacobo, ra kúú de'e Alfeo, xí'ín ra naní Simón, ra kuendá Zelote, ¹⁶ xí'ín ra naní Judas, ra kúú de'e Jacobo, xí'ín ra naní Judas Iscariote, tá'an ra ni kasandaá ni nakí'o Jesús noó ta xiní u'u ñaa.

¹⁷ Dá ni kee Jesús konoo na kua'an na xí'ín ta yó'o. Dá ni xino na ni sa tuu na iin yódo. Ta ñoo ndéi dao ka ta xíonoo xí'ín ná, xí'ín kua'á nda'o ñayuu ni kii ñoo kuálí ñó'o chí kuendá Judea, xí'ín na ni kii ñoo Jerusalén, xí'ín na ni kii yu'ú taño'o noo kúú ñoo Tiro xí'ín Sidón, chi ni kasaa na kueídó'o na ña dána'a Jesús, dá ná nduva'a na noó kue'e ndó'o na. ¹⁸ Ta ni nduva'a ta'ani na ndidaá ñayuu ñó'o espíritu kini. ¹⁹ Ta ndidaá kúú ñayuu ñoo ni ndi'i ini dáko'on ndá'a ná Jesús, chi xí'ín ndée kómí ná, kándée ná nduva'a na na kú'u. Ta kúú ndidaá vá na kú'u ni nduva'a na.

Dána'a Jesús ña ndiká'an ndi kúu ví dao ñayuu, ta nda'í kúu ví dao ka na

²⁰ Dá ni sa nde'é Jesús noo ndidaá ta xíonoo xí'ín ná, dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, na kúnda'í xaan, dá chi sa ñó'o ndó tixi ndá'a Ndios.

²¹ Ta ndiká'an ndi kúu ví ndo'ó, na nda'í kuíko viti, dá chi ndato koni ndo ndinoo ini ndo.

'Ta ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó, na ndéi'j viti, dá ch̄i ndato ná kuaki ndo.

22 'Ta ndiká'án ndi kúu ví ndo'ó tá xiní u'u ñaá ñayuu, o tá taó xóo na ndo'ó tein na, o tá kána'á na xí'ín ndó, o tá chínaní kini na ndo sa'á ña kúu ndó kuendá yu'u, na ñi nduu ta ñayuú yó'o. 23 Kadij iní ndo tá ndó'o ndó dión, ta nakutí ndó xí'ín ña kádij iní ndo, dá ch̄i ká'ano nda'o ña'a ni'j ndo noo Ndios chí induú, ch̄i k̄i'o dión ta'ani sa kendava'a na sá'ano ve'e ñayuu ñoo xí'ín profeta tá sa na'á.

24 'Tído nda'í kúu ví ndo'ó, na kúu na kuiká, ch̄i t̄andeé iní kómí ndó kúu ña ió ñayuú yó'o va.

25 'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, na sa ndínoo ini viti, dá ch̄i kasandaá iin kuu nda'í kuiko ndó.

'Ta nda'í kúu ví ndo'ó, na sáki viti, dá ch̄i kasan-daá iin kuu, dá nda'í kuu ini ndo, ta nda'í kuaki ndó.

26 'Ta nda'í kúu ví ndo'ó tá chínaní va'a ñaá ndidaá ñayuu, dá ch̄i k̄i'o dión ñi sa kee na ve'e ñayuu ñoo xí'ín profeta to'ón tá sa na'á.

Dána'a Jesús ña kánian ku'u ini yo sa'á ñayuu xiní u'u ñaá

27 'Tído ndo'ó, na seídó'o ñaá, ká'ín xí'ín ndó ña ku'u ini ndo sa'á na naá xí'ín ndó, ta va'a kee ndó xí'ín na xiní u'u ñaá. 28 Ta va'a ka'an ndo xí'ín na ká'an ndava'a sa'a ndo. Ta kaka ndo ña maní noo Ndios sa'á na kéndava'a xí'ín ndó. 29 Ta ndáa na ñi kani iin xoo noo ndo, dá kían k̄i'o ndó iin ka xoo ná kani na. Ta ndáa na ñi xio ndaa kotó ndíxi ndó, konó ndó ná kuio ndaa ta'ani na do'onno ndo. 30 Tá ndáa na xíka iin ña'a noo ndo, k̄i'o ndóan noo ná. Ta ndáa na ñi xio ndaa ña'a kómí ndó, ná dá'a ni ndaka ndoán noo ná. 31 Táto'on k̄i'o kóni ndo kee

dao ka ñayuu xí'ín ndó, kị'o dión ta'ani kee ndó xí'ín ná.

³² Chì tá kú'u ini ndo sava'a sa'á na kú'u ini sa'a mií ndó, ¿ndí kían va'a ná'a ndo sa'á ña kée ndó dión? Chì nda na kómí kuachi kú'u ini na sa'á na kú'u ini sa'a mií ná. ³³ Tá kée ndó ña va'a xí'ín sava'a na kée ña va'a xí'ín mií ndó, ¿ndí kían va'a ná'a ndo? Chì nda na kómí kuachi kée ña va'a xí'ín na kée ña va'a xí'ín mií ná. ³⁴ Ta tá xí'o tóo ndó ña ió noo ndo sava'a noo na ná'á ndó nandió né'an noo ndo, ¿ndí kían va'a ná'a ndo? Chì nda na kómí kuachi xí'o tóo na ña ió noo ná noo dao ka na kómí kuachi, chì ná'á ná ña nandió né'e ndi'i naan noo ná. ³⁵ Tído koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á na xiní u'u ñaá, ta va'a kee ndó xí'ín ná, ta kị'o tóo ndó ña ió noo ndo noo ná, ta ná dá'a ni kandati ndó nani'i ndoán, dá kían ká'ano nda'o ña va'a natiin ndó noo Ndios, ta kasandaá ta'ani ndó kakuu ndó de'e Ndios, na ió noo dikó. Dá chì Ndios va'a ini kúu ná xí'ín ñayuu koó ndivé'e noo, xí'ín ñayuu kíni. ³⁶ Sa'á ñoó koo ini ndo ku'u ini ndo sa'á ñayuu táto'on kị'o kú'u ini Ndios sa'a ná.

Dána'a Jesús ña ná dá'a ni dátai kuachi yó ñayuu

³⁷ Ná dá'a ni keyíkọ mií ndó sa'á ñayuu, dá kían ná dá'a ni keyíkọ Ndios sa'a ndo. Ná dá'a ni dátai kuachi ndó ñayuu, dá kían ná dá'a ni tai kuachi ndó noo Ndios. Kị'o ká'ano ini ndo sa'á ñayuu, dá kían ná kị'o ká'ano ini Ndios sa'a ndo. ³⁸ Kị'o ndó ña ió noo ndo noo dao ka ñayuu, dá nakị'o Ndios ña'a noo ndo, chì kị'o na kua'á ña va'a noo ndo, dá chì noón kúu na kidi ni'inian, dá ketoon va'an, ta dákútí díní ná kostá ndo nandió né'e naan noo ndo, dá chì táto'on kị'o kée ndó chindeé ndó ñayuu, kị'o dión kee Ndios xí'ín ndó.

39 Dá n̄i dákí'in tá'an ta'ani Jesús ña yó'o xí'in to'on n̄i daná'a na:

—¿Á kuu katiin ndaa tá'an uu taa ko túu noo ko'on ra iin xián, ká'an ndó? ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña ndin nduú va ra kuei ini yái? 40 Ta ni iin taa dákuá'a ko ndáya'i cháa ka noo taa dána'a noo rá. Tído ndi ndáa mií vá ra n̄i dákuá'a va'a, kasandaá ra kana'á rá tát'o'on k̄i'o ná'a taa dána'a noo rá. 41 ¿Ndiva'a ndé'é ndó xe'e ló'o nákaa noo ñani ndo, ta ko xí'o ndó kuendá ká'ano ka t̄indú'u nákaa noo mií ndó? 42 Ta, ¿ndi káa noo ndo ka'an ndo xí'in ñani ndo: “Ñanii, konón ná taói xe'e nákaa nooon xaan”, kaá ndo, ta ko ndé'é ta'on ndó ndi k̄i'o ví káa t̄indú'u nákaa noo mií ndó? ¿Kúú ndó ñayuu uu noo! Taó ndó dinñó'ó t̄indú'u nákaa noo mií ndó xaan, dá natuu va'a noo ndo, dá kuu taó ndó xe'e nákaa noo ñani ndo.

Dána'a Jesús ña tá kómí yó iin níó va'a, dá kían kankuei to'on va'a yú'u yo

43 'Ta ni iin tó'ón yító va'a ko xí'o kui'i ko vá'a, ta ni iin tó'ón yító ko vá'a ko xí'o kui'i va'a. 44 Dá ch̄i kui'i xí'o iin iin yító ná'a ndá yító kúú rá, ch̄i ko dákuéi ta'on yó t̄iñó'ó noo ta'íón, ta ko náki'in ta'on yó uva noo yító íón. 45 Ta dión ta'ani iin taa va'a, to'on va'a ñó'o ini níó rá taó rá ká'an ra. Tído iin taa kini, to'on kini ñó'o ini níó rá taó rá ká'an ra. Ch̄i ndi ndáa miíó ña'a ñó'o ini níó rá kánkuei yú'u rá ká'an ra.

Dána'a Jesús sa'á ña n̄i ndo'o uu ve'e

46 ¿Ndiva'a ká'an ndo xí'in yu'u, mií ní kúú sato'o ndu'u, mií ní kúú sato'o ndu'u, tído ko kée ndó choon sa'ándái? 47 Dá ch̄i ndidaá na vei noo yu'u,

ta seídó'o na ña ka'in xí'ín ná, ta kée na ña, ko'in dákí'in tá'in iin ña'a xí'ín tátó'on kée na. ⁴⁸ Chi noón kúu tátó'on iin ña ni kava'a iin ve'e. Ni sata konó ra, ta ni chikáa ra sa'án noo tóto. Ta ni xinkuei takuij kua'a yuta ñoo, ta kúu ni ñani rá sa'án, tído ko ta'ón ña'a ní ndó'an, dá chi noo tóto nákaa sa'án. ⁴⁹ Tído ñayuu seídó'o to'on dána'i, ta ko kée na ña, noón kúu tátó'on iin ña ni kava'a iin ve'e noo ñó'o oon, chi ko ní chikáa ta'on ra sa'án. Sa'á ñoo tá ni ñani takuij yuta ñoo sa'án, kúu ni koon vaan, ta kúu ni naá ndí'i vaan.

7

Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin ta kéchón noo iin ña dándáki iin ciento soldado

¹ Tá ni ndí'i ni ka'an Jesús to'on yó'o xí'ín ñayuu ndéi seídó'o ñoo, dá ni ndu'u na ñoo Capernaum. ² Ta ñoo ió iin ña dándáki iin ciento soldado, ta kú'u iin ña kéchón noo rá, ta kú'u nda'o ini ra sa'a rá, tído sa xí'i va ra. ³ Tá ni seídó'o ña dándáki soldado ñoo ña ká'an ñayuu sa'a Jesús, dá ni tanda'á rá dao ña sá'ano ndíta noo na Israel kua'an ra kuei nda'í ra noo Jesús ña ná kii na ve'e ra nduva'a na ña kéchón noo rá. ⁴ Dá tá ni sa ña ñoo noo ió Jesús, dá ni seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on ña nduva'a na ña kéchón noo ña dándáki soldado ñoo, ta kaá ra xí'ín ná:

—Miian kánian kee ní ña maní yó'o xí'ín ña yó'o, ⁵ chi kú'u ndava'o ini ra sa'á na ñoo yo, ta ni kava'a ra ve'e noo náta ka yo —kaá ra.

⁶ Dá ni kee Jesús kua'an ña xí'ín rá. Tído tá ni kasandaá yati na noo ín ve'e ña dándáki soldado ñoo, dá ni tanda'á rá dao ña né'e tá'an va'a xí'ín

rá kua'an ra noó vei Jesús. Dá ni kaa ta ñoo xí'in Jesús ña ni ka'an ta dándaki soldado ñoo:

—O sa dándi'i ka ini ní mií ní sa'a yú'u, tatá, chí ko ñá'a ta'on kúu yu'u ña ku'u ní ve'i. ⁷ Ta sa'á ña ko ta'ón ña'a kúuí, sa'á ñoo ko ní saa mií noo ní. Tído xí'in to'on ka'an oon va ní, ta kúu nduva'a va ta kéchóon noói. ⁸ Chí kúu ta'anii iin ta nákaa tixi ndá'a iin ta né'e choon. Ta ñó'o ta'anii soldado tixi ndá'a yu'u. Sa'á ñoo tá ká'in xí'in iin ra: “Kua'án”, ta kúu kua'an va ra. Tá ká'in xí'in iin ka ra: “Nakí”, ta kúu vei va ra. Ta tá ká'in xí'in ta kéchóon noói: “Kee ña yó'o”, ta kúu kée va raan —kaá ra.

⁹ Tá ni seido'o Jesús to'on yó'o, kúu ni naá ini na sa'á ña ni ka'an ra dión. Dá ni nandió koo na ni sa nde'é ná noó ñayuu tákuei ñaá vei ñoo, dá ni kaa na:

—Miian ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ni iin na Israel ko kándéé ini na yu'u táto'on ki'o kándéé ini ñaá ta yó'o —kaá na.

¹⁰ Tá ni nandió kuéi ta ni sa'an choon yó'o ni ndusáa ra ve'e, kúu ni xini ra ña sa ni nduva'a ta kéchóon ni sa kú'u ñoo.

Dí'a ni kuu tá ni danátaki Jesús de'e iin ñá'a kuáan ío ñoo naní Naín

¹¹ Tá ni ndi'i ñoo, dá ni kee Jesús kua'an na iin ñoo ká'ano naní Naín xí'in ta xionoo xí'in ná, ta kúu kua'á ndava'o ñayuu kua'an ta'anii xí'in ná.

¹² Tá ni kasandaá yati na noo kúu ye'é ñoo ñoo, kúu ñoo kánkuei ñayuu kua'an na dánduxi na iin ndii. Ta iin tó'ón dáá vá kúu xí noo naná xi. Ta ñá'a kuáan va kíán. Ta kua'á ndava'o na ñoo ñoo kua'an xí'án. ¹³ Tá ni xini ñaá sato'o yo Jesús, kúu ni ku'u nda'o ini na sa'a ñá'a ñoo. Dá ni kaa na xí'án:

—O sa kuákón.

¹⁴ Dá n̄i natuu yati na. Dá n̄i tiin na satō noo nákaa nd̄i ñóó. Kúú n̄i sa tuu t̄a yí'i ña kua'an ñóó. Dá n̄i kaa na xí'ín ta n̄i x̄i'ì ñóó:

—Yíí ló'o, ká'an yu'u x̄i'ón, ndakoo.

¹⁵ Ta kúú n̄i ndakoo tayíi n̄i x̄i'ì ñóó. Kúú n̄i kasá'á vá x̄i ká'an x̄i. Dá n̄i nak̄i'o ñaa ná noo naná x̄i. ¹⁶ Ta ndidaá kúú vá ñayuu ñóó n̄i yu'ú. Ta kúú n̄i kasá'á ná kéká'ano na Ndios, ta kaá na:

—Íin profeta ká'ano nda'o n̄i kasáa noo ndéi yó viti.

Ta dao ka na kaá ña n̄i kasáa Ndios chindeé ná na ñoo na.

¹⁷ Ta kúú n̄i naka'ani to'on sa'a Jesús iin ní kúú kuendá Judea, xí'ín ndidaá ñoo ñó'o yati ñóó.

Dí'a kua'an ña n̄i ka'an Jesús sa'a Juan, na dákodo ndúta ñayuu

¹⁸ Dá n̄i kastō'on t̄a kúú kuendá Juan xí'ín ná sa'a ndidaá ña kée Jesús. Dá n̄i kana Juan ūu t̄a x̄ionoo xí'ín ná, ¹⁹ dá n̄i tanda'á ñaa ná kua'an ra noo nákaa Jesús, dá ndato'ón ñaa rá, á mií ná kúú na n̄i kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaki ñaa, o á kandati yó kasaa iin ka na.

²⁰ Dá tá n̄i saa t̄a ñóó noo nákaa Jesús, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúú na n̄i tanda'á ndu'u vei ndu ndato'ón ndú mií ní. ¿Á mií ní kúú na n̄i kaa Ndios tanda'á ná kasaa dákaki ñaa, o á kandati ndu kasaa iin ka na? —kaá ra.

²¹ Ta mií hora daá ñóó n̄i nduv̄a'a Jesús kuá'á nda'o na kú'u, xí'ín na ndó'o kuá'á noo kue'e, xí'ín na ñó'o espíritu kini. Ta kuá'á nda'o na kō t̄uu noo n̄i natuu noo. ²² Dá n̄i kaa na xí'ín t̄a ñóó:

—Kua'án nó'ò ndò kasto'on ndó xí'ín Juan sa'a ndidaá ña ñi xini ndò, xí'ín sa'a ndidaá ña ñi seídó'o ndó kuu víti, ta ka'on xí'ín ná ña ñi natuu noó na kò túu noo, ta sa xíka va na ñi natii sa'a, ta sa ñi nduvií vā na ndó'o kue'e téi'i, ta sa ñi natai va do'o na kò tái do'o, ta ñi nataki na ñi xi'i, ta noó ñayuu kúnda'í ñi kasto'in to'on va'a Ndios. ²³ Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu kò nákaní kuáchi ini xini na yu'u —kaá na.

²⁴ Tá ñi ndi'i ñi nandió kuéi ta ñi tanda'á Juan ñoó kua'an nó'ò rá, dá ñi kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ñayuu ñoó sa'a Juan, ta kaá na:

—¿Ndá yoo ñi sa'an ndo'ó ñi sa nde'é ndó noo kúu noñó'o ichi ñoó? ¿Á iin ta kò ín toon, tá'an ra xíkó tátó'on xíkó iin ndoo kée tachí ñi sa'an ndo ñi sa nde'é ndó? ²⁵ Koó, sa'á ñoó, ¿ndá yoo ñi sa'an ndo ñi sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin ta ndíxi dá'on táyíí ndáa? Koó, chí ná'á vā mií ndó ña ñayuu ndíxi dá'on táyíí ndáa, noón kúu na ndéi ve'e rey. ²⁶ Sa'á ñoó, ¿ndá yoo ñi sa'an ndo ñi sa nde'é ndó, tá dáá? ¿Á iin profeta? Jaan, miían ndaa kuiti kaá yu'u ña ñaá kúu ná, ta ndáya'i cháá ka na o duú iin profeta. ²⁷ Ta sa'a mií ná ká'an tuti ij Ndios di'a:

Ná ko'in tanda'í iin ta kuió noó ko'on noo yo'ó kasto'on ra to'on yu'u xí'ín ñayuu,
dá ná kandeí nduu na kueídó'o na ña kían ko'on ka'on xí'ín ná, kaáan.

²⁸ Sa'á ñoó ká'in xí'ín ndó ña Juan, na dákodo ndúta ñayuu, noón kúu na ndáya'i cháá ka noo ndidaá ka ta ñi kaki tixi ñá'a. Tído na nóo cháá ka nákaa tixi ndá'a Ndios, noón di'a kúu na ndáya'i cháá ka o duú Juan —kaá na.

29 Tá n̄i seídó'o ndidaá n̄a ñoo yō xí'ín ndā t̄aa kí'ín ya'i sa'a ñó'o ña n̄i ka'an na, dá n̄i nakoni na ña kée Ndios ña ndaa xí'ín ná. Sa'á ñoo n̄i sodō ndúta ná n̄i kee Juan. 30 Tído t̄a fariseo xí'ín t̄a dána'a ley n̄i ku'ich̄i ini r̄a n̄i xini r̄a ña va'a kóni Ndios kee na xí'ín rá, sa'á ñoo kō ní x̄i'o ra mií rá dákodo ndúta ñaá Juan.

31 Dá n̄i kaa ta'ani sato'o yō Jesús:

—¿Ndí k̄ián tiin yu'u, dá ka'in xí'ín ndó tátō'on kée ñayuu ndéi tiempo viti, ta ndá yoo kée tátō'on kée na? 32 Nā ndéi tiempo viti kée tátō'on kée takuáchí tá ndéi xi sádiki x̄i noo yá'i, ta káyu'ú tá'an xi: “N̄i tuu ndu flauta, tído kō ní sársá'a ta'on ndo'ó. Ta n̄i xita ndu yaa nda'í kua'an, tído kō ní nde'i'í ta'on ndó.” 33 Ta k̄i'o dión ta'ani kée ndo'ó, ch̄i tá n̄i kasáa Juan, na dákodo ndúta ñayuu, kō ní seí ta'on na pan, ta kō ní xi'i na vino, tído kaá ndo ña nákaa espíritu kini ini na. 34 Ta viti n̄i kasáa na n̄i nduu t̄aa ñayuu yó'o, ta sásá'an va na, ta xí'i na vino, tído kaá ndo ña kúú ná iin t̄aa nde'é, iin t̄a xí'i. Ta kaá ta'ani ndó ña kúú ná iin t̄aa né'e tá'an va'a xí'ín t̄aa kí'ín ya'i sa'a ñó'o, xí'ín ñayuu k̄ini. 35 Tído na kúú na nd̄ich̄i, noón kúú ná'a ña kómí ndisa na ña nd̄ich̄i.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa'an Jesús ve'e iin t̄a fariseo naní Simón

36 Iin t̄a fariseo n̄i seí nda'í noo Jesús ña ná ko'on na xí'ín rá ve'e ra kasá'an na. Dá tá n̄i ku'u Jesús ve'e ra, dá n̄i sa kō na xí'ín rá mesa. 37 Dá tá n̄i kandaa ini iin ñá'a kómí kuachi ió ñoo ñoo ña ió Jesús ve'e t̄a fariseo ñoo sásá'an na, kúú n̄i kasáaan, ta né'an iin t̄indo'o ló'o noo ñó'o kirá támi sá'an. 38 Kúú n̄i sa ku'in x̄itíán chí sata dí'a na, chí

xoo noo ndéi sa'a ná. Dá n̄i kasá'á ndéi'j̄ ña, dá n̄i dakúchián sa'a ná xí'ín ndirá nooan. Ta xí'ín idí din̄ian n̄i danáyaaán ña. Dá n̄i chitóan ña, dá n̄i chí'án kirá támi sá'an ñoo iin ní kúu sa'a ná.

³⁹ Tá n̄i xini ta fariseo, tá'an ra n̄i kana Jesús ve'e ra, ña n̄i kee ñá'a ñoo dión, dá n̄i kasá'á rá nákani ini ra: “Tá miían ndaa ndisa profeta kúu ta yó'o, dá kían kandaá va ini ra ndá ñá'a kúu ñá ké'é sa'a rá, chí iin ñá'a kómí kuachi va kíán”, ká'an rá nákani ini ra. ⁴⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Simón, kóni ka'in xí'ón sa'a iin ña'a.

Dá n̄i kaa Simón:

—Ka'an ní xí'ín, maestro.

⁴¹ Dá n̄i kaa na:

—N̄i sa io iin ta sa dasá too di'ón. Ta uu ta sa tái noo rá. Iin ra sa tái o'on ciento di'ón plata, ta iin ka ra sa tái uu diko ux̄i. ⁴² Ta ko ní'j̄ ta'on ndin nduú ra di'ón dánaa rá ña tái ra. Ta kúu n̄i xi'o ká'ano va ini ta kúu sato'o di'ón ñoo sa'a ndin nduú ta ñoo. Ta viti, ka'an yo'ó ná kande'á, ¿ndí kaa ta ñoo kú'u cháa ka ini sa'á ta kúu sato'o di'ón ñoo?

⁴³ Dá n̄i kaa Simón:

—Taó kuendá yu'u ña ta n̄i sa tái kua'a cháa ka di'ón ñoo kúu ra kú'u cháa ka ini sa'á ta kúu sato'o di'ón ñoo.

Dá n̄i kaa Jesús:

—Ndaa nda'o n̄i ka'on.

⁴⁴ Dá n̄i nandió koo na n̄i sa nde'é ná noo ñá'a ñoo, dá n̄i kaa na xí'ín Simón:

—¿Á n̄i xinon táto'on n̄i kee ñá'a yó'o xí'ín yu'u? Tá n̄i ku'u yu'u ve'ón, ko ní xi'o ta'on yo'ó takují ndoo sa'í. Tído ñá'a yó'o n̄i dakúchián sa'í xí'ín ndirá nooan. Ta xí'ín idí din̄ian n̄i danáyaaán ña.

⁴⁵ Ta ni noo'í ko ní chító ta'on yo'ó, tído ñá'a yó'o,

nda rá n̄i kasáai n̄i ku'i ve'ón, kō sá tuuán chitóán sa'í. ⁴⁶ Ta ni d̄in̄í kō ní ch̄ikodó ta'on yo'ó sití, tído ñá'a yó'o n̄i chí'an ndutá támi sá'an sa'a yú'u. ⁴⁷ Sa'á ñoó ká'in xí'ón, va'ará kua'á nda'o kuachi kée ñá'a yó'o, tído sa n̄i ndoo vaan, sa'á ñoó kóni ndava'a vaan yu'u. Tído ñayuu ká'an ña cháá vá kúu kuachi na n̄i ndoo, noón kúu na cháá vá kóni na yu'u.

⁴⁸ Dá n̄i kaa na xí'in ñá'a ñoó:

—Sa n̄i ndoo va kuachón noo Ndios.

⁴⁹ Ta ndidaá ta ndéi xí'in ná mesa ñoó n̄i kasá'a ndátō'ón tá'an ra:

—¿Ndá yoo kúu ta káa, xiní ra, ña dándoo ra kuachi ñayuu noo Ndios?

⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'in ñá'a ñoó:

—Sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñoó n̄i kakón noó kuachón. Kua'an nó'on viti xí'an ió va'a inon.

Dá n̄i keeán kua'an nó'an.

8

Yó'o ká'an sa'á na ñá'a n̄i ch̄indeé Jesús

¹ Tá n̄i ndi'i, dá n̄i sa'an Jesús n̄i x̄ionoo na ndidaá ñoo ná'ano xí'in ñoo kuálí, ta n̄i daná'a na to'on va'a ña ká'an sa'a ndi koo ndu'u ñayuu t̄ixi ndá'a Ndios. Ta n̄i x̄ionoo na xí'in ndin ux̄i uu ta n̄i kaxi mií ná ñoó. ² Ta n̄i x̄ionoo ta'ani dao na ñá'a xí'in ná, tá'an na n̄i nduva'a na, chí dao na n̄i sa ño'o espíritu kini, ta dao ka na n̄i sa kú'u. Ta tein na ñá'a yó'o nákaa María Magdalena, tá'an ña sa ño'o usa espíritu kini n̄i taó Jesús. ³ Ta nákaa ta'ani ñá'a naní Juana, ña kúu ñadi'í ta naní Chuza, tá'an ra ndaá ve'e rey Herodes, xí'in ñá'a naní Susana, xí'in kua'á ka na ñá'a sa ch̄indeé ñaá xí'in ña ió noo ná.

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'a iin taa xiti tata

⁴ Kúú kua'á nda'o ñayuu ni kii iin rá iin ñoo ni nataka noo nákaa Jesús. Dá ni kasá'á ná dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na, ta kaá na:

⁵ —Iin taa xiti ni kee ra kua'an ra kuti ra tata noñó'o rá. Ta sa'á ña ni koon ni'ini ra tata ñoo, sa'á ñoo dao ña ni kuei yu'ú íchi. Ta ni sein ni'ini naan. Kúú ni kasáa laa, ta kúú ni sei vá rian. ⁶ Ta dao ka tata ñoo ni kuei tein yuu, ta ni xitaan. Tído ni ichian, dá chi ko ta'ón ko'oyo sa'an. ⁷ Ta dao ka tata ñoo ni kuei tein ta'ión. Ta ni sa'ano dáo ña xí'in ta'ión ñoo, sa'á ñoo ni kuyáta váan ni kee rá. ⁸ Ta kúú dao ka tata ñoo ni kuei noo kúú ño'ó va'a. Kúú ni sa'ano va'a vaan. Ta kúú kua'á ndava'o noni ni xi'oan, dá chi iin ciento noni ni xi'o iin iin tata ñoo —kaá Jesús.

Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, ta kúú ni'i nda'o ni ka'an na:

—¿Ndi ndaa ndo'ó ió do'o, ta kúú kueídó'o va'a ndó!

⁹ Dá ví ni ndato'ón ñaa taa xionoo xí'in ná:

—¿Ndi dándaki to'on ni dakí'in tá'an ní ni ka'an ní xí'in ndu'u?

¹⁰ Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Noo ndo'ó ni xi'o Ndios ña kandaa ini ndo ña ná'á mií ná sa'a ndi kée na dándaki na. Tído dákí'in tá'an yu'u dao ña'a xí'in to'on dána'i noo dao ka ñayuu, dá kían, va'ará ndidaá ka vían ndé'é ná, tído o kandaa ta'on ini na ndi kóni kaaan, ta va'ará ndidaá ka vían ná kueídó'o na, tído o kátóni ta'on ini na.

Nákani Jesús ndi kóni kaa ña ni daná'a na sa'á taa xiti tata

11 'Di'a dándáki to'on ni dakí'in tá'in ni ka'in xí'in ndó. Kana'á ndó ña tata ñoo kúu to'on Ndios. 12 Ta yu'ú íchi noo ni kuei dao tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, tído kásaa ña u'u, ta kúu dítá váán to'on Ndios ña nákaa níó ná, dá ná o kándísa naan, ta o ní'i ná ña káki na. 13 Ta tein yuu noo ni kuei dao ka tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta nátiin naan xí'an kádi iní na. Tído ko ta'ón yo'an ini níó ná, sa'á ñoo too vá kándísa naan. Chì tá kásá'á ndó'o na tandó'ó, kúu kexoo na noo ña kándísa na. 14 Ta tein ta'íón noo ni kuei dao ka tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios. Tído kásá'á ndí'i cháa ka ini na sa'á ña ió noo ná, ta kátoó na koo kuiká ná, ta ndí'i ini na sa'á ña'a luu ió ñayuu yó'o. Sa'á ñoo ko sísa na xí'in to'on Ndios. 15 Tído noñó'o va'a noo ni kuei dao ka tata ñoo, ñoo kúu ñayuu seídó'o to'on Ndios xí'in ndino'o ini na, ta ndíta ndaa na xí'an. Ta ko sá tuu na kée na ña kóni Ndios.

Miian kánian na'a yo mií yó ña kúu yó kuendá Jesús, ta kueídó'o va'a yó ña dána'a na noo yo

16 'Ko in ta'on chíño'o iin íti, ta chíkani ndei na iin kidi nooán, ta ni ko chíkani de'é naán tixi xito. Di'a noo dikó chínóo naan, dá ná katooan noo ndidaa na koku'u ini ve'e. 17 Chì ndidaa ña'a dá'i noo ndo viti, daí ña natuuan. Ta ndidaa vá ña'a ñó'o de'é viti, daí ña natuuan, dá ná katoon nooán. 18 Ta kueídó'o va'a ndó ña ká'in xí'in ndó, chì ndidaa na natiin to'on ká'in, noón kúu na ni'í ña kandaá cháa ka ini na. Tído ndidaa na ko xii natiin to'on ká'in, noón kúu na kexoo ña ká'an ná ná'á ná —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni kasáa na ve'e Jesús nándukú ñaa ná

19 Dá n̄i kasáa naná Jesús xí'ín ñani n̄a nándukú ñáá ná. Tído k̄o ní kúu ta'on natuu yati na noo ío n̄a, chí kua'á nda'o ñayuu n̄i nat̄aka ñoó. 20 Dá n̄i kast̄o'on iin ñayuu nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó xí'ín Jesús:

—Naná ní xí'ín ñani ní ndíta na sat̄a vé'e, ta kóni n̄a ka'an n̄a xí'ín ní.

21 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñoó:

—Ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándaañ, noón vá kúú nanái xí'ín ñanii.

Di'a n̄i kuu tá n̄i sa'anda Jesús choon noo tach̄i xí'ín taño'o

22 Iin kuu, dá n̄i kaa Jesús xí'ín t̄a xíonoo xí'ín ná ini iin barco. Dá n̄i kaa n̄a xí'ín rá:

—Ná ko'o chika'anda yo iin ka xoo yu'ú taño'o.

Dá n̄i kee na kua'an n̄a. 23 Ta tein yá'a na kua'an n̄a noo taño'o ñoó, kúú n̄i kid̄i va Jesús. Kúú iin ndakána va n̄i kasá'a kána tach̄i déen noo taño'o. Sa'á ñoó n̄i kasá'a kokee takuií ini barco. Ta jo nda'o ío ña keta ka'ani ra ini takuií ñoó. 24 Dá n̄i natuu yati t̄a xíonoo xí'ín Jesús noo kándu'u ná. Dá n̄i dandóto ñáá rá, ta kaá r̄a xí'ín ná:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Ío ña kuu yo!

Dá n̄i ndoto Jesús. Dá n̄i sa'anda n̄a choon noo tach̄i xí'ín taño'o ñoó. Kúú n̄i sa tuu va tach̄i ñoó xí'ín ña ndakuei noo taño'o, ta kúú n̄i nakáa tádi vá rá. 25 Tá n̄i ndi'i, dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a k̄o kándéé iní ndo yu'u?

Kúú n̄i yu'ú nda'o t̄a xíonoo xí'ín ná ñoó, ta n̄i naá iní r̄a. Dá n̄i kasá'a ndátó'ón tá'an míí rá:

—¿Ndá yoo ví kúú n̄a yó'o, chí nda tach̄i xí'ín taño'o seídó'o choon sa'ándá n̄a?

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó Jesús espíritu kini n̄i sa ño'o ini iin taa

²⁶ Dá n̄i saa n̄a iin ka xoo taño'o noo kúu kuendá Gadara, ña xírndaa tá'an xí'ín kuendá Galilea. ²⁷ Dá tá n̄i noo Jesús barco ñoó, dá n̄i kasáa iin taa ñoó, ta sa na'á nda'o ñó'o espíritu kini ini ra, ta kō ndíxi ta'on ra dá'on, ta ni ve'e kō ió ra, chí ini káo noo ñó'o ndii va ió ra. ²⁸ Tá n̄i xini ra Jesús, kúu n̄i'í nda'o n̄i kayu'ú rá. Dá n̄i sa kuin xití rá noo ná, dá n̄i kasá'á n̄i'í nda'o ká'an ra xí'ín ná:

—¿Ndá k̄ián ndó'o ní xí'ín yu'ü, Jesús, mií ní na kúu de'e Ndios ndáya'i? Seí nda'ávii noo ní ña ná dá'a ni dándó'o naní ní níóí.

²⁹ Díon n̄i kaaan, dá chí sa sa'anda va Jesús choon nooán ña ná kankuei ña ini taa ñoó ko'an. Sa na'á nda'o ñó'an dándákian taa ñoó. Chí va'ará sa so'oni ñayuu ndá'a rá xí'ín sa'a rá xí'ín cadena xí'ín kaa viti, tído vaá óon va sa'ándá ra cadena ñoó. Ta sa kendúsa espíritu kini ñoó xí'ín rá kandaka ñaáan kua'an noo kúu ño'ó ichí. ³⁰ Dá n̄i ndato'ón ñaá Jesús:

—¿Ndi nanón?

Dá n̄i kaa espíritu kini ñoó:

—Legión naníí.

Díon n̄i kaaan chí kua'á nda'o espíritu kini ñó'o ini taa ñoó. ³¹ Dá n̄i seí nda'í ña noo Jesús ña ná dá'a ni tanda'á ñaá ná ko'an nda maá noo ín naá. ³² Ta kua'á nda'o kochí ñó'o sásá'an ndika yúku ñoó. Dá n̄i seí nda'í espíritu kini ñoó noo Jesús ña ná konó ná ko'an ndu'an ini r̄i. Dá n̄i sonó ná nooán. ³³ Ta kúu n̄i kankuei espíritu kini ñoó ini taa ñoó. Dá n̄i sa'an n̄i ndu'an ini kochí ñoó. Dá n̄i taxí tá'an ndi

ndi'i rí kua'an rí yu'ú da'o. Dá nì kuei ndava'a rí ini taño'o ñoo. Ta kúú nì kandaá rí, dá nì xí'í rí.

³⁴ Dá tá nì xini ta ndáka kochí ñoo ña dión nì ndo'o rí, dá nì taxí tá'an ra kua'an ra kasto'on ra xí'ín na ndéi ñoo ra xí'ín na ndéi yúku sa'á ña nì kuu dión. ³⁵ Dá nì kankuei ñayuu ñoo kua'an na kande'é ná ña nì kuu. Tá nì saa na noo ín Jesús, kúú nì xini na ña ió ta nì sa ño'o espíritu kini ñoo noo sá'a ná. Ta kúú sa ndíxi va ra dá'on ió ra. Ta sa iin ta ió va'a vá kúú rá. Kúú nì yu'ú nda'o ñayuu ñoo. ³⁶ Ta ñayuu nì xini ña nì kuu dión kúú na nì nakani xí'ín dao ka ñayuu ndi nì kuu nì nduva'a ta sa ño'o espíritu kini ñoo. ³⁷ Dá nì kasá'á ndidaá ñayuu ndéi chí kuendá Gadara ñoo seí nda'í na noo Jesús ña ná ko'on na iin ka xíán, dá chì yu'ú na sa'á ña nì kuu dión. Dá nì kaa Jesús ini barco ko'on na. ³⁸ Tído nì seí nda'í ta nì sa ño'o espíritu kini ñoo noo ná ña ná konó ná ko'on ra xí'ín ná. Tído nì sa'anda Jesús choon noo rá ña ná no'o ra, ta kaá na xí'ín rá:

³⁹ —Nandió koo kua'an nó'on ve'ón, ta nakanón xí'ín na ñooon sa'a ndidaá ña'a ndato nì kee Ndios xí'ón.

Dá nì ki'in ra kua'an nó'o rá. Ta nì kasá'á rá nákaní ra xí'ín ndidaá na ñoo ra sa'a ndidaá ña'a ndato nì kee Jesús xí'ín rá.

Dí'a nì ndo'o de'e dí'í ta naní Jairo xí'ín ña nì ndo'o iin ña'a ndó'o kue'e táí nì

⁴⁰ Dá nì nandió koo tuku Jesús nì ndisáa na iin ka xoo taño'o ñoo. Dá nì natiin va'a ñaá kua'á nda'o ñayuu xí'an kádií ini na, chì sa ndéi ndidaá vá ná ndátí ñaá ná. ⁴¹ Dá nì kasá'a iin ta naní Jairo, tá'an ra dándáki ve'e noo náta na Israel ndéi ñoo ñoo.

Dá n̄i s̄a kuíjn x̄ití rá noo Jesús. Dá n̄i seí nda'í ra noo ná ña ná ko'on na ve'e ra, ⁴² ch̄i n̄i kaa ra ña ió iin tó'ón de'e di'í ra, ta ió xi ux̄i uu kuia, ta s̄a x̄i'í va xi. Dá n̄i kee Jesús kua'an na x̄i'ín rá, ta dándútí ñáá ñayuu kuá'a kua'an x̄i'ín ná ñoó. ⁴³ Ta tein ñayuu ñoó nákaa ta'ani iin ñá'a ndó'o kue'e tái ni, ta s̄a n̄i x̄ino ux̄i uu kuia ndó'an dión. Ta s̄a n̄i dandí'i vaan di'ón né'e va'an n̄i ch̄iyá'avián ta k̄etátá ñáá. Tído ni iin tó'ón ta'on ra ko ní k̄andeé nduva'an. ⁴⁴ Dá n̄i natuu yatián sata Jesús. Dá n̄i k̄ako'on ndá'an yu'ú dá'on ná. Ta kúú vití'ón di'a n̄i natuu ni ñoó.

⁴⁵ Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i k̄ako'on ndá'a dá'amaí?

Tído ni iin tó'ón ñayuu ñoó ko ní ka'an. Dá n̄i kaa Pedro x̄i'ín ná:

—Maestro, ñayuu kuá'a yó'o kúú na dándútí ñáá. Sa'á ñoó, ¿ndiva'a ndátó'ón ní ndá yoo n̄i k̄ako'on ñáá?

⁴⁶ Dá n̄i kaa Jesús:

—Koó, ch̄i n̄i dakó'on ndá'a iin ñayuu dá'amaí, ch̄i n̄i k̄andaa ini ña n̄i nduva'a iin ñayuu n̄i kee ndéi —kaá na.

⁴⁷ Tá n̄i k̄andaa ini ñá'a ñoó ña o kúú ta'on chide'áan ña n̄i keeán, kúú n̄i kasáaan noo Jesús, ta ndéi n̄inoán. Dá n̄i s̄a kuíjn x̄itíán noo ná. Ta noo ndidaa ñayuu ñoó n̄i nakanián ndiva'a n̄i k̄ako'on ndá'an dá'on Jesús, ta n̄i nakani ta'anián ña vití'ón kuií vá n̄i nduva'an tá n̄i keeán dión. ⁴⁸ Dá n̄i kaa Jesús x̄i'án:

—De'e di'íi, n̄i nduva'on sa'á ña k̄andéé inóon yu'u. Ta viti, kua'an nó'on ve'ón x̄i'an ió va'a inóon.

⁴⁹ Ta kúú ká'an ij vá Jesús ín na x̄i'án, kúú n̄i kasáa iin ta n̄i kii ve'e Jairo, ta dándáki ve'e noo náataka na Israel ñoó, dá n̄i kaa ra x̄i'ín rá:

—Sá n̄i xi'j̄ va de'e di'í ní. Ná dá'a k̄a ni dáta'án ní maestro xaan.

⁵⁰ Tá n̄i seídó'o Jesús ña n̄i ka'añ r̄a dión, dá n̄i kaa na xí'ín Jairo:

—O s̄a yu'óon. Sava'a yu'u kandeé inóon, ta kúú nduva'a xi.

⁵¹ Dá tá n̄i saa na n̄i ku'u na ve'e ra, ta k̄o ní sónó ná ña ku'u dao k̄a ñayuu xí'ín ná, sava'a Pedro xí'ín Jacobo, xí'ín Juan xí'ín tatá tadi'í ñóó, xí'ín naná va xi. ⁵² Ta ndidaá ñayuu ndéi ñóó ndéi'j̄ na ndéi na, ta nda'í káyu'ú ná sa'a tadi'í ñóó. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—O s̄a kuáki ndó, ch̄i k̄o ní xi'j̄ ta'on xi, kíd̄i va xi.

⁵³ Ta kúú ndidaá ñayuu ñóó n̄i saki ndaa va na Jesús sa'a ña n̄i ka'añ na dión, ch̄i ná'á vá ná ña s̄a n̄i xi'j̄ va xi. ⁵⁴ Dá n̄i tiin Jesús ndá'a xí, dá n̄i kaa na xí'ín xí:

—Di'í ló'o, ndakoo.

⁵⁵ Ta kúú n̄i nataki va xi. Ta kúú vití'ón vá n̄i ndakoo xi. Dá n̄i sa'anda Jesús choon noó na ve'e xi ña ná k̄i'o na ña'a kasá'an xi. ⁵⁶ Ta tatá x̄i xí'ín naná x̄i n̄i naá nda'o ini na. Tído n̄i sa'anda Jesús choon noo ná ña ná o s̄a nákani na xí'ín ni iin tó'ón ñayuu sa'a ña n̄i kee na.

9

Yó'o n̄i sa'anda Jesús choon noó taa xíonoo xí'ín ná ña ná ko'on r̄a dána'a r̄a sa'a to'on va'a Ndios

¹ Dá n̄i ndj̄tútí Jesús ndin ux̄i uu taa xíonoo xí'ín ná. Dá n̄i x̄i'o na choon noo rá ña kandeé rá taó rá ndidaá espíritu kini ñó'o ini ñayuu, ta kandeé rá nduva'a ra ñayuu ndó'o iin rá iin kue'e. ² Dá n̄i tanda'á ñaá ná kua'añ r̄a dána'a r̄a sa'a ndi koo

ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios, ta nduva'a ra na kú'u, ³ ta kaá na xí'ín rá:

—Ni iin ña'a o sa kóo ini ndo kane'e ndó ko'on ndo íchi, o sa káne'e ndó yító katuu ndó ko'on ndo, ni léka ndo, ni pan, ni di'ón, ta o sa káne'e ndó iin ka kotó nadaon ndó. ⁴ Ta ndi ndáa mií vá ve'e ni saa ndo ni ku'u ndó, sava'a ñoo ní kande'i ndó nda ná kasandaá kuu kankuei ndó ko'on ndo iin ka ñoo. ⁵ Ta ndi ndáa mií vá ñoo noó ko ní xíin na natiin va'a na ndo'ó, ta kúu kankuei ndó ñoo ñoo, ta kidi ni'ini ndó ñoyaká iin sa'a ndo, ta ñoo kían ná'a ña ko náta'an ini Ndios xiní na na ñoo ñoo —kaá Jesús.

⁶ Dá ni kankuei ta ñoo kua'an ra ndidaá ñoo dána'a ra to'on va'a sa'a Jesús, ta sa nduva'a ra na kú'u ndéi iin iin xíán noo xionoo ra.

Naá iní rey Herodes kée ña ndato kée Jesús

⁷ Tá ni ni'i tó'on rey Herodes sa'a ndidaá ña kée Jesús, ta kúu ko ná'a rá ndí kíán nakani ini ra. Chi dao ñayuu ñoo kaá ña ni nataki Juan, ta noón kúu Jesús. ⁸ Ta dao ka na kaá ña kúu ná profeta Elías, ta ni ndixóo tuku na. Ta dao ka na kaá ña kúu ná iin ka profeta ni sa io sa na'á, ta ni nataki na viti. ⁹ Dá ni kaa Herodes:

—Mií yu'u ni sa'anda choon, dá ni sa'anda ra diko Juan. Tído, ¿ndá yoo ví kúu ta, tá'an ra seídó'i kée ña'a ndato ñoo, tá dáá?

Sa'á ñoo ndí'i ini ra koni ra Jesús.

Di'a ni kuu tá ni xi'o Jesús ña'a ni sasá'an o'on mil ta

¹⁰ Tá ni ndisáa ta xionoo xí'ín Jesús ni sa'an ra noo choon ni sa'anda na noo rá, dá ni nakani ra xí'ín ná sa'á ña ni kee ra. Dá ni nakuaka xoo ñaá Jesús, dá ndáka ñaá ná kua'an na iin xíán noo koó

ñayuu ndéi yati ñoo naní Betsaida. ¹¹ Tído tá n̄i kandāa ini ñayuu ñoo ndéi chí kua'an̄ na, dá n̄i kee na tákuei ñaa ná kua'an̄ na. Ta kúú n̄i n̄atiin va'a ñaa Jesús. Dá n̄i daná'a na noo ná sa'a ndi kee Ndios dándáki na ñayuu na. Ta n̄i nduva'a na na kú'u. ¹² Tá n̄i ini kuú dáá ñóó, dá n̄i natuu yati ñaa ndin ux̄i uu t̄aa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Ka'anda ní choon noó ñayuu kuá'a yó'o ña ná ko'on̄ na ñoo kuálí túu ñó'o káa, o ko'on̄ na ve'e ndíta yúk̄u káa, dá ná ndukú ná ña'a kasá'an na, ta ná ni'í ná noó kud̄i na, chí k̄o t̄a'ón ña'a keí ná yó'o.

¹³ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—K̄i'o ni mií ndó ña'a ná kasá'an ná.

Dá n̄i kaa ra:

—K̄o t̄a'ón kuá'a ña'a né'e ndu, sava'a o'on va pan xí'ín uu t̄iyaká va. Ta, ¿ndi kee ndu ko'on̄ ndu kuiin ndu ña'a kasá'an ñayuu kuá'a yó'o? —kaá ra.

¹⁴ Ta kúú rá tát̄o'on k̄i'o o'on mil t̄aa. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín t̄aa xionoo xí'ín ná ñóó:

—Ka'an̄ ndo xí'ín ñayuu yó'o ña ná kandēi tá tu'u tá tu'u na. Ta uu diko ux̄i ná kakuu iin iin tu'u na.

¹⁵ Ta dión n̄i kee ra. Dá n̄i sa ndei ndidaá kúú ñayuu ñoo. ¹⁶ Dá n̄i tiin Jesús ndin o'on pan ñoo xí'ín ndin nduú t̄iyaká ñoo. Dá n̄i n̄ande'é noo ná chí induú. Dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios sa'an̄. Dá n̄i sa'anda na pan xí'ín t̄iyaká ñoo. Dá n̄i x̄i'o naan noó t̄aa xionoo xí'ín ná. Dá n̄i sa'an̄ ra n̄i dasá ráan noó ñayuu ñoo. ¹⁷ Dá n̄i sasá'an ndidaá kúú ná nda noó n̄i ndinoo va'a ini na. Tá n̄i ndi'i, dá n̄i dakúti t̄aa xionoo xí'ín Jesús ux̄i uu t̄iyika xí'ín ña'a n̄i kandoo noó ña n̄i sasá'an ñayuu ñoo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i kaa Pedro ñ̄a Jesús kúú Cristo, na n̄i tanda'á Ndios kasaq dákaki ñ̄aá

¹⁸ Iin kuu nákaa xoo Jesús ká'an na xí'in Ndios, ta yati ñ̄oó ndéi t̄aa xíonoo xí'in ná, dá n̄i ndato'ón ñ̄aá ná:

—¿Ndá yoo kúú yu'u, kaá ñ̄ayuu ñ̄oó?

¹⁹ Dá n̄i kaa t̄aa ñ̄oó:

—Dao na kaá ñ̄a kúú ní Juan, na sa dakódo ndúta ñ̄ayuu. Ta dao ka na kaá ñ̄a kúú ní profeta Elías. Ta dao ka na kaá ñ̄a kúú ní iin profeta n̄i sa io sa na'á, ta n̄i nataki na.

²⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'in rá:

—Ta ndo'ó viti, ¿ndá yoo kúú yu'u, kaá ndo'ó?

Dá n̄i kaa Pedro xí'in ná:

—Mii ní kúú Cristo, na dákaki ñ̄aá.

Kásto'on Jesús xí'in t̄aa xíonoo xí'in ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

²¹ Tído n̄i sa'anda Jesús choon noó t̄aa xíonoo xí'in ná ñ̄a ná o sa kóo ini ra ka'an ra xí'in ni iin tó'ón ñ̄ayuu ndá yoo kúú ná. ²² Dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Mii'an ndúsa kánian kuá'á nda'o ñ̄a'a ndo'o naní ní o na n̄i nduu t̄aa ñ̄ayuú yó'o. Ch̄i kuñó'ó ñ̄aá t̄aa sá'ano ñ̄oo, xí'in t̄aa duti sakuá'a, xí'in t̄aa dána'a ley Moisés. Ta kánian kuu na. Tído t̄ixi kuu óni, dá nataki va na.

²³ Dá n̄i kaa na xí'in ndidaá t̄aa ñ̄oó:

—Ndi ndáa ndo'ó ká'an kanoo xí'in yu'u, dá kían kánian dánkoo ndó ñ̄a kóni mii ndó, ta natiin ndó cruz, ñ̄a kían ió ndo kuu ndo sa'í iin rá iin kuu kuu, ta ndiko ndo yu'u, ná ko'o. ²⁴ Ch̄i ndi ndáa na kóni dákaki na mii ná ñ̄ayuú yó'o, noón kúú na kuu di'a. Tído ndi ndáa na xí'o mii ñ̄a kuu na sa'a yú'u, noón kúú na n̄i'í ñ̄a káki na. ²⁵ Dá ch̄i, ¿ndi kían va'a

n̄í'í ñ̄ayuu tá ná kandeé ná n̄í'í ná ndidaá ñ̄a kuiká ió ñ̄ayuú yó'o, ta naá vá ná noo Ndios, ta o n̄í'í ná ñ̄a kataki n̄a, ká'án ndó? ²⁶ Ta ndi ndaa ñ̄ayuu ná xí'ka'an noo sa'a yú'u o sa'á to'in, dá kían kaka'an ta'ani noo n̄a n̄i nduu t̄aa ñ̄ayuú yó'o sa'á noón tá ná kasandaá kuu nandió koo na xí'ín ndidaá ndée ndato kómí mií ná, xí'ín ñ̄a kómí tata n̄a Ndios, xí'ín ñ̄a kómí ángel kéchóon noo ná. ²⁷ Mií'án ndaa ná ka'ín xí'ín ndó ñ̄a ió dao ndo'ó, n̄a ndíta yó'o, o kuú ta'on ndó nda ná koni ndo ndi k̄i'o dándáki Ndios —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i n̄aye'e ndaa noo Jesús xí'ín dá'on ná

²⁸ Tá n̄i ya'a ona kuu n̄i ka'an n̄a dión, dá n̄i kee na ndáka na Pedro xí'ín Juan xí'ín Jacobo kua'an n̄a din̄i iin yúku iin ñ̄oo ka'an n̄a xí'ín Ndios. ²⁹ Ta tein ká'an Jesús xí'ín Ndios, ta kúú n̄i ndaon va tát'on káa noo ná. Kúú n̄i ndukuxí dá'on ná, ta n̄i n̄aye'e ndaaan. ³⁰ Ta kúú iin kuití vá n̄i na'a noo uu t̄aa, ta ndíta na ndátó'ón ná xí'ín Jesús. Iin na kúú Moisés, ta iin ka n̄a kúú profeta Elías. ³¹ Ta ndato n̄i n̄aye'e ndaa noo ndíta na. Ta n̄i ka'an n̄a xí'ín Jesús sa'a ndí kían ndo'o na, dá kuu n̄a, dá x̄inkoo ñ̄a kánian ndo'o na ñ̄oo Jerusalén.

³² Ta va'ará kud̄i nda'o Pedro xí'ín uu ka t̄aa ñ̄oo kóni ra, tído n̄i sa ñ̄o'o ini ra sa'á ñ̄a n̄i x̄ini ra ñ̄a ndato n̄i n̄aye'e ndaa Jesús, ta iin na ká'an n̄a xí'ín uu t̄aa ñ̄oo. ³³ Tá n̄i kasá'a k̄exoo uu t̄aa ñ̄oo kua'an n̄a, dá n̄i kaa Pedro xí'ín Jesús:

—Maestro, va'a kúú ndéi ndu'u yó'o. Ná kava'a ndu on̄i t̄iya'ó. Iian ná koo mií ní, ta iian ná koo Moisés, ta iin kaan ná koo Elías.

Dión n̄i kaa ra, dá ch̄i k̄o ná'á ta'on ra ndí kián ká'an ra sa'á ña n̄i yu'ú ra. ³⁴ Ta tein ká'an ra dión, kúú n̄i naxinō iin viko. Ta kúú n̄i dadá'i ñaá ná. Dá n̄i yu'ú nda'o ra tá n̄i xini ra n̄i da'i na n̄i kee viko ñoó. ³⁵ Ta kúú nda tein viko ñoó n̄i seido'o ra n̄i ka'an Ndios:

—Ta yó'o kúú de'e man̄i yu'u. Kueídó'o ndó to'on ká'an xi.

³⁶ Tá n̄i ndi'i n̄i ka'an na dión, kúú nda iin tó'ón míi vá Jesús n̄i kand̄o iin. Ta k̄o ní ká'an ndin on̄i ta ñoó sa'á ña yó'o, ch̄i tein kuú dáá ñoó k̄o ní nákan̄i ta'on ra xí'in n̄i iin tó'ón ñayuu sa'á ña n̄i xini ra din̄i yúku ñoó.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús iin tayii nákaa espíritu kini

³⁷ Dá tá n̄i tuu noo iin ka kuú, dá n̄i naxinō Jesús xí'in ta ñoó sa'a yúku ñoó. Ta kúú kuá'á nda'o ñayuu n̄i saa n̄i ni'i ñaá. ³⁸ Dá n̄i kayu'ú iin ta nákaa tein ñayuu kuá'a ñoó, ta kaá ra:

—Maestro, seí nda'ávii noo ní nduva'a ní de'e ló'i, ch̄i iin tó'ón din̄i dáá vá kúú xí nooí, ³⁹ ch̄i iin ndakána va t̄in ñaá iin espíritu kini, ta n̄i'i nda'o káyu'ú xí kéean, dá sa'ání ȳi'í ñaáán, ta kánkuei ch̄i'ion yú'u xí, ta kéndava'a nda'o ña xí'in xí, ta k̄o x̄in ta'an vaan dáyaá chíchí ñaá. ⁴⁰ Sa'á ñoó n̄i seí nda'ávii noo ta xionoo xí'in ní káa, ña ná taó rá ña, tído k̄o ní kándeé ta'on ra.

⁴¹ Dá n̄i kaa Jesús:

—¡Nandé k̄a vían ñayuu k̄o kándisa kúú ndo'ó, ta dó'ó nda'o ndó! ¿Ndidaa k̄a ví kooi xí'in ndó? Ta, ¿ndidaa k̄a ví k̄i'o ndeé in̄i sa'a ndo? Kane'e de'ón ná kii.

⁴² Tá sa kua'an kuyati ra xí'ín tayii ló'o ñóo noo Jesús, ta kúú nì koon ñáá espíritu kini ñóo nda noñó'o, ta nì sa'ání yì'í ñááán. Dá nì sa'anda Jesús choon nooán ña ná ketaan kua'an. Dá nì nduva'a na tayii ló'o ñóo. Dá nì nakì'o ñáá ná noo tatá xì. ⁴³ Kúú nì naá iní ndidaá ñayuu ndíta ñóo sa'á ña ndato nì kee Ndios.

Yó'o nì kasto'on tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná ndí kían ndo'o na, dá kuu na

Ta tein naá iní ndidaá ñayuu ñóo sa'a ndidaá ña ndato nì kee Jesús, dá nì kaa na xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

⁴⁴ —Kueídó'o va'a ndó ña ko'in ka'in xí'ín ndó, chì ko'on iin taa nakì'o ra na nì nduu taa ñayuu yó'o noo ndá'a tã xiní u'u ñáá.

⁴⁵ Tído ko ní kátóni ta'on iní taa ñóo ndiva'a nì ka'an na dión, chì ndadí vá ñaxintóni rá, ta yu'ú ra ndato'ón rá Jesús ndi dándáki to'on nì ka'an na.

Dána'a Jesús ndá yoo kúú na ndáya'i cháá ka noo Ndios

⁴⁶ Dá nì kasá'á ndátó'ón kuáchi taa xionoo xí'ín ná sa'a ndá yoo kúú taa ndáya'i cháá ka tein mií rá ñóo. ⁴⁷ Tído nì kandaá iní Jesús ña nákani iní ra dión. Kúú nì tiin na ndá'a iin tayii ló'o. Dá nì chikani ñáá ná díin ná, ⁴⁸ dá nì kaa na:

—Ndi ndáa miíó ñayuu natiin va'a ta ló'o yó'o sa'á ña kúú ná kuendá yu'u, dá kían nda mií vá yu'u natiin va'a na. Ta na nì natiin yu'u, nda Ndios nì natiin na, chì mií ná nì tanda'á yu'u veii ñayuu yó'o. Chì iin ra ko ndáya'i tein mií ndó xaan, roón kúú ra ndáya'i cháá ka noo Ndios —kaá na.

Kaa Jesús ña ñayuu ko naá xí'ín ná, noón kúu na ndíta xoo mií ná

⁴⁹ Dá n̄i kaa ta naní Juan xí'ín ná:

—Maestro, n̄i xini ndu'u iin taá taó espíritu kini xí'ín kuu mií ní. Tído ko xionoo ta'on ra xí'ín yó, sa'á ñoó n̄i chituu va ndu'u ra.

⁵⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ná dá'a ni chituu ndó ra, ch̄i na ko naá xí'á, noón kúu na ndíta xoo yo.

Di'a n̄i kuu tá n̄i danáni Jesús Jacobo xí'ín Juan

⁵¹ Tá sa kua'an xinkoo kuu no'o Jesús induú, dá n̄i chikaá ini na ko'on ndaa na nda ñoo Jerusalén.

⁵² Dá n̄i tanda'á ná dao taá kua'an ra noo. Dá n̄i saá ra n̄i ku'u ra iin ñoo ló'o nákaa chí kuendá Samaria di'a, dá kenduu ra noo kandeí na, n̄i ka'án rá. ⁵³ Tído ko ní xín ta'on na ñoo ñoo natiin ñaa ná, ch̄i n̄i kandaá ini na ña chí Jerusalén di'a va chíka'anda na ko'on na. ⁵⁴ Tá n̄i kandaá ini Jacobo xí'ín Juan ña n̄i kee ñayuu ñoo dión, dá n̄i kaa ra xí'ín Jesús:

—Tatá, ¿á ko kóni ní ná ka'anda ndu choon, dá ná koon ño'ó kéj induú káa táto'on n̄i kee Elías, dá ná naá ndi'i noó ñayuu ñoo?

⁵⁵ Dá n̄i nandió koo Jesús n̄i danáni ñaa ná, ta kaá na xí'ín rá:

—Ko ná'á ta'on ndó ndí kían kedaá xí'ín ndó, dá ká'an ndo dión, ⁵⁶ ch̄i ko ní kásaa ta'on na n̄i nduu taá ñayuu yó'o ña kían dánaá na ñayuu, di'a n̄i kásaa na dákaí ñaa ná.

Dá n̄i kee na kua'an na iin ka ñoo.

Di'a n̄i ka'an Jesús xí'ín dao ñayuu n̄i ka'án kanoo xí'ín ná

57 Ta nani xíka na kua'an na íchi ñoó, dá n̄i kaa iin t̄aa xí'ín Jesús:

—Tatá, íoí ñ̄a kanooi xí'ín mií ní ndeí kúú mií vá noó ko'on ní.

58 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Kana'ón ñ̄a ío va káo noo ñó'o ndikuii, ta ío ta'ani ták̄a noo ñó'o laa. Tído na n̄i nduu t̄aa ñayúú yó'o ni noo kanoo din̄i ná koó.

59 Dá n̄i kaa na xí'ín iin k̄a t̄aa ñoó:

—Nakíj, kanoo xí'ín yu'u.

Dá n̄i kaa t̄aa ñoó:

—Tatá, konó ní dinñó'ó k̄a ná ko'in dánduxi tatái, dá kasaaj, ko'o.

60 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Dánkoo na kúú nd̄i ná dánduxi ñaá dao k̄a na kúú nd̄i. Tído yo'ó, kua'an kanooón dána'on noó ñayuu ndi kee na ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

61 Dá n̄i kaa iin k̄a t̄aa xí'ín ná:

—Tatá, kónij kanooi xí'ín mií ní, tído dinñó'ó k̄a konó ní ná ko'in kast̄o'in xí'ín na ve'i, dá ná kasaaj, ko'o.

62 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Iin t̄aa t̄iin nda'á yata, ta nándió k̄o ra ndé'é rá chí sata, roón kúú ra k̄o chóon ta'on kuti. K̄i'o dión ta'ani ndó'o na ndí'i j̄i vá ini sa'á ñ̄a ío noo ná, chí k̄o chóon ta'on na dána'a na sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na t̄ixi ndá'a Ndios.

10

Sa'ándá Jesús choon noó on̄i diko ux̄i t̄aa ñ̄a ko'on ra ndidaá ñoo dána'a ra

¹ Tá n̄i ndi'i ñ̄a yó'o, dá n̄i k̄axi sato'o yo Jesús on̄i diko ux̄i k̄a t̄aa. Dá n̄i t̄anda'á ná uu rá uu ra ko'on

ra ndidaá kúú ñoo xí'ín iin rá iin xían noó ko'on mií ná. ² Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti káa nda'o ña'a dákée yó, tído cháá nda'o kúú taa dákée ña, chí kua'á nda'o ñayuu ndéi nduu ndu'u tixi ndá'a Ndios, tído cháá vá kúú taa dána'a noo ná. Sa'á ñoo kaka ndo ña maní noo Ndios, na kúú sato'o ñayuu ñoo, dá ná tanda'á ná cháá ka taa ko'on ra dána'a ra noo ñayuu na. ³ Kua'an ndo'ó viti, tído noo tánda'á yu'u ndo'ó ko'on ndo kakuu ndó tát'on léko tein ndigüe'í lobo. ⁴ Ta o sa káne'e ndó léka ndo ko'on ndo, ni noo kaño'o di'ón ndo, ta ni dao ka ndisa kayi'i ndó, ta ni o sa kakuíta tóo ndó ka'an ndo ndisá'an xí'ín ni iin tó'ón ñayuu íchi noo ko'on ndo. ⁵ Ta ndi káa mií vá ve'e ni saa ndo ni ku'u ndó, dinñó'ó di'a kaa ndo xí'ín na ndéi ve'e ñoo: “Ná kandeí va'a ní.” ⁶ Tá ió iin káa ñayuu va'a ve'e ñoo, dá kían ná kandeí va'a ndisa na. Tído tá koó iin káa ñayuu va'a ndéi ñoo, dá kían nandió koo ña va'a ñoo noo mií vá ndó. ⁷ Ta mií ve'e ñoo ní kandeí ndó. Ta keí ndó, ta ko'o ndó ndi ndáa mií vá ña'a xí'o na noo ndo. Chí iin ta kéchoon kánian ni'í ña kúú ya'i ra. Ná dá'a ni tóo tuku nadaon ndó ve'e noo kandeí ndó. ⁸ Ta ndi ndáa mií vá ñoo noo ni saa ndo, ta ni natiin va'a na ndo'ó, dá kían keí ní ndó ndi kúú mií vá ña chikodó ná noo ndo, ⁹ ta nduva'a ndó na kú'u ndéi ñoo, dá kaa ndo xí'ín ndidaá ná: “Sa ni kuyati va kuu ña ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.” ¹⁰ Tído ndi ndáa mií vá ñoo noo ni saa ndo, ta ko ní xín na natiin va'a na ndo'ó, dá kían kankuei ndó keí ñoo ñoo, dá kaa ndo: ¹¹ “Ñoyaká ñó'o ñoo ndo, ña ni tiin sa'a ndú, ña yó'o kidi ni'ini ndu, dá kana'á ndó ña ko náta'an ini Ndios xiní na ndo'ó. Tído kana'á ndó ña sa ni kuyati va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios”,

kaa ndo. ¹² Ná ka'ín xí'ín ndó ña tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, dá kían ka'í cháá ka ví ndo'o na ñoo ñoo o duú ña ni ndo'o ñayuu kini ni sa ndei ñoo Sodoma tá sa na'á.

Nda'í kúu ví na ndéi ñoo Corazín, xí'ín na ndéi ñoo Betsaida, kaá Jesús

¹³ 'jNda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi ñoo Corazín! Ta, jnda'í kúu ví ndo'ó, na ndéi ñoo Betsaida! Chì tá ní kée yu'u ña ná'ano noo ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón tát'on ni kee yu'u ña ná'ano noo ndo'ó, ta kúu nda sa oon va ni nandixi nda'í na, ta ni nandei nda'í na noo yaa sa'á ña ni nandikó iní na sa'á kuachi ni kee na, ní kúu. ¹⁴ Sa'á ñoo tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá ñayuu, dá kían ka'í ka ví ndo'o ndo'ó o duú ñayuu ndéi ñoo Tiro xí'ín ñoo Sidón. ¹⁵ Ta ndo'ó, na ñoo Capernaum xaan viti, ká'an ndó ña nda induú xinkuei ndó. Tído ndo'ó kúu na ko'ono ni'ini Ndios nda maá indayá.

¹⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín ndin oni diko uxi taq ñoo:
—Ndi ndáa ñayuu seídó'o to'on ká'an ndo, dá kían nda yu'u seídó'o na. Ta ndi ndáa ñayuu kuñó'ó ñaá, ta nda yu'u kuñó'ó ná. Ta ndi ndáa ñayuu, tá kuñó'ó ná yu'u, kuñó'ó ta'ani na tata Ndios, na ni tanda'á yu'u veii —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni ndusáa oni diko uxi taq ñoo

¹⁷ Tá ni nandió kuéi oni diko uxi taq yó'o ni ndisáa ra noo choon ni sa'an ra, kúu kadii nda'o ini ra. Dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Tatá, nda espíritu kini seídó'o ñaá tá sa'ándá ndu choon nooán xí'ín kuu mií ní.

¹⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Jaan, *chì nì* xini *yu'u nì* kankao ña *u'u* nda induú *tát'o'n kì'o* kánkao tasa. ¹⁹ Miían ndaa kuiti *nì xì'oi* choon *noo ndo*, *sa'á ñoó koó ña'a* ndo'o ndó *tá ná* kuein *nakána ndó sa'tá koó*, *xí'ín tídó'oma*. Ta *nì xì'o* ta'ani choon *noo ndo ña* kandeé ndó *xí'ín* ndidaá *ndée kómí ña u'u*, ta *nì iin ña'a o* kandeé *kendava'an xí'ín* ndó. ²⁰ Tído ná *dá'a nì kadij téi* ini *ndo sa'á ña seídó'o* espíritu *kini choon sa'ándá* ndo. *Dí'a kadij cháá ka* ini *ndo sa'á ña sa* kándodó *vá kuu ndo noo tuti* Ndios *nda* induú.

Kadij nda'o ini Jesús kée Espíritu ij Ndios

²¹ *Dá nì nakutí* Jesús *xí'ín ña kadij* ini *na nì* kee Espíritu Ndios, *dá nì* kaa *na*:

—Kéká'ano *yu'u mií ní*, *tatá Ndios*, *mií ní kúu* sato'o *induú xí'ín noño'o yó'o*, *chì nì chikáa de'é* ní *ña yó'o noó na ndichí*, *xí'ín na kátóni* ini. Ta *nì na'a* *níjan noó na ko kátóni va'a* ini. Jaan, *kì'o dión nì* kee *ní, tatá, chì kì'o dión nì nata'an* ini *mií ní*.

²² 'Ta *ndidaá ña'a nì nakì'o* *tatá Ndios noó* *yu'u*. Ta *nì iin tó'ón ñayuu ko ná'á* *nda yoo kúu de'e* Ndios, *chì iin tó'ón dinì miíó* *tatá Ndios kúu na ná'á* *ñaá*. Ta *nì iin tó'ón ñayuu ko ná'á* *tatá Ndios, chì iin tó'ón dinì de'e* *va na kúu na ná'á ñaá*, *xí'ín na nì chikaa* ini *de'e Ndios na'a na noo* —kaá *na*.

²³ *Dá nì nandió* *ko na nì sa nde'é* *ná noó* *taa xionoo* *xí'ín ná*, *dá nì kaa na* *xí'ín sava'a* *mií* *vá taa* *ñoó*:

—Ndiká'án *ndi kúu ví na* *xiní xí'ín noó ña* *xiní* *mií* *ndó viti*. ²⁴ *Chì ká'in* *xí'ín ndó ña* *kuá'á* *ndava'o* *profeta* *xí'ín rey nì* *ka'án rá* *koni ra ña* *xiní* *ndo'ó* *viti*, *tído ko ní* *xiní ta'on* *raan*. Ta *nì ka'án rá* *kueídó'o* *ra to'on* *seídó'o* *ndó viti*, *tído ko ní* *seídó'o* *ta'on* *raan* —kaá *na*.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á ña va'a ni kee iin taa kuendá Samaria

²⁵ Tá ni ndi'i, dá ni nakuín ndichi iin taa dána'a ley, dá chi kóni ra korndodó rá Jesús. Dá ni ndato'ón ñá rá:

—Maestro, ¿ndí kían kánian keei, dá ni'í ña kataki chíhíí?

²⁶ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndi kaá ley Moisés? ¿Ndi kían kándaá inon ña ká'an?

²⁷ Dá ni kaa ta dána'a ley ñoo:

—Di'a va kaáan: “Koní ndo sato'o yo Ndios xí'ín ndino'o nío ndo, xí'ín ndino'o ini mií ndó, xí'ín ndidaá kúú ndée ndo, xí'ín ndidaá ñaxintóni ndo. Ta ku'u ini ndo sa'á ñayuu xí'ín ndó táto'on kí'o ndó'o ndó xí'ín míí ndó.”

²⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Va'a nda'o ni nandió né'ón ña ni ndato'ín yo'ó. Kua'án viti, ta keeón ña, dá konon kataki chíhón.

²⁹ Dá ni ndukú taa ñoo ndi kee ra kendaá ra ña ká'án mií rá. Kúú ni kaa ra xí'ín Jesús:

—¿Ndá yoo kúú ñayuu xí'ín yu'u ñoo?

³⁰ Dá ni ka'an Jesús xí'ín rá:

—Iin kuu dá ni keta iin taa ñoo Jerusalén. Dá ni kee ra konoo ra kua'an ra íchi kua'an chí ñoo Jericó di'a. Ta íchi ñoo ni kanhuei ta kui'íná ni tiin ñá rá. Kúú ni taxí vichí ñá rá. Ta kúú ni kani kini ñá rá. Sa nda kuu ra. Dá ni kee ta kui'íná ñoo kua'an ra. ³¹ Ta kúú íchi ñoo konoo iin ta duti kua'an ra. Tá ni xini ra kándu'u taa ni tarkue'e ñoo, ta kúú ni kao xoo va ra ni ya'a ra kua'an ra.

³² Kúú ni kasandaá ta'ani iin taa levita kéchón ve'e ño'o ká'ano kua'an ra. Tá ni xini ra kándu'u taa ni tarkue'e ñoo, kúú ni kao xoo ta'ani ra ni ya'a ra

kua'an ra. ³³ Tído iin taa kuendá Samaria kua'an ta'ani íchi ñoó. Tá n̄i xini ra kándu'u taa n̄i tarkue'e ñoó, kúu n̄i kixian n̄i ku'u nda'o ini ra sa'a rá. ³⁴ Ta kúu n̄i natuu yati ra noo kándu'u roón. Dá n̄i kwei ra siti xí'ín vino noó n̄i tarkue'e ñoó, dá n̄i kao noo raán iin dá'on. Dá n̄i chinóo ñáá rá sata burro ra né'e ra kua'an ra. Dá n̄i saa ra iin ve'e noo kidi ñayuu xika íchi ñoó. Dá n̄i sa io ra n̄i sa ndaa ñáá rá. ³⁵ Tá n̄i tuu noo iin ka kuu n̄i kasandaá hora ko'on ra. Dá n̄i taó rá uu di'ón plata, dá n̄i xi'o raan noo sato'o ve'e ñoó. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá: “Kee ní ña man̄i koto ní taa yó'o. Tá n̄i kandaá ní cháá ka di'ón mií ní n̄i xito ní ra, dá tá ná nandió kooi, dá nandió né'i di'ón ní”, kaá ra. ³⁶ Ta viti, ¿ndí káa iin taa noo ndin on̄i taa yó'o ná'a ña miian ndaa ndisa ñayuu xi'ín rá kúu taa n̄i tarkue'e ta kui'íná ñoó, ká'án yo'ó?

³⁷ Dá n̄i kaa ta dána'a ley ñoó:

—Tá'an ra n̄i ku'u ini sa'a tá n̄i tarkue'e ñoó.

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta ki'o dión ta'ani kua'án yo'ó keeón.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa io Jesús ve'e Marta xí'ín María

³⁸ Dá n̄i kee Jesús sá xika na kua'an na. Dá n̄i saa na iin ñoo ló'o, ta ñoó ió iin ñá'a naní Marta. Ta n̄i natiin va'án Jesús ve'án. ³⁹ Ta ió iin ku'an naní María, ta n̄i saaan n̄i sa kooán noo sá'a Jesús, ta ióan seídó'án ña dána'a na. ⁴⁰ Tído ndí'i cháá ka ini Marta kéeán choon ió nooan. Dá n̄i natuu yatián noo ió Jesús, dá n̄i kaaan xí'ín ná:

—Tatá, ¿á kō ndé'é ní ña iin tó'ón vá yu'u nákaa kéchóon, ta ió oon ku'i? Ka'an ní xí'ín xí ná chindeé tá'an xi xí'ín.

⁴¹ Dá n̄i kaa Jesús xí'án:

—Marta, Marta. Ndí'i nda'o ini yo'ó, ta nákani inon sa'á kua'á nda'o ña'a. ⁴²Tído iin tó'ón vá ña'a kían ndáya'i cháá ka. Ta ñoó kían ni ka_xi María yó'o, ta ni iin tó'ón ñayuu ko kánian ketéin noo xí kueídó'o xi yu'u —kaá na.

11

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kee yó ka'an yo xí'in Ndios

¹ Di'a ni kuu tá nákaa Jesús ká'an na xí'in Ndios iin xían. Tá ni ndi'i ni ka'an na xí'in Ndios, dá ni kaa iin taa xionoo xí'in ná ñóó:

—Tatá, dána'a ní noó ndu'u ndi kee ndu ka'an ndu xí'in Ndios tátò'on ni daná'a Juan noó taa sa xionoo xí'in ná.

² Dá ni kaa Jesús xí'in rá:

—Tá kua'an ndo ka'an ndo xí'in Ndios, di'a kaa ndo xí'in ná:

Tatá mií ndu'u, na ió induú,
ná natiin kuu mií ní ndidaá tá'an ñañó'ó.

Ta ná kii ní dándáki ní ñayuú yó'o.

Tátò'on kì'o kée ní ña kóni ní induú xaan, kì'o dión ta'ani ná koo noñó'o yó'o.

³ Ta kì'o ní ña xínñó'ó ndu'u keí ndú iin iin kuu kuu.

⁴ Ta ká'ano koo ini ní sa'á kuachi ndu tátò'on kì'o xí'o ká'ano ta'ani ini ndu'u sa'á na yá'a noo ndú.

Ta o sa kónó ní kuei ndu noó kuachi, ta dákaki ní ndu'u noó ña kini.

⁵ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ta ndi ndáa ndó ió iin amigo, ta dao ñoó kua'an ndo ve'e na, ta ká'an ndo xí'in ná: “Amigo, tei tóo ní oni pan nani'í, ⁶ dá chi ni kasáa iin amigoi

ve'i, ta xíká n̄i kii ra, ta kō ta'ón ña'a k̄i'oi keí rá.”
 7 Dá kaa na xí'ín ndó nda maá ini ve'e na: “O sa dáta'óon yu'u, ch̄i sa ndadí vá yé'í, ta sa kándu'u vái kíd̄ij xí'ín de'i noo x̄íto. Sa'á ñoó o kúu ta'on nakooi k̄i'oi ña nooon.” 8 Tído va'ará ná o náko na k̄i'oi naan noo ndo sa'á ña kúu ná amigo ndo, tído sa'á ña ká'an téi ndo ndíta ndó, sa'á ñoó nakoo na k̄i'oi na ña xínño'ó ndó. 9 Tído yu'u ká'an xí'ín ndó, kaka ndo ña xínño'ó ndó noo Ndios, ta kúu ni'i vá ndóan. Nandukú ndóan, ta kúu ni'i vá ndóan. Dákásá ndó yé'é, ta kúu nono váan noo ndo. 10 Dá ch̄i ndidaá na xík̄aan, ta ni'i náan. Ta ndidaá na nándukú ñá, ta ni'i náan. Ta ndidaá na dákásá yé'é, ta nonoan noo ná.

11 'Ta ndi ndáa ndo'ó, na kúu tatá, tá xík̄a de'e ndó pan keí xí noo ndo, ¿á xí'o ndó iin yuu noo xí? O, tá xík̄a x̄i iin tiyaká keí xí, ¿á xí'o ndó iin koo noo xí? 12 O, tá xík̄a x̄i iin nduu keí xí, ¿á xí'o ndó iin tidó'oma noo xí? 13 Koó, dá ch̄i va'ará kúu ndó ñayuu k̄ini, tído ti'a ndó k̄i'oi ndó ña va'a noo de'e ndó. ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña sa kaá ka ví tatá Ndios, na ió induú? Ch̄i k̄i'oi na Esp̄iritu īi ná noo ndi ndáa na xík̄a ñaá noo ná —kaá Jesús.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kaa dao ñayuu ña taó Jesús esp̄iritu kini kée ña u'u

14 Iin kuu nákaa Jesús taó na iin esp̄iritu kini, tá'an ña n̄i keñí'i iin t̄aa. Dá tá n̄i keta esp̄iritu kini ñoó kua'an, kúu n̄i n̄aka'an va t̄aa ñoó. Kúu n̄i naá ndava'o iní ñayuu ndéi ñoó. 15 Tído dao ñayuu ñoó n̄i kaa:

—Beelzebú, tá'an ña kúu sato'esp̄iritu kini, ñoó vá k̄ian xí'o choon noo t̄aa káa, sa'á ñoó kándéé rá taó r̄a esp̄iritu kini —kaá na.

¹⁶ Ta dao ka ñayuu ñoo kátoó korndodó ná Jesús, sa'á ñoo ñi xika na ña ná kee na iin ña'a ndato chí induú. ¹⁷ Tído sa ná'á vá Jesús ndi nákani ini na. Dá ñi kaa na xí'ín ná:

—Kana'á ndó ña tá naá tá'an iin rey xí'ín ñayuu dándáki ra, dá kían naá vá choon né'e ra. Ta tá tá'anda tá'an ñayuu ndéi ini iin ve'e, dá kían naá vá noo ndéi na. ¹⁸ Ta dión ta'ani ndo'o ña u'u mií noó tá kasá'á ta'anda tá'an xí'ín ña kéchóon nooán, chí, ¿ndi koo kaka choon né'an? Tído ndo'ó kúú ra ká'an ña xí'ín choon ñi xí'o Beelzebú taó yu'u espíritu kini kéchóon nooán. ¹⁹ Chí tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon ñi xí'o Beelzebú nooí, dá kían, ¿ndá yoo ñi xí'o choon noo ndá'a ta ñoo mií ndó ña taó rá espíritu kini, tá dáá? Tído ta ñoo kúú ra ná'a ña o duú ña ndaa kían ká'an ndo sa'í. ²⁰ Tído tá taó yu'u espíritu kini xí'ín choon ñi xí'o Ndios nooí, dá kían kana'á ndó ña mií'an ndaa kuiti sa ñi kasandaá va kuu ndu'u ñayuu tixi ndá'a Ndios.

²¹ Tá ió iin ta ndakí ndaa ra ve'e ra xí'ín espada, dá kían ni iin tó'ón ñayuu o kúu ku'u ki'ín ku'íná ná ña'a ió noo rá. ²² Tído tá ñi kasáa iin ka ta ndakí cháá ka noo ió ra, dá kían vaá óon va kandeé rá xí'ín rá, ta kuio ndaa ndi'i ra espada ra, tá'an ña sa kandeé iní ra sa chindeé ñaá, ta dasá ndi'i ra ña sa komí ta ñoo. ²³ Ta na kó ndíta xoo yu'u, noón kúú na xini u'u ñaá. Ta na kó chindeé yu'u xí'ín ña kéei, noón kúú na dátúú di'a ñaá.

Di'a ndó'o iin ta tá nándió koo espíritu kini nákaqan ini ra

²⁴ Tá kéta iin espíritu kini ini iin ta, dá kían kua'an iin xían noó ichí ndukúán noo nani'i ndééán. Tído tá kó nani'an noo nani'i ndééán, dá

kásá'á nákaní iníañ: “Nandió koo tukui no'í ve'e noó nì ketai veii”, kaáañ. ²⁵ Tá nì nasáañ nì ndu'an ini taa noó nì sa ioañ, kúú ndato nì natu'án, ta ñóhí vii káañ. ²⁶ Dá kua'an kuakaan usá ka espíritu kini cháá ka o duú miían, dá nasáañ ndu'an kaño'an ini taa ñoo. Ta kúú ka'í ka ví kasá'á ndo'o níó rá o duú tát'o'on kì'o nì sa ndo'o níó rá sa kee espíritu kini mií noó ñoo —kaá Jesús.

Ndiká'án ví ñayuu seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándáañ, kaá Jesús

²⁷ Tein ká'an na to'on yó'o, kúú nì kayu'ú vá iin ñá'a tein ñayuu kuá'a ñoo:

—Ndiká'án ndi kúu ví ñá'a nì dakáki mií ní, na nì dachíhí mií ní.

²⁸ Dá nì kaa Jesús:

—Ndiká'án ndi kúu cháá ka ví na seídó'o to'on Ndios, ta kée na choon sa'ándáañ.

Di'a kua'an ña nì ka'an Jesús sa'á ñayuu xíka ña kee na iin ña ndato

²⁹ Ta kúú nì kasá'á só'óní tá'an ñayuu kuá'a ñoo kua'an na noo iin Jesús. Dá nì kasá'á Jesús ká'an na xí'ín ná:

—Ñayuu kinni nda'o kúú ndo'ó, na ndéi tiempo viti, dá chì xíka ndo ña kee yu'u iin ña ndato, dá kandía ndó yu'u. Tído ni iin tó'ón ña ndato o kéei noo ndo, sava'a ña ndato nì kee Ndios xí'ín Jonás kúú ña ndato koni ndo ndo'i. ³⁰ Chì tát'o'on nì kee Ndios iin ña ndato xí'ín Jonás tá nì tanda'á ñaá ná nì sa'an na ñoo ká'ano naní Nínive, kì'o dión ta'ani kee na iin ña ndato xí'ín na nì nduu taa ñayuú yó'o noo ndo'ó, na ndéi tiempo viti.

³¹ 'Ta nakuiin ndichi ñá'a sa dandáki chí Sur di'a tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'a ndidaá

ñayuu, ta ka'an kuachián sa'á ñayuu ndéi tiempo viti, dá chi nda noo xiká cháá ka ñayuú yó'o ni kixián ni seídó'án ña ndichí rey Salomón. Ta iin ta ndáya'i cháá ka kúú na ín ká'an xí'ín ndó vití'ón o duú rey Salomón ñoó. ³² Ta dión ta'ani nakuíta ndichi ñayuu ni sa ndei ñoo Nínive tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu, ta ka'an kuachi na sa'á ñayuu ndéi tiempo viti. Dá chi tá ni daná'a Jonás to'on va'a sa'a Ndios noo ná, ta kúú ni nandikó vá iní na sa'á kuachi sa kee na. Ta iin ta ndáya'i cháá ka kúú na ín ká'an xí'ín ndó vití'ón o duú Jonás —kaá Jesús.

Ká'an Jesús sa'á ña dátoon noo yo

Dá ni kaa ta'ani na:

³³ —Ni iin tó'ón ta'on ñayuu ko chí'ño'o iin íti, dá chikaa de'é naán, ta ko chíkaa naán tixi iin sato. Di'a chínoo naan noo dikó, dá ná katoon noo ñayuu kasaá ve'e na. ³⁴ Ta nduchí nóo ndo kúú táto'on iin ñó'o nákaa tóon ñi ndo, ña dátoon ní ndo. Sa'á ñoó tá va'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níi vá túu noo ndo. Tído tá ko vá'a nduchí nóo ndo, dá kían iin níi vá ñi ndo ín naá. ³⁵ Sa'á ñoó kaon koo ndó, dá kían ná dá'a ni nda'o ña tóon nákaa ini ní ndo, chi oon ni nakuiin naá noo ndo. ³⁶ Dá chi tá iin níi ñi ndo tóon, dá kían ni lú'u ví ña ín naá koo noo ndo, chi ndato náye'e iin níi ní ndo, táto'on kí'o ndato tóon iin íti —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni ka'an Jesús sa'á ña kini kée ta fariseo xí'ín ta dána'a ley

³⁷ Tá ni ndi'i ni ka'an Jesús, dá ni seí nda'í iin ta fariseo noo ná ña ná ko'on na xí'ín rá kasá'an na ve'e ra. Dá tá ni saá na, dá ni ku'u na ni sa koo

na mesa. ³⁸ Ta kúu ñi naá vá iní t̄a fariseo ñoó tá ñi xini ra ña ko ní nákata na ndá'a ná xí'ín ñañó'ó t̄ato'on k̄i'o kée mií rá, dá kasá'an na. ³⁹ Dá ñi kaa sato'o yo Jesús xí'ín rá:

—Kueídó'o va'a ndó, chí ndidaá ndo'ó, t̄a fariseo xaan, kúu ra nákata sava'a sata óon va vaso xí'ín ko'o. Ta dión ta'ani kée ndó xí'ín mií ndó, chí xini ndi k̄i'o ka ví yakó níó ndo, chí ñi nakutí ndó xí'ín ndidaá ña kini xí'ín ña ko vá'a. ⁴⁰ ¡Nandé ka vían xixi ndó! ¿Á ko ná'a ndó ña Ndios, na ñi kava'a ñi ndo sata vé'e, noón ta'ani kúu na ñi kava'a níó ndo? ⁴¹ Sa'a ñoó ndino'o ini ndo k̄i'o ndó ña'a xínñó'ó na kúnda'í, ta k̄i'o dión, dá na'a ndo ña kómí ndó iin níó víi.

⁴² Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a fariseo xaan, dá chí xí'o ndó noo Ndios uxí ndu'ú m̄ino noo iin iin ciento ndu'ú ña kána noñó'o ndo. Ta dión ta'ani kée ndó xí'ín yukū lotá xí'ín dao ka yukū xíti ndó. Tído dánkoo xoo ndó ña kee ndó ña ndaa xí'ín ñayuu xí'ín ndó, ta ko kóni ndo Ndios. Chí ña yó'o ta'ani kánian kee ndó, tído ná dá'a ni dánkoo xoo ndó kee ndó dao ka ña kée ndó ñoó. ⁴³ Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a fariseo xaan, chí kátoó ndo kándeí ndó noo téi ndáya'i cháá ka ini ve'e noo náta ka yo, ta kátoó ndo ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín ndó xí'ín ñañó'ó noo xíonoo ndó noo yá'i. ⁴⁴ ¡Nda'í kúu ví ndo'ó, t̄a dána'a ley, xí'ín ndo'ó, t̄a fariseo xaan! ¡Ndo'ó kúu t̄a uu noo! Chí kúu ndó t̄ato'on iin yái ndii ko túu nákaa, ta chíka'anda vei kúu ñayuu sataán, ta ko xí'o na kuendá ña nákaaan —kaá na.

⁴⁵ Dá ñi kaa iin t̄a dána'a ley ñoó:

—Maestro, xí'ín to'on ká'an ní xaan dár'u'u ta'ani ní ndu'u.

⁴⁶ Dá ñi kaa Jesús xí'ín rá:

—Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley xaan, chí kuá'á ndava'o choon kuáchi sa'ándá ndo noó ñayuu, ña ko kándeé ná kee na, ta ni ko nátuu ndá'a ndo chindeé ndó na xí'án. ⁴⁷ Nda'í kúu ví ndo'ó, chí káva'a ndó náo saá kaño'o lásá profeta, na ni sa'ání na yata ve'e ndó. ⁴⁸ Ña yó'o xí'o ña kándaá iniño ña náta'an vá ini ndo xini ndo ña ni kee na yata ve'e ndó xí'in na ni sa kuu profeta Ndios, dá chí miían ndaa ndisa noón ni sa'ání ñaá, ta ndo'ó ndéi káva'a náo ná. ⁴⁹ Ta sa'á ña ndichí Ndios, sa'á ñoó ni kaa na di'a sa'a ndo: “Tanda'á yu'u profeta xí'in apóstol kii na, dá kane'e na to'in noó ñayuu. Ta ka'ání ñayuu ñoó dao na, ta kendava'a na xí'in dao ka na”, kaá na. ⁵⁰ Sa'á ñoó ndaka Ndios kuendá noó ñayuu ndéi tiempo viti sa'á ni ndidaá kúu profeta na, tá'an kirá ni xita nda ni kasá'á sa'a ñayuú yó'o. ⁵¹ Chí kánian ki'o ndó kuendá sa'á ni Abel, ta nda sa'á ni Zacarías, na ni xi'i yé'é ño'o, yati noo náa noo dóko ta duti ña'a noo Ndios. Miían ndaa kuiti ká'in xí'in ndó ña ndaka Ndios kuendá noó ñayuu ndéi tiempo viti sa'a ndidaá profeta ni xi'i sa na'a.

⁵² 'Nda'í kúu ví ndo'ó, ta dána'a ley, dá chí sadí ndo noó ñayuu ña natiin na ña ndichí xí'o Ndios, chí ni mií ndó ko kómí ña ndichí Ndios, ta sadí ndo noó ñayuu natiin naan —kaá na.

⁵³ Tá ni ndi'i ni ka'an na ña yó'o, kúu ni karyíi nda'o ta dána'a ley xí'in ta fariseo. Dá ni kasá'á rá dáta'án ñaá rá, chí ni kasá'á ndato'ón ndichí ñaá rá sa'á kuá'á nda'o ña'a, ⁵⁴ chí ndúkú rá ndi kee ra dátúú ñaá rá, dá ya'a na noó to'on ka'an na, dá ni'i rá ndi koo ka'an kuáchi ra sa'a ná noó ta né'e choon.

12

Ndidaá ña'a kéde'é yō xí'ín ña ká'an kayá yó natuuan

¹ Kúú kua'á nda'o mil ñayuu ni nataka noo ió Jesús. Sa'á ñoó ni kasá'á sei ní'ini tá'an ñayuu ñoó sa'á ña kua'a téi kúú ná. Dá ni kasá'á Jesús ká'an na xí'ín sava'a ta xionoo xí'ín ná, ta kaá na:

—Kandaa ndo mií ndó noo ña dákuita tachí pan, ña kéchóon ta fariseo, dá chi ñoó kían ná'a ña kúú rá ta uu noo. ² Dá chi ndidaá vá ña'a ñó'o de'é, daí ña natuuan. Ta ndidaá vá ña'a kéde'é ñayuu, kasandaan ña natuuan. ³ Ta dión ta'ani, ndidaá ña ni ka'an de'é ndó noo ín naá, natuuan noo tóon. Ta ndidaá ña ni ka'an kayá ndó sa'a dó'o iin ñayuu ini ve'e, ñoó kían nda diní ve'e dikó kanóo na kayu'ú ná ki'o na kuendá sa'án.

Ná o sa yu'ú yō ni iin tó'ón ñayuu

⁴ Ta ndo'ó, amigo mií, ná dá'a ni yu'ú ndo na kandeé ka'ání yiki koño ndo, dá tá ni ndi'i, ni iin ña'a o kandeé ná kee na xí'ín ndó. ⁵ Tído ná kasto'in xí'ín ndó ndá yoo kúú na kánian yu'ú ndisa ndó: kánian yu'ú ndo na kómí choon ña tanda'á ná ndo'ó ko'on ndo kaño'o ndó indayá tá ni ndi'i ni xi'i yiki koño ndo. Ta ká'in xí'ín ndó ña na yó'o kúú na kánian yu'ú ndo. ⁶ ¿Á ko díkó ta'on ñayuu o'on laa kuálí sa'á uu di'ón kuálí? Va'ará ki'o dión nóo ya'i rí, tído ko nándodó ta'on Ndios sa'a ni iin rí. ⁷ Ta ndo'ó, nda idí diní ndo ná'á Ndios ndidaá kúú. Sa'á ñoó o sa yu'ú ndo, chi ndaya'i cháa ka ndo noo ná o duú kua'a laa kuálí.

Ná o sa yu'ú yō ka'an yō ña kúú yó kuendá Jesús noó ñayuu

8 Dá n̄i kaa ta'ani Jesús:

—Ká'ín xí'ín ndó ñ̄a ndi ndáa ñ̄ayuu ká'án ñ̄a kúú ná kuendá yu'u noo dao ka ñ̄ayuu, dión ta'ani kee yu'u, na n̄i nduu tāa ñ̄ayuú yó'o, ch̄i ka'ín sa'a ná ñ̄a kúú ná kuendá̄i noo na kúú ángel kéchóon noo Ndios. 9 Ta ndi ndáa na ndáta sa'a yú'u noo dao ka ñ̄ayuu, dá kían k̄i'o dión ta'ani ndatāa yu'u sa'a ná noo na kúú ángel kéchóon noo Ndios. 10 Ta ndi ndáa na yá'a ká'án ndava'a sa'á na n̄i nduu tāa ñ̄ayuu yó'o, kuu va k̄i'o ká'ano ini Ndios sa'á ñ̄a n̄i ka'án na. Tído ndi ndáa na yá'a ká'án ndava'a sa'á na kúú Espíritu īi Ndios, noón kúú na o kú'u ká'ano ta'on ini Ndios sa'a. 11 Tá ndaka ñ̄ayuu ndo'ó kua'án na ve'e noo nátāka na o noo tāa né'e choon, o noo tāa kómí choon, o sa ndí'i ini ndo sa'a ndí kíán ka'án ndo xí'ín rá, o ndí kaa ndo chindeé ndó mií ndó, 12 ch̄i mií vá Espíritu īi Ndios kúú na k̄i'o to'on ka'án ndo mií hora daá ñ̄oó.

Ná o sa kátoó téi yo ñ̄a kuiká

13 Dá n̄i kaa iin tāa nákāa tein ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó xí'ín Jesús:

—Maestro, ka'án ní xí'ín ñ̄anīi ná k̄i'o xi ta'í, ñ̄a kánian n̄i'í noo ñ̄a n̄i dankoo tatāa ndu noo ndú.

14 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndá yoo n̄i ch̄ikani yu'u ñ̄a kakuui iin tāa keyíko sa'a ndo'ó, o ñ̄a ka'andāi ñ̄a'a noo ndo, ká'ón?

15 Dá n̄i kaa na xí'ín ñ̄ayuu kuá'a ñ̄oó:

—Kandaa ndo mií ndó. O sa kátoó téi ndo ñ̄a kuiká, dá ch̄i va'ará ná koo kuá'a ñ̄a'a noo ndo, o kí'o ta'an vaan ñ̄a kandēi va'a ndó.

16 Dá n̄i dakí'ín tá'an na iin ñ̄a'a xí'ín to'on n̄i daná'a na, ta kaá na xí'ín ñ̄ayuu ñ̄oó:

—Ni sa io iin ta kuiká, ta kua'á nda'o ña'a ni kana noñó'o rá. ¹⁷ Dá ni kasá'á rá nákanini ra: “¿Ndi koo ví viti, chi koó ve'e noó ndee va'a ña ni kana noo xítío?” ¹⁸ Dá ni kaa ra: “Di'a va keeá, tá dáá. Ko'o nakaniyo yáka kuálí káa, ta ndená'ano cháá ka yoán. Ta ñoo taán va'a yó ndi ndi'i ña'a ni kana noñó'o yo. Ta ñoo ta'ani nataán va'a yó ndidaá ka ña'a né'e va'a yó. ¹⁹ Tá ni ndi'i, dá kaa yo xí'ín níyo yo: Viti kían kua'á nda'o ña'a né'e va'a yó keta vaan kasá'an yó kua'á nda'o kua. Ná nani'i ndee yo, ná kasá'an yó, ná ko'o yó, ná kadij ini yo viti”, ká'án rá nákanini ra. ²⁰ Tído di'a va ni kaa Ndios xí'ín rá: “Iin ta ko ká'i ini kúu yo'ó, dá chi mií sakuaá víti va kuuon, ta ña ni nataán vá'on, ¿xíni ndá yoo kasá'an vaan?” ²¹ Ki'o dión vá ndó'o ñayuu tá táxi va'a na ña kuiká kakuu ña'a mií ná, tído ko kuiká ta'on na noo Ndios —kaá Jesús.

Ndios kúu na ndáka ñaá

²² Dá ni kaa na xí'ín ta xionoo xí'ín ná:

—Sa'á ñoo ná ka'in xí'ín ndó, o sa ndí'i ini ndo sa'a ndí kían kasá'an ndó, dá kataki ndo, ta ni sa'a dá'on kandii ndó, dá kada'i ñii ndo. ²³ Chi ió ña'a ndáya'i cháá ka kee ndó nani takí ndo o duú ña kasá'an oon ni ndó. Ta ió ña'a ndáya'i cháá ka xínñó'ó ñii ndo o duú dá'on kandixi ndó. ²⁴ Kande'é ndó tát'on ndó'o tikaká, chi ni ko chí'i rí tata, ni ko dákée rí, ta ni noó taán va'a rían, ta ni yáka ri koó. Tído xíto va ñaá Ndios. ¿Á ko ná'a ta'on ndó ña ndáya'i cháá ka ndo'ó o duú laa? ²⁵ ¿Ndi ndáa ndó kandeé kua'ano iin kondó ndá'a cháá ka sa'á ña ndí'i ini ndo? ²⁶ Ni ña nóo yó'o o kandeé ndó kee ndó, sa'á ñoo, ¿ndiva'a ndí'i téi ini ndo sa'a dao ka ña'a?

27 'Kande'é ndó tátò'on kị'o ndato sá'ano torí ndi'indi káa yúku, chị kọ kéchóon ta'an vaan, ta ni kọ káva'an dá'on kandixian. Tído yu'u ká'an xí'ín ndó ña ni rey Salomón, va'ará ndidaáan ta kuiká nị sa kuu ra, tído kọ ní sá ndixi va'a ra tátò'on kị'o ndato téi káa torí ndi'indi yó'o. 28 Ta kị'o dión kée Ndios xí'ín ita, tá'an ña káa yúku kuu víti, tído iin taan, chiñó'o naán ini xito. ¿Á kọ ná'á ndó ña ndato ka ví chindeé Ndios ndo'ó, ta cháá téi kándéé ini ñaá? 29 Sa'á ñoó ná dá'a ni ndi'i ini ndo sa'a ndí kịán kasá'an ndó o sa'a ndí kịán ko'o ndó. Ná dá'a ni kaño'o téi ini ndo sa'án. 30 Chị sa'a ndidaá ña yó'o ndí'i ndava'o ini ñayuu kọ ná'á Ndios. Tído tatá yo Ndios kúu na ná'á ña xínñó'ó ndó ndidaá ña yó'o. 31 Sa'á ñoó di'a nandukú ndó ña kaño'o ndó tixi ndá'a Ndios, ta kúu ndidaá ta'ani ña yó'o koo noo ndo.

Ndukú ndó koo kuiká ndó noo Ndios

32 'O sa yu'ú ndo, léko kuálí miíi, chị nị nata'an ini tatá yo Ndios kị'o na ña kaño'o ndó tixi ndá'a ná. 33 Sa'á ñoó dikó ndó ña ío noo ndo, ta chindeé ndó ñayuu kúnda'í, ta kị'o dión nataán vá'a ndó ña'a ndó chí induú ini léka kọ kúyatá, dá koo ña kuiká ndó chí induú, chị ñoó kúu noó kọ ndí'an, ta ni ta kuí'íná o kú'u ta'on ñoó, ta ni tikiidi o kúu dánaá ñaá. 34 Dá chị noo ío ña kuiká ndo, ñoó ta'ani nákaa nio ndo.

Ná kande'i nduu yo kechóon yó noo Ndios

35 'Koo ini ndo kande'i nduu ndo. Ná nandíko toon tixi ndó, ta daá ná kei ni ñó'o íti ndo. 36 Koo ini ndo kee ndó tátò'on kị'o kée iin ta kéchóon ve'e ndáti ra ndusaa sato'o ra, chị kua'an na iin víko tánda'a. Sa'á ñoó tá dákásá ná yé'é nị ndusaa

na, kúú sa yachi vá sónó rá yé'é ñóó ndu'u na. ³⁷ Ndiká'án ví taa kéchóon tá n̄i n̄atiin ñáá sato'o ra ndéi nduu ra ndáti ñáá rá tá n̄i ndusáa na. Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña nachirkaa na iin dá'on noo noo rá, ta chindei na ra mesa, dá ki'o na ña'a kasá'an ra. ³⁸ Dá ch̄i va'ará dao ñóó o ndikí n̄i ndusáa na, tído tá n̄i n̄atiin ñáá sato'o ra ndéi nduu ra ndáti ñáá rá, dá k̄ian ndiká'án ndi kúu ví ta kéchóon ñóó. ³⁹ Ta kana'á ndó ña tá ná kandaa ini iin sato'o ve'e ndá hora kasaa ta kui'íná ve'e na, dá k̄ian koo nduu na kandaa naán, ta o kónó kuiíó na ku'u ta kui'íná ñóó ki'in kui'íná rá ña'a na. ⁴⁰ Sa'á ñóó kandeí nduu ta'ani mií ndó, ch̄i mií hora ko ndáti ndó, dá nandió koo na n̄i nduu taa ñayuú yó'o kasaa na —kaá Jesús.

Ná kakuu yó na kéchóon ndaa noo Ndios

⁴¹ Dá n̄i kaa Pedro xí'in ná:

—Tatá, ¿á sava'a noo ndú'u vá n̄i nakani ní to'on n̄i dakí'in tá'an ní ñóó, o noo ndidaá ní ñayuú n̄i nakani n̄ian? —kaá ra.

⁴² Dá n̄i kaa na kúú sato'o yo:

—¿Ndá yoo kúú iin ta kéchóon ndaa, iin ta ndísá'ano, ká'án ndó? Roón kúú taa chikani na kúú sato'o ra ka'anda ra choon noo dao ka ta kéchóon ve'e na, dá ki'o ra ña'a kasá'an dao ka ta kéchóon ñóó. ⁴³ Ta ndiká'án ví ra kéchóon ñóó tá ná ndusaa sato'o ra, ta n̄i n̄atiin ñáá ná nákaa ra kée ra choon n̄i ta'anda noo rá. ⁴⁴ Miían ndaa ná ka'in xí'in ndó ña ki'o sato'o ra choon noo rá dándáki ra ndidaá ña ió noo ná. ⁴⁵ Tído tá ná nakani ini ta kéchóon ñóó: “Kueé vá ndusaa sato'o yo”, ta kasá'á rá kendava'a ra xí'in taa, xí'in na ña'a kéchóon noo sato'o ra, ta kasá'á rá kasá'an ra, ta kasá'á rá ko'o ra nda xini ra, ⁴⁶ ta kúú ndusaa sato'o ta kéchóon ñóó mií kuu

ko ndáti ñáá rá, mií hora ko ná'á rá. Ta kúú dándó'o naní na níó rá, ta tanda'á ñáá ná ko'on ra kakaá ra noo ñó'o dao ka ta ko kéchóon ndaa. ⁴⁷ Chi sa ná'á vá ta kéchóon ñóó ndá choon ni sa'anda sato'o ra, tído ko ní sá io nduu ta'on ra, ta ko ní kée ta'on ra choon ni ta'anda noo rá, sa'á ñóó kani nda'o ñáá sato'o ra. ⁴⁸ Tído tá ió iin taa kéchóon, ta kée naá rá ña ko náta'an ini sato'o ra, roón kúú ra cháá vá ketátá rá. Chi na ni ni'i kua'a choon, noón kúú na kua'a kuendá ndaka sato'o na noo ná. Ta na ni kandeé ini sato'o na xí'in kua'a choon, noón kúú na kua'a cháá ka kuendá ndaka sato'o na noo ná.

Ná ta'anda tá'an iin ve'e sa'a Jesús

⁴⁹ 'Veí yu'u chikaai ñó'o ñayuu yó'o, ta sa kóni kíi yu'u ña ná nakei ña. ⁵⁰ Miían ndúsa kánian kodo ndútaí xí'in ña veí ndo'i. Ta nda'í nda'o kúu inií ndáti kasandaá kuú ñóó. ⁵¹ ¿Á ká'án ndo'ó ña kían veí yu'u nachindei va'i ñayuu ñayuu yó'o? Koó, chi ká'in xí'in ndó ña veí yu'u ka'anda tá'an di'a vai na. ⁵² Dá chi nda kuú víti chí noo kasá'á ta'anda tá'an ñayuu, dá chi noo ndéi o'on na ini iin ve'e, kasá'á naá oni na ko kúú kuendá yu'u xí'in uu na kúú kuendá. O naá uu na ko kúú kuendá xí'in oni na kúú kuendá. ⁵³ Chi naá iin ra kúú tatá xí'in de'e ra, o naá de'e ñóó xí'in tatá xi. Ta naá iin na kúú naná xí'in de'e di'í na, o naá de'e di'í ñóó xí'in naná xi. Ta naá na kúú xido xí'in sano na, o naá sano ñóó xí'in xido xi.

⁵⁴ Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'in ñayuu kuá'a ñóó:

—Tá ni xini ndo xinkuei viko chí xoo noo keta ndindii, dá kaá ndo: “Koon dai viti.” Ta kúú koon ndisa rá. ⁵⁵ Tá veí tachí chí sur di'a, dá kaá ndo: “I'íní nda'o koo.” Ta kúú dión ndisa koo. ⁵⁶ Kúú ndó ñayuu uu noo, chi va'a ti'a ndó kándaá ini ndo sa'a

induú káa xí'ín noñó'o yó'o. Sa'á ñóó, ¿ndiva'a kō kándaa ini ndo ndi kóni kaa ña ndato xiní ndo viti?

Va'a ka ná kandoo maniyoo Ndios viti yachi

⁵⁷ ¿Ndiva'a kō xí'o ndó mií ndó ka'i ini ndo ndi kían kúú ña ndaa kánian kee ndó? ⁵⁸ Tá né'e tá'an ndó kua'an ndo ve'e choon xí'ín iin ñayuu naá xí'ín ndó, dá kían ndi'i ini ndo, dá ná kandoo maniyoo ini na sa'a ndo íchi noo kua'an ndo ñóó. Dá ná o káne'e na ndo'ó saa na noo ta né'e choon. Dá chi oon ni ví naki'o ta né'e choon ñóó ndo'ó noo ndá'a ta ndaa ve'e kaa, dá kadi ra ndo'ó ve'e kaa. ⁵⁹ Ta yu'u ká'in xí'ín ndó ña o yaa kuió ndo'ó nda ná o chíya'i ndi'i ndó di'ón kánian chiya'i ndó —kaá Jesús.

13

Miian ná nandikó iní yoo sa'a kuachi kée yoo

¹ Ta tein tiempo daá ñóó ni kasáa dao ñayuu, ta ni nakani na xí'ín Jesús sa'a ña ni ndo'o dao ta kuendá Galilea, chi ni sa'ání ñaa Pilato xian nani dóko rá kiti noo Ndios, ta ni daká tá'an ra ni ta ñóó xí'ín ni kiti ñóó, kaá ra xí'ín ná.

² Dá ni kaa Jesús:

—¿Á ká'an ndó ña ta Galilea ñóó kómí kua'a cháa ka kuachi o duú dao ka na ñoo ra, sa'a ñóó ni ndo'o ra dión? ³ Ká'in xí'ín ndó ña kō ta'ón dión kían. Tído tá ná o nándikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó, dá kían ndidaá ta'ani ndó kuu táto'on k'i'o ni xi'i ta ñóó. ⁴ Ta sa'on oni ta ni xi'i tá ni kankao torre Siloé ñóó sata rá. ¿Á ká'an ndó ña ni sa kuu ra ta kómí cháa ka kuachi noo dao ka na ndéi ñoo Jerusalén ñóó? ⁵ Ká'in xí'ín ndó ña kō ta'ón dión kían, tído tá ná o nándikó iní ndo sa'a kuachi kée ndó, dá kían

ndidaá ta'ani ndó kuu táto'on k̄i'o n̄i xi'i t̄aa ñóó
—kaá na.

Dána'a Jesús sa'á taño'ó k̄o xi'o ku'i

⁶ Dá n̄i dakí'in tá'an Jesús dao ña'a xí'in to'on
dána'a na noó ñayuu, ta kaá na:

—N̄i sa io iin t̄aa, ta n̄i dandée ra iin taño'ó noo
kaa yító uva ra. Ta sa sá'an ra sa ndukú rá ku'i noo
ra keí rá. Tído k̄o ní sá ni'i ta'on ra ri. ⁷ Dá n̄i kaa
ra xí'in t̄aa ndaá yító uva ñóó: “Sa n̄i x̄ino va on̄i
kuia k̄ixii ndukú ku'i noó taño'ó yó'o, tído ni iin
ku'i k̄o iin noo ra. Sa'á ñóó va'a kaan ná ka'anda
yo'ó ra, dá ch̄i k̄etéin oon rá iin rá noño'ó yó'o.” ⁸ Dá
n̄i kaa t̄aa kéchóon ñóó: “Tatá, konó ní iin kuia víti
ka nákuin rá, dá ná ko'in katai sa'a ra, dá ná taáin
te'i. ⁹ Tá n̄i xi'o rá ku'i, dá k̄ian nakuiin rá. Tá koó
ña'á ní xi'o rá, dá k̄ian ka'anda yo'ó ra”, kaá ra —kaá
Jesús.

*Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin ñá'a ni kutódo
sata*

¹⁰ Tein iin kuu náni'i ndée na Israel, nákaa Jesús
dána'a na ini ve'e noo náta na ñoo ñóó. ¹¹ Ta ñóó
nákaa iin ñá'a, ta sa n̄i x̄ino sa'on on̄i kuia kú'an,
ch̄i n̄i kutódo satan kée iin espíritu kini. Ta k̄o k̄úú
ta'on nakuiin ndichi ndaaan. ¹² Tá n̄i x̄ini ñáá
Jesús, dá n̄i kana ñáá ná. Dá n̄i kaa na xí'an:

—Sa n̄i kexoo va kue'e ndó'o ní viti, naná.

¹³ Dá n̄i ch̄inóo na ndá'a ná satan. Ta kúú
vití'ón n̄i nakuiin ndichi ndaaan. Dá n̄i kasá'an
keká'anoán Ndios. ¹⁴ Tído t̄aa dándáki ve'e ñóó, n̄i
karyíi nda'o ra, ch̄i n̄i nduva'a Jesús ta'áná ñá'a
ñóó tein kuu náni'i ndée na Israel. Dá n̄i kaa t̄aa
ñóó xí'in ñayuu ñóó:

—Ío ñō kū kéchóon yó. Sa'á ñō kii ndó tein kū dáá nduva'a ndó. O sa kii ndó nduva'a ndó tein kū náni'i ndée yó.

15 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Taa uu noo vá kúú ndó. ¿Á ko ndaxí ta'on ndó chee ndo o burro ndo noo ndíko r̄i sasá'an rí tein kū náni'i ndée yó, dá kandaka ndó r̄i ko'on r̄i ko'o rí takuií? 16 Ñá'a yó'o n̄i kii tein n̄a ve'e Abraham, ta sa n̄i x̄ino sa'on on̄i kua n̄i kexíxi ña u'u n̄i so'oni ñáán xí'ín kue'e yó'o. ¿Á o kúú ta'on ndaxí yu'u ñá'a yó'o noo kue'e ndó'an tein kū náni'i ndée yó, tá dáá?

17 Tá n̄i kaa n̄a dión, kúú n̄i x̄ika'an noo taa ko náta'an ini ñoó. Tído ndidaá kúú ñayuu ñó'o ini ve'e ñoó n̄i kadij ini sa'a ndidaá ña'a ndato n̄i kee Jesús.

Dì'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a ndi kée Ndios dándáki na ñayuu n̄a

18 Dá n̄i kaa Jesús:

—¿Ndí k̄ián dáó kúú xí'ín to'on kée Ndios dándáki na ñayuu n̄a, ká'an ndó viti? Ta, ¿nda k̄ián dákí'in tá'in xí'án, dá kanda ini ndo sa'an? 19 Kíán tátō'on iin tata ló'o naní mostaza, ña n̄i chi'i iin taa noñó'o rá, ta kúú n̄i sa'anoan, ta n̄i nduan iin yitō ká'ano. Ta n̄i kasáa laa n̄i kava'a rí táka r̄i tein ndá'a ra.

20 Dá n̄i kaa tuku Jesús:

—¿Ndí k̄ián kúú ña dákí'in tá'in xí'ín to'on kée Ndios dándáki na ñayuu n̄a, dá kanda ini ndo? 21 Kíán tátō'on kée ña dákuita tachí yúsa kava'a pan, ña n̄i tiin iin ñá'a, ta n̄i dákí'in tá'an ñáan xí'ín on̄i yáxi harina, dá nakuita tachían.

Yó'o dána'a Jesús ña koo ini yo ku'u yó noo kúú yé'é ku'in

²² Ta sa daná'a Jesús tɔ'on va'a sa'a Ndios noó ñayuu ndéi ñoo ná'ano xí'ín ñoo kuálí noo chíka'anda na kua'an na ñoo Jerusalén. ²³ Dá nì ndato'ón ñaá iin taa, ta kaá ra xí'ín ná:

—Tatá, ¿á cháá vá ñayuu nì'í ña kàki na noó kuachi na?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

²⁴ —Cho'on ini ndo ku'u ndó noo kúú yé'é ku'in, dá chì ká'ín xí'ín ndó ña kuá'á ndava'o kúú ñayuu katoó ku'u, tído o kándeé ta'on na ku'u na. ²⁵ Chì tá nì ndi'i, dá nakuiin na kúú sato'o ve'e yé'é ku'in ñoo, dá kadi na yé'é ná. Ta ndo'ó, na nì kandoo ndíta sata vé'e, kasá'á kayu'ú ndó na, ta dákásá ndó yé'é, ta kaa ndo: “Tatá, tatá, konó ní yé'é ná ku'u ndu'u.” Dá kaa na kúú sato'o ve'e di'a xí'ín ndó: “Ko ná'á ta'on yu'u ndá yoo kúú ndó.” ²⁶ Dá kasá'á ndó ka'an ndo xí'ín ná: “Ndu'u kúú na nì sasá'an dáó xí'ín ní, ta sa xi'i nduú ndu xí'ín ní, ta sa daná'a ní noo ndú noo yá'i ñoo ndu.” ²⁷ Dá kaa na xí'ín ndó: “Sa nì ka'an vei xí'ín ndó ña ko ná'á ta'an vei ndá yoo kúú ndó. Kuxoo ndidaá ní ndó kua'án ndo nooí, chì kúú ndó ñayuu kée ña kini”, kaa na. ²⁸ Ta ndo'ó, na kandoo sata vé'e ñoo, nda'í kasá'á ndei'i ndo, ta nakuchi tá'an no'o ndó, chì koni ndo Abraham xí'ín Isaac, xí'ín Jacob xí'ín ndidaá kúú profeta Ndios kandi na noo dándáki Ndios, ta ndo'ó kúú na ko ní ni'i íchi kandi ndó ñoo. ²⁹ Ta kasaa ñayuu nì kii chí xoo noo xíno ndindii, xí'ín noo kétaan, xí'ín xoo norte xí'ín xoo sur, dá ndei na mesa, dá kasá'an na noo dándáki Ndios. ³⁰ Kana'á ndó ña ndéi dao ñayuu kúú noo

ndi'i kuií tiempo viti, noón di'a kakuu na nakuita
noó noo Ndios tiempo daá. Ta na kúú na kúú noó
noó ñayuu tiempo viti, noón di'a kakuu na noo
ndi'i kuií noo Ndios —kaá Jesús.

Di'a ni kuu tá ni ndei'i Jesús sa'á na ñoo Jerusalén

³¹ Ta mií kuu dáá ñóó ni kasáa dao ta fariseo. Dá
ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Kua'án keta ní, ta kua'án ní iin ka xían, dá chi
kóni rey Herodes ka'ání rá mií ní.

³² Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Kua'án ndo, ta ka'an ndo xí'ín ndikuii maña
ñoó ña kanoo íi yu'u tavéi espíritu kini ñó'o ini
ñayuu, ta nduva'i na kú'u viti xí'ín taan, dá tá
ni xinkoo oni kuu, dá dándí'i choon vei. ³³ Tído
kuu víti, xí'ín taan, xí'ín idá kánian kanoo íi vái
íchi kosaa Jerusalén, dá chi ko kánian kuu iin
profeta iin ka xían, sava'a ñoo Jerusalén vá kúú
noo kánian kuu na. ³⁴ ¡Na ñoo Jerusalén, na ñoo
Jerusalén, ndo'ó kúú na sa'ání ndidaá profeta, ta
chíyúú ndó ndidaá na tánda'á Ndios vei kast'o'on
xí'ín ndó! ¡Ndidaá ví ta'ándá ni ka'án yu'u ña kían
nditútíi ndo'ó táto'on k'i'o kée iin tiñoó ndítútí rí
de'e kuálí ri nátaán vá'a rí tixi ndixi ri, tído ko ní
xíin ta'on ndó! ³⁵ Kana'á ndó ña kasandaá iin kuu,
dá kandoo íi vá ve'e ndó. Ta ká'in xí'ín ndó ña o
koní ka ndo'ó yu'u nda rá ná kasandaá kuu kaa
ndo: “Na ká'ano kúú na vei xí'ín choon Ndios, na
kúú sato'o yo” —kaá Jesús.

14

*Di'a ni kuu tá ni nduva'a Jesús iin taa ndó'o kue'e
néin ñí*

¹ Iin kuu nání'i ndée na ñoo Israel, ni ku'u Jesús ve'e iin taa fariseo né'e choon kasá'an na. Ta ndéi ta'ani dao ka ta fariseo nání rá Jesús. ² Ta mií yati noo ío na ñoo ío iin taa ndó'o kue'e néin ñíi. ³ Dá ni kaa Jesús xí'ín taa dána'a ley, xí'ín ta fariseo ñoo:

—¿Á sónico ley yo ña nduva'a yó iin na kú'u tein kuu nání'i ndée yo? —kaá na.

⁴ Tído tádi oon va ndéi ra. Dá ni tiin Jesús ndá'a ta kú'u ñoo. Kúu ni nduva'a ñaa ná. Dá ni tanda'á ñaa ná kua'an nó'o rá ve'e ra. ⁵ Dá ni kaa na xí'ín taa ndéi nání ñaa ñoo:

—Tá ío iin káa ndó ná kankao burro ndo o chee ndo ini da'o, ¿á o kó'on kíi ta'on ndó taó ndo rí, va'ará kuu nání'i ndée yo kíán?

⁶ Ta ni iin tó'on to'on ko ní ni'i rá nandió né'e ra noo ña ni ka'an na xí'ín rá.

Dí'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndi kee yó tá kua'an yo iin víko

⁷ Ta ndéé Jesús táto'on kée ñayuu ñoo káxi na téi kúu noo noo kánian kandeí ñayuu ndáya'i. Dá ni dakí'ín tá'an na dao ña'a xí'ín to'on dána'a na noo ñayuu ni nataka ñoo, ta kaá na:

⁸ —Tá ni kana na ndó'o ko'on ndo noo ío vikó tanda'a, o sa kóo ini ndo kandeí ndó noo téi kúu noo, chí oon ni kasaa iin ka ñayuu ndáya'i cháa ka o duú ndo'o, ⁹ dá kasaa na ni kana ndo'o xí'ín iin ka taa ñoo, ta kaa na xí'ín ndó: “Ndakuiin noo téi xaan ná nono ko na yó'o.” Dá kíán kánian ndakuei ndó ko'on ndo xí'ín ña kaka'an noo ndo, dá ko'on ndo kandeí ndó noo téi ín nda sata kuií. ¹⁰ Sa'á ñoo tá ni kana na ndo'o ko'on ndo víko, va'a ka kandeí ndó noo téi ín nda sata kuií. Dá kíán tá ni kasaa na ni kana ñaa ñoo, dá kaa na xí'ín ndó:

“Amigo, kua'án ya'a ní noo téi kúú noó káa koo ní” kaa na. Díón, dá kían natiin ndó ñaño'ó noó na ndéi mesa ñóó. ¹¹ Chì ñayuu chíndaya'i mií, noón kúú na kandoo nóo dí'a. Ta na kénóo mií, noón dí'a kúú na kandaya'i noo Ndios —kaá na.

¹² Dá nì kaa ta'ani na xí'ín ta fariseo, tá'an ra nì kana ñaá ñóó:

—Tá kua'on keeón iin víko, tá ki'ón ña kadé'in ñayuu o ña'a kadíni na, o sa kánón amigon, ni ñanon, ni tá'ón, ni na kuiká ndéi yati xí'ón. Chì oon ni ví kana ta'ani na yo'ó, ta ki'o ta'ani na ña'a kasá'ón, dá kían sa nì naní'i vóon ya'ávón sa'á ña nì keeón xí'ín ná. ¹³ Sa'á ñóó tá kua'on ki'ón ña'a kasá'an ñayuu, va'a cháa kaan kanón ñayuu kúnda'í, xí'ín na koó ndá'a o sa'a, xí'ín na ko kuú kaka, xí'ín na ko túu noo, ¹⁴ díón, dá kían natiión ña va'a noo Ndios, chì o kúu ta'on nandió né'e ñayuu ñóó ña manì nì keeón xí'ín ná, sa'á ñóó nani'i yo'ó ya'ávón noo mií Ndios tá ná kasandaá kuú nataki ñayuu ndaa —kaá Jesús.

Dí'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a iin taa nì kee iin víko ká'ano

¹⁵ Tá nì seido'o iin taa ió nduú xí'ín Jesús mesa ña nì ka'an na, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Ndiká'an ndi kúu ví ñayuu, tá'an na kasá'an noo ió Ndios dándáki na.

¹⁶ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Nì sa io iin taa, ta nì ka'an rá kee ra víko. Dá nì kana ra kuá'á nda'o ñayuu kasá'an na víko ñóó.

¹⁷ Tá nì kasandaá hora kadíni na, dá nì sa'anda ra choon noo ta kéchóon noo rá ña ná ko'on ra kuaka ra ñayuu nì kana na ñóó. Dá nì kee ra kua'an ra, ta nì kaa ra xí'ín ná: “Ná ko'o, chì sa io nduu va

ndidaá ña kadíni ndó.” ¹⁸ Tído ndidaá vá ñayuu ñoó n̄i ndaka ña man̄i noó ta kéchóon ñoó. Ch̄i taa mií noó ñoó n̄i kaa di'a: “Vítí'ón n̄i xiiin iin ñó'o, ta kánian ko'in kande'í ña. Sa'á ñoó ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.” ¹⁹ Dá n̄i kaa iin ka ra di'a: “Vítí'ón n̄i xiiin o'on yunta chee, ta kánian ko'in koto ndodói ri. Sa'á ñoó ká'ano ná koo ini sato'o ní sa'í.” ²⁰ Dá n̄i kaa iin ka ra di'a: “O duú n̄i tandá'a véi, sa'á ñoó o kúu ta'on saai.”

²¹ Dá n̄i nandió koo ta kéchóon ñoó n̄i ndisáa ra, dá n̄i nak̄i'o ra kuendá noo sato'o ra. Kúu n̄i karyíi nda'o sato'o víko ñoó. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá: “Kua'an k̄i ndidaá keí ná'ano xí'ín keí kuálí ñó'o ñoo yó'o, ta kandaka k̄i on na kúnda'í ndéi ñoó kisón, xí'ín na koó ndá'a o sa'a, xí'ín na ko kuú kaka, xí'ín na ko túu noo.” ²² Tá n̄i ndi'i n̄i kee ta kéchoon ñoó dión, dá n̄i kaa ra xí'ín sato'o ra: “Tatá, sa n̄i keei choon n̄i sa'anda ní nooí. Tído ío íi vá cháa ka noo kandeí na.” ²³ Dá n̄i kaa tuku taa kúu sato'o víko ñoó xí'ín ta kéchóon ñoó: “Kua'an k̄i ndidaá keí xí'ín ndidaá ích̄i kuíin, ta kendúsa xí'ín ñayuu ndéi ñoó ná kii na, dá ná kutí ve'i. ²⁴ Ch̄i ká'in xí'ón ña ni iin tó'ón ñayuu n̄i kanai mií noó, o ní'i ta'ón ña n̄i kenduui kadíni na”, kaá ra —kaá Jesús.

Kánian kee yó di'a tá ká'an yó kanoo yó xí'ín Jesús

²⁵ Kua'á nda'o ñayuu kua'an xí'ín Jesús. Dá n̄i nandió koo na, dá n̄i kaa na xí'ín ná:

²⁶ —Tá ío iin káa ndó ká'an kanoo xí'ín yu'u, tído ndí'i ini ndo sa'a tatá ndo xí'ín naná ndo, xí'ín ñadi'í ndo, xí'ín de'e ndó, xí'ín ñani ndo, xí'ín k̄i'o ndó, ta ndí'i ini ndo sa'a mií ndó, dá k̄ian o kúu ta'on kakuu ndó na kanoo xí'ín yu'u. ²⁷ Dá ch̄i na ko xí'o mií ña kadokó cruz ná kii na sata yú'u, dá k̄ian o

kúu ta'on kakuu na na kanoo xí'ín yu'u. ²⁸ Dá ch̄i, ¿ndi káa iin káa ndó ká'án kava'a iin ve'e, á kō sá koo ndó dinñó'ó ká taó kuendá ndo, kande'á á keta di'ón né'e va'a ndó ñoó, dá dáxino ndoan? ²⁹ Dá ch̄i tá sa ni chikáa ndo sa'an, ta kō keta ká di'ón ndo ña kían dáxino ndoan, dá kían kasá'á vá ñayuu kuaki ndaa ñaá ná, ³⁰ ch̄i kaa na ka'an na sa'a ndo: “Nda'í taa ni ka'án kava'a ve'e yó'o, ch̄i kō ní kándeé ta'on ra dáxino raan.”

³¹ 'Ta, ¿ndi kée iin rey tá ká'án rá ko'on ra naá ra xí'ín iin ká rey? ¿Á kō sá kōo ra dinñó'ó taó rá kuendá, nde'á á kandeé ux̄i mil soldado ra naá ra xí'ín iin ká rey, tá'an ra vei xí'ín oko mil soldado? ³² Ta tá taó ra kuendá ña o kándeé ta'on ra, dá kían, tá o ñá'a kasandaá yati iin ká rey ñoó, tanda'á rá choon kua'an noo iin ká rey ñoó nde'á ndí kían kánian kee ra, dá nandei va'a ra. ³³ Kí'o dión ta'ani kánian taó kuendá va'a ndó, ch̄i ndí ndáa ndó kō kóni dánkoo ndi'i ña'a kómí ndó sa'a yú'u, dá kían o kúu ta'on kanoo ndó xí'ín yu'u.

Di'a kee yó tá ni ndi'i ña o'ova ñii

³⁴ 'Ña va'a kúu ñii, tido tá ni ndi'i ña o'ovaan, ¿ndi kee yó xí'án, dá ndu'o'ova tukuan? ³⁵ Sa'á ñoó kō chóon kaan kakian tei'i noñó'o, ta ni kō kándeé kaan dándi'an díko tei'í. Sa'á ñoó satá va naan sata vé'e. Ndi ndáa ndo'ó ió do'o, ta kueídó'o va'a ndó —kaá Jesús.

15

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa ni ndañó'ó iin léko

¹ Ta kua'á nda'o taa kí'in ya'i sa'a ñó'o xí'ín dao ká ñayuu kaá ra kómí kuachi ni natuu yati noo

Jesús kueídó'o ñaá ná. ² Dá n̄i kasá'á ta fariseo xí'ín ta dána'a ley kána'a ra xí'ín Jesús, ta kaá ra:

—Nátiin va'a taa kaa ñayuu kómí kuachi, ta sásá'an dáó rá xí'ín ná.

³ Dá n̄i dakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'ín ña dána'a na, ⁴ ta kaá na:

—Ndi ndáa ndo'ó kómí iin ciento léko, tá n̄i ndañó'ó iin rí, ¿á kō dánkoo ta'on ndó komi díko sa'on komi ríon nda yukú ichí ñoó, ta ko'on ndo nandukú ndó kirí n̄i ndañó'ó nda kandeé ndó nani'i ndo rí? ⁵ Dá tá n̄i naní'i ndo rí, dá nadokó ndo rí no'o ndo xí'an kadii ini ndo. ⁶ Tá n̄i ndusáa ndo ve'e ndó, dá dátaká ndo amigo ndo xí'ín na ndéi yati xí'ín ndó, dá kaá ndo xí'ín ná: “Nakíi ndo kandeí dij ndo xí'ín, chí sa n̄i naní'i vái lékoí, kirí n̄i ndañó'ó ñoó.” ⁷ Ká'in xí'ín ndó ña kadii cháa ka ini na ndéi induú sa'a iin na kómí kuachi tá n̄i nandikó iní na sa'a kuachi kée na, o duú sa'a komi díko sa'on komi ñayuu ká'an kúu ná na ndaa, na ká'an ña kō xínñó'ó nandikó iní na sa'a kuachi na.

Dì'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a iin ñá'a n̄i ndañó'ó iin di'ón

⁸ 'Ta ndi kaa iin ñá'a né'e va'a uxí di'ón plata, tá n̄i ndañó'ó iian, ¿á kō nátoon ta'an vaán ñó'o íti, ta nátu'ú va'an ve'an nandukú kueéan di'ón n̄i ndañó'ó ñoó nda kandeéan nani'an ñá? ⁹ Tá n̄i naní'an ñá, dá dátakáan amigoan xí'ín na ndéi yati xí'an, dá kaáan: “Nakíi ndo kandeí dij ndo xí'ín, chí sa n̄i naní'í di'ón, ña n̄i ndañó'ó ñoó.” ¹⁰ Dión ta'aní kadii ini ángel kéchoon noo Ndios sa'a iin na kómí kuachi tá nandikó iní na sa'a kuachi kée na —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'á ña ni xi'o ká'ano ini iin taa sa'á de'e ra

11 Dá ni kaa ta'ani Jesús xí'ín rá:

—Ni sa io iin taa, ta ni sa ndei uu de'e na. 12 Iin kuu, dá ni kaa taa ló'o ñoó xí'ín tatá xi: “Tatá, viti kían ki'o ní ña kánian ni'i yu'u sa'á ña kúú de'e ní.” Dá ni xi'o tatá xi ña kánian ni'i xí.

13 “Tá ni ya'a cháá kuu, dá ni dikó xí ndidaá ña'a ni ni'i xí noo tatá xi. Dá ni kee xi kua'an xi xí'ín di'ón ñoó iin ñoo xiká. Ta ñoó ni kendava'a xi xí'án noó ña'a ió ñayuú yó'o. 14 Dá tá ni dandí'i xi di'ón xi, dá ni kasáa tama ñoo ñoó. Ta kúú ni kasá'á xí'i xi doko. 15 Dá ni sa'an xi ni ndukú xí choon kee xi noo iin taa ió ñoo ñoó. Dá ni xi'o taa ñoó choon noo xí ña ko'on xi noo kúú noñó'o rá kaka xi kandaka xi kochí. 16 Ta sa'á ña kuíko nda'o xi, sa'á ñoó nda'í ni ka'án xí ndinoo ini xi keí xí ña seí kochí ñoó, chi ko iin ta'on xí'o ña keí xí.

17 “Dá ni kixian ni nakani ini xi: “Kándoo di'a ña'a sásá'an taa kéchóon ve'e tatái, ta yu'u, nda'í xí'i doko ni nákaai yó'o. 18 No'o vai ve'e tatái. Tá ni nasáai, dá kaai xí'ín ná: Tatá ló'o, ni ya'i noo Ndios, ta ni ya'a ta'anii noo mií ní. 19 Sa'á ñoó ko káni kaan kakuu yu'u de'e ní. Ndaá kee ní yu'u ná kakuu iin taa kéchóon noo ní. Dión kaai xí'ín ná tá nasaai noo ió na”, ká'án xí ió xi.

20 “Dá ni ndaku'ín ndichi xi, dá ni kee xi kua'an nó'o xí ve'e tatá xi. Ta kúú xíká jí vá vei xi, kúú sa ni xini ñaá tatá xi. Ta kúú ni kixian ni ku'u ká'ano ini na sa'a xí. Dá ni kankono na ni sa'an na ni ni'i ñaá ná. Ta kúú ni nomi ni'ini ñaá ná. Dá ni chitó ná noo xí. 21 Dá ni kaa xi xí'ín ná: “Tatá ló'o, ni ya'a va yu'u noo Ndios, ta ni ya'a ta'ani yu'u noo mií ní. Sa'á ñoó ko káni kaan kakuu de'e ní viti.”

22 'Tído di'a n̄i sa'anda tatá x̄i choon noó ta kéchóon noo ná: “Taó k̄i ndo iin da'ón saá, ta dáku'i'ino ndóan de'e ló'i. Ta ki'in ndó iin de'e chikaa ndo ndá'a x̄i, ta nach'i'ndó ndisa saá sa'a x̄i. 23 Ta kua'án ndo ki'in ndó iin chikerró ndi'í cháa ka, ta ka'ání ndo rí. Dá ná kasá'an yó kandeí koo víko. 24 Ch̄i n̄i sa x̄i'í va de'i nooí, tído viti n̄i nataki x̄i, ch̄i n̄i ndañó'ó vá x̄i, tído viti n̄i naní'í yo x̄i”, kaá tatá x̄i.

'Ta kúu n̄i kasá'á ná kée na víko.

25 'Tído nákaa de'e sava'a na yúku. Dá tá n̄i ndisáa ra n̄i kuyati ra ve'e, kúu n̄i seídó'o ra ká'a yaa, ta tái katí ndéi dii ná sársá'á ná. 26 Dá n̄i kana ra iin ta kéchóon ñoó. Dá n̄i ndato'ón ñaa rá: “¿Ndí k̄ián kúu?” 27 Dá n̄i kaa ta kéchóon ñoó x̄i'ín rá: “Kée tatá ní víko, ch̄i n̄i ndisáa ñani ní. Sa'á ñoó n̄i sa'anda tatá ní choon ña ná ka'ání ndu'u chikerró ndi'í ñoó, ch̄i ió va'a ñani ní n̄i ndusáa x̄i.”

28 'Ta kúu n̄i xido nda'o ini de'e sava'a ñoó. Sa'á ñoó ko kóni ta'on ra ndu'u ra ve'e. Dá n̄i keta tatá ra. Dá n̄i seí nda'í na noo rá ña ná ndu'u ra ve'e. 29 Dá n̄i kaa ra x̄i'ín tatá ra: “Ná'á vá mií ní ña sa kua'á nda'o kua kéchóoin noo ní, ta ni ko kaá ní k̄i'o ní va'ará iin k̄i'í ló'o kee yu'u víko x̄i'ín na né'e tá'an va'a x̄i'ín. 30 Tído sa'á ña n̄i ndisáa iin ka de'e ní, tá'an ra n̄i sa'an n̄i kendava'a x̄i'ín di'ón ní x̄i'ín ñá'a díko mií, ta sa'á ra kaa di'a n̄i sa'ání ní chikerró ndi'í cháa ka.”

31 'Dá n̄i kaa tatá ra: “De'e ló'o, yo'ó kúu ra daá ió va x̄i'ín yu'u. Sa'á ñoó ndidaá ña'a kómí yu'u kúu ña'a yo'ó. 32 Tído iin ña va'a k̄ián ña ná kee yó víko, ta ná kandeí dii yo, ch̄i n̄i x̄i'í va ñanon noo yú'u, tído viti n̄i nataki x̄i, ch̄i n̄i ndañó'ó vá x̄i, tído viti n̄i naní'í yo x̄i”, kaá na x̄i'ín rá —kaá Jesús

16

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ndí kián ni kee iin ta kéchóon

¹ Dá ni kaa ta'ani na xí'ín ta xí'ín ná:

—In kuu dá ni sa io iin ta kuiká, ta ni sa io iin ta sa dandáki ndidaá ña kuiká kómí rá. Tído ni kasá'á ká'an kuáchi ñayuu sa'á ta kéchóon yó'o, ña kéndava'a ra xí'ín ña'a sato'o ra. ² Sa'á ñoó ni kana ñaá sato'o ra, dá ni kaa ra xí'ín rá: “Ni kandaá inii ña kéndava'a yo'ó xí'ín ña'i ñó'o tixi ndá'on. Naki'o kíi kuendá nooi sa'an, dá chi o kuu ka kechóon nooi.” ³ Dá ni kasá'á ta kéchóon ñoó nákani ini ra: “¿Ndí kuú vián kee viti, dá chi táxi vá ñaá sato'i? Ta o kándeé ta'oin kee choon ndeé, ta xíka'an ni nooi kuatii. ⁴ Tído sa ni kandaá va inii ndí kián kee tá ná kasandaá kuú táxi ñaá sato'i, dá ná natiin va'a ñayuu yu'u ve'e na.”

⁵ Dá ni kasá'á rá kána ra iin rá iin ta tái noo sato'o ra, dá ni kaa ra xí'ín ta míi noo: “¿Ndidaa tái ní noo sato'i?” ⁶ Dá ni kaa ta ñoó: “In ciento yoo ná'ano sití oliva tái yu'u.” Dá ni kaa ta kéchóon ñoó xí'ín rá: “Jó'on, tiin tuti noo kánóo ña tái ní, ta kakoo kíi ní, ta chinóo ní ndadá uu diko uxí yoo sití.” ⁷ Dá ni kaa ra xí'ín iin ka ta ñoó: “Ta míi ní, ¿ndidaa tái ní noo sato'o yu'u?” Dá ni kaa ra: “In ciento maquila noni tirió távi.” Dá ni kaa ta kéchóon ñoó xí'ín rá: “Jó'on, tiin ní tuti noo kánóo ña tái ní yó'o, ta nachinóo ní ndadá komi diko ni maquila.” ⁸ Dá ni chindaya'i sato'o ñoó ta ko kéchóon va'a ñoó, chi xí'ín ña ni kee ra ni na'a ra míi rá ña kaon nda'o ñaxintóni rá. Chi t'a cháá ka ñayuu kuendá ñayuu yó'o kandoo va'a na noo ñayuu xí'ín ná o duú ñayuu kuendá Ndios. ⁹ Sa'á

ñóó ká'an yu'u xí'ín ndo'ó ña ndukú ndó ni'i ndo ñayuu kane'e tá'an va'a xí'ín ndó sa'á ña kéva'a ndó xí'ín ná xí'ín ña kuiká ió ñayuú yó'o, dá kían tá ni ndi'i ña va'a kómí ndó ñayuú yó'o, kúu sa ió va yoo natiin va'a ndo'ó noo kandeí chíchí ndó.

¹⁰ 'Ta na kéndaa noo lú'u ña'a, dión ta'ani kéndaa na noo kua'án. Tído na ko kéndaa noo lú'u ña'a kómí ná, dión ni o kéndaa ta'on na noo kua'án. ¹¹ Chì tá ko kéndaa ndo noo ña kuiká ió ñayuú yó'o, ¿ndá yoo kúu na kandeé ini ndo'ó noo ña'a Ndios? ¹² Tá ko kéndaa ndo noo ña'a dao ka ñayuu, ¿ndá yoo k'i'o ña kánian ni'i ndo kakuu ña'a mií ndó? ¹³ Chì ni iin tó'ón ñayuu o kúu kéchóon noo uú sato'o, dá chì iin na koni u'u na, ta iin na koni na, o chindaya'i na iin na, ta kenóo na iin ka na. Ta dión ta'ani o kúu ta'on ndiko ndo Ndios, ta ndiko ta'ani ndó ña kuiká —kaá Jesús.

¹⁴ Tá ni seídó'o ta fariseo ndidaá ña ni ka'an na, kúu ni sakì ndaa ñaá rá, chì ndó'o nda'o ra sa'á di'ón. ¹⁵ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ndo'ó kúu ra kée ndó mií ndó ña kúu ndó taa va'a noo ñayuu, tído Ndios kúu na ná'á ndi káa nio ndo, dá chì ndidaá ña'a chindaya'i ñayuu, ñoó kían káñó'ó Ndios.

Yó'o ká'an Jesús sa'a ley Moisés, ta ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios

¹⁶ 'Ni sa ño'o ndó tixi ndá'a ley Moisés, xí'ín tixi ndá'a ña ni taa profeta nda tiempo ni kii Juan. Nda daá ká'an yu'u sa'a ndi kee ñayuu ndu'u na tixi ndá'a Ndios. Ta kua'a ná ndúndéé ndu'u na. ¹⁷ Kuáchì cháa ka ndañó'ó iin tó'ón dini to'on ká'an ley Moisés, o duú ka ña naá induú xí'ín noñó'o yó'o.

Yó'o dána'a Jesús ña ná dá'a ni dánkoo iin taa ñadi'í ra

¹⁸ Sa'á ñoó ndi ndáa mií vá taa ni dānkoo ñadi'í ra, ta ni tandá'a rá xí'ín iin ka ñá'a, roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'ín ñá'a ñoó noo Ndios. Ta ndi ndáa mií vá taa ná tanda'a xí'ín ñá'a, ñá ni sa'anda tá'an xí'ín yíian, roón kúú ra yá'a kée kuachi xí'án noo Ndios.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a iin taa kuiká xí'ín taa kúnda'í nani Lázaro

¹⁹ Dá ni kaa ta'ani na:

—Ni sa io iin taa kuiká. Ta ni sa ndixi ra dá'on ndato xí'ín dá'on ya'i. Ta ndidaá kuú táyíí nda'io sa kee ra víko ve'e ra. ²⁰ Ta ni sa io ta'ani iin taa satí ni sa nani Lázaro daá ñóó, ta ió ni'ini ra noñó'o sa'a yé'é taa kuiká ñoó. Ta ni ta'an ñíí rá káa ndí'í tétí'í. ²¹ Ta nda'í kóni ra ndinoo ini ra keí rá yúchi ña'a kuéi yú'u mesa taa kuiká ñoó. Ta vei tina yakó ndaa ri ñíí rá noó tétí'í ñoó.

²² Tin kuú, dá ni xí'í taa kúnda'í ñoó. Dá ni kii ángel né'e ñaa ná kua'an na induú koo ra xí'ín Abraham. Ta ni xí'í ta'ani ta kuiká ñoó, kúú ni nduxi va ra. ²³ Ta noo nákaa ra ndó'o nani níó rá indayá, ni ndane'e noo rá. Ta kúú nda xíká ñóó ni xini ra noo ió Abraham, ta ió Lázaro díin ná. ²⁴ Dá ni kayu'ú ta kuiká ñoó, ta kaá ra: “Tatá Abraham, ku'u ini ní sa'í, ta ka'anda ní choon noo Lázaro xaan ná dándáxi ra, sa va'ará diní ndá'a rá ini takují, ta ná kii ra dándáxi ra noo yáaí, chí nda'í nda'io ndó'o nani níóí nákaa noo kéí ñó'o yó'o.” ²⁵ Dá ni kaa Abraham xí'ín rá: “De'e ló'o, ndisaa inon ña va'a nda'io ni sa ioon ñayuú, ta Lázaro yó'o, nda'í nda'io ni sa ndo'io xi. Tído viti ni ni'í xí tandeé iní ió va'a xi. Ta yo'ó, nákaa ndó'o nani níoon noo

kéi ñó'o xaan. ²⁶ Ta iin da'o konó nda'o kían sadí noo ndo'ó xí'ín noo ndú'u. Sa'á ñoó o kúu ta'on saa na ndéi yó'o chí xaan, ta ni na ndéi xaan o kúu kii chí yó'o.” ²⁷ Dá ni kaa taa kuiká ñoó: “Sei nda'íi noo ní, tatá Abraham, ña tanda'á ní Lázaro xaan ná ko'on ra ve'e tatái, ²⁸ chí ñoó ndéi o'on ñani, ta ná ka'an ra to'on Ndios xí'ín xí, dá kían ná dá'a ni kii xi yó'o, chí ndó'o naní nda'o níoi nákaai.” ²⁹ Dá ni kaa Abraham xí'ín rá: “Sa ió va ley ni taa Moisés noo xí, xí'ín ña ni taa dao ka profeta. Sa'á ñoó ná kueídó'o ra choon sa'ándáan.” ³⁰ Dá ni kaa taa kuiká ñoó: “Koó, tatá Abraham, o kándisa ta'on xian. Tído tá ná nataki iin na ni xi'i, ta ko'on na noo ndéi xi, dá ví nandikó iní xi sa'á kuachi kée xi.” ³¹ Dá ni kaa Abraham xí'ín rá: “Tá ko xí'o ra mií rá kueídó'o ra ley Moisés xí'ín ña ni ka'an dao ka profeta, dá kían, va'ará ná nataki iin na ni xi'i ko'on na noo ndéi ra, ta o kándisa ta'on ra”, kaá na xí'ín rá —kaá Jesús.

17

Nda'í kúu ví na kándéé dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi

¹ Dá ni kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Miian ndaa kuiti kían ña daá ió va ña'a kini kexíxi xí'ín ndó, dá kasá'á nakani ini ndo kee ndó kuachi. Tído nda'í kúu ví na kándéé dáka'an kue'é dao ka ñayuu, dá ya'a na kee na kuachi. ² Va'a ka ná kandiko yuu molino diko ná, ta ná dáкета ñaá ná ini taño'o, o duú ka ña koo na dáka'an kue'é na iin taló'o ña kían ya'a xi kee xi kuachi. ³ Sa'á ñoó kandaa ndo mií ndó.

'Tá ni ya'a iin ñani ndo ni kee na kuachi xí'ín ndó, dá kían dánani ñaá ndó. Tá ni nandikó iní na sa'á

kuachi n̄i kee na, dá k̄iān ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná. ⁴ Ta va'ará us̄a ta'ándá n̄i ya'a na n̄i kee na kuachi x̄í'ín ndó iin kuu, tído tá n̄i n̄andió koo na us̄a ta'ándá n̄i ndaka ña ña man̄i noo ndo sa'á ña n̄i kee na x̄í'ín ndó, dá k̄iān kánian ku'u ká'ano ini ndo sa'a ná ndin us̄a ta'ándá —kaá ña.

Kóni taa x̄í'ín Jesús kandeé cháa k̄a ini ñaa rá

⁵ Dá n̄i kaa taa x̄í'ín sato'o yo Jesús:

—Chindeé ní ndu'u, dá ná kua'ano cháa k̄a ndu x̄í'ín ña kándéé ini ndu mií ní.

⁶ Dá n̄i kaa sato'o yo x̄í'ín rá:

—Va'ará lú'u va kándéé ini ndo yu'u tát'on k̄i'o leé ndík̄i mostaza, dá k̄iān kuu va ka'an ndo x̄í'ín iin yító ká'ano: “To'on yo'ó miíon, ta ná ku'ín ini taño'o káa.” Ta kúú kueídó'o va rá ña ka'an ndo.

⁷ Ta ndi ndaa ndo'ó ió iin ta kéchóon noo ndo, tá n̄i ndisaa ra n̄i sa'an ra yúku n̄i xiti ra o n̄i sa ndaka ra kít̄i, ta, ¿á ká'an ndo di'a x̄í'ín rá: “Kua'an ya'a mesa kakoón kasá'ón”? ⁸ Koó, ch̄i di'a ká'an ndo x̄í'ín rá: “Kenduu k̄i yo'ó ña'a ná kadínii, ta xa'an ní kandatón ná ndi'i kasá'in, ta ko'i taku'í. Tá n̄i ndi'i, dá kasá'an yo'ó”, kaá ndo. ⁹ ¿Á náki'o ndó ndivé'e noo ra kéchóon noo ndo sa'á ña n̄i kee ra choon n̄i sa'anda ndo noo rá? Koó, k̄o k̄ee ta'on ndó dión. ¹⁰ Ta k̄i'o dión ta'ani ndo'ó, tá n̄i ndi'i n̄i kee ndó ndidaá choon n̄i sa'anda Ndios noo ndo, dá k̄iān kaa ndo x̄í'ín ná: “Ña kéchóon oon va kúú ndu'u, dá ch̄i sava'a choon, ña k̄iān n̄i sa'anda ní noo ndu'u, sava'a ñoó vá k̄iān n̄i kee ndu”, kaa ndo —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i nduva'a Jesús ux̄i taa ndó'o kue'e t̄é'i ñí

11 Tá noo xíka Jesús kua'an na ñoo Jerusalén, ta yá'a na kua'an na noo raya noo kúu kuendá Galilea xí'ín kuendá Samaria. 12 Tá nì kasandaá na yú'u iin ñoo ló'o nákaa ñoo, dá nì kankuei uxì taa ndó'o kue'e té'lì ñíjì vèi ra ni'ì rá Jesús, tído xíká vá nì sà kujta ra. 13 Dá nì kayu'ú rá:

— ¡Jesús, na kúu maestro, ku'u ini ní sa'á ndu'u!

14 Tá nì xini ñaá Jesús, dá nì kaa na xí'ín rá:

— Kua'án ndo na'a ndo mií ndo noo ta dutì.

Ta noo xíka ra náki'ín ra kua'an ra ñoo, kúu nì ndañó'ó ní'ini va kue'e ndó'o ra. 15 Tído tá nì xini iin taa ñoo ña nì nduva'a ra, kúu nì nandió koo ra káyu'ú rá kéká'ano ra Ndios vèi ra. 16 Tá nì saa ra noo ín Jesús, dá nì sà ku'ín xitì rá noo sa'a ná, ta nì xino taan ra nda noñ'o. Dá nì naki'o ra ndivé'e noo ná. Taa yó'o nì sà kuu ta kuendá Samaria. 17 Dá nì kaa Jesús:

— ¿Á o duú uxì taa nì nduva'a yu'u? Ta, ¿ndeí kua'an iin ka roón? 18 ¿Á ndadá iin tó'ón dinì tã tukú yó'o va nì nandió koo naki'o ñañó'ó noo Ndios?

19 Dá nì kaa Jesús xí'ín taa ñoo:

— Ndakuiin ndichi, ta kua'án viti, chí nì nduva'ón sa'á ña kándéé inon yu'u.

Dì'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a ndí kían koo, dá kasandaá kuu nandió koo tuku na

20 Iin kuu, dá nì ndato'ón tã fariseo Jesús:

— ¿Ndá oon kasá'á Ndios dándáki na yó?

Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

— Ni iin tó'ón ta'on ñayuu o koní xí'ín noo tát'o'on dándáki Ndios ñayuu na. 21 O kúu ta'on kaa na ña

yó'o nákaaḅan, o káa nákaaḅan. Dá chí sạ dándáki va Ndios níḅ ñayuu na.

²² Dá nị kaa na xí'ín tạ xíonoo xí'ín ná:

—Kasandaá iin kuu, dá katoó ndo koni ndo kuu nandió koo na nị nduu tạ ñayuu yó'o, tído o koni ta'on ndóan. ²³ Dá kasá'á dao tạ ka'an ra xí'ín ndó: “Yó'o nị kasáa na”, o “Káa nákaa na”, kaa ra. Tído ná dá'a ni kandía ndó ko'on ndo kandé'é ndó, ta o sạ kárkuei ndó sata rá ko'on ndo. ²⁴ Chí tát'on kị'o kúu tá sá nduta, ta náye'e ndaa iin ní kúu induú, kị'o dión koo tá ná kasandaá kuu nandió koo tuku na nị nduu tạ ñayuu yó'o kasaa na. ²⁵ Tído miífan ndúsạ dinñó'ó kạ ndo'o nda'o níḅ yu'u, ta kañó'ó ñaa ñayuu ndéi tiempo viti.

²⁶ 'Tát'on kị'o nị sạ kee ñayuu tiempo nị sạ io Noé, kị'o dión ta'ani kee ñayuu kuu nandió koo tuku na nị nduu tạ ñayuu yó'o. ²⁷ Chí tein kuu dáá ñóó ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na tánda'a ná nda kuu nị ndu'u Noé ini barco. Nị ndi'i, dá nị koon daj déen ñóó, ta nị danaá ndi'i rá ñayuu ñóó. ²⁸ Ta kị'o dión ta'ani nị kuu tiempo Lot, chí ndéi ñayuu sásá'an na, ta ndéi na xí'i na, ta ndéi na xíin na ña'a, ta ndéi na díkó náan, ta chí'i na tata, ta káva'a na ve'e, ²⁹ nda kuu nị keta Lot ñoo ká'ano naní Sodomá ñóó kua'an ra. Ta kúu nị koon va ñó'ó ita xí'ín azufre sata ñoo ñóó, ta nị danaá ndí'an ñayuu nị sạ ndei ñóó. ³⁰ Ta kị'o dión ta'ani koo tá ná kasandaá kuu nandió koo na nị nduu tạ ñayuu yó'o kasaa na.

³¹ 'Chí tá ná kasandaá kuu dáá ñóó, dá kían ñayuu kándodó dinj vé'e, ná dá'a ni noo na ndu'u na ve'e na naki'in na ña'a ñó'o inian. Ta na ñó'o yúku, ná dá'a ni nandió kuéi na no'o na ve'e na.

³² Ndusaa ini ndo tato'on ki'o ni ndo'o ñadi'í Lot.
³³ Chi ndidaá ñayuu ndi'i ini dákaaki na mií ná, noón di'a kúú na kuu. Tído na xí'o mií ná kuu na sa'a yú'u, noón di'a kúú na ni'í ña kaaki na. ³⁴ Ta ká'in xí'in ndó ña sakuaá kuu dáá ñóó kandeí uu ñayuu kudí na noo iin xito. Iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. ³⁵ Iin ve'e kaño'o uu na ñá'a ndiko na. Ta iin na naki'in Ndios kane'e na ko'on na, ta iin ka na kandoo. ³⁶ Uu taa kaño'o yuku. Iin ra naki'in na kane'e na ko'on na, ta iin ka ra kandoo —kaá Jesús.

³⁷ Dá ni ndato'on ñaá taa xionoo xí'in ná:

—¿Ndeí kúú noo kooan yó'o, tatá?

Dá ni kaa na:

—Noo kándu'u ndii, ñóó kúú noo nditútí tiyokó ñó'ó.

18

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña ni kee iin ña kuáan xí'in iin ta né'e choon

¹ Dá ni dakí'in tá'an Jesús dao to'on xí'in ña ni daná'a na, dá ná kandaá ini taa xionoo xí'in ná ña daá kuití xínño'ó rá ka'an ra xí'in Ndios, ta ná dá'a ni kuu ra ña kee ra dión, ² ta kaá na:

—Ni sa io iin taa né'e choon iin ñoo, ta ko ní sá yu'ú ra Ndios, ta ko ní sá io ñañño'ó rá noo ni iin tó'ón ñayuu. ³ Ta ñoo ñóó ta'ani ió iin ñá'a kuáan. Ta tóo tóo sa sá'an noo ta né'e choon ñoo, ta kaáan xí'in rá: “Keyíko va'a ní sa'í xí'in ñayuu naá tá'an xí'in.” ⁴ Tído sa ni kuna'á vá ko ní kékuendá ta'on ra ña ká'an ñá'a yó'o. Tído ni ndi'i, dá ni nakani ini ra, ta kaá ra: “Va'ará ko yu'íi Ndios, ta va'ará koó ñañño'ín noo ni iin ñayuu, ⁵ tído sa'a ña tóo tóo kásaa

ñá kuáan yó'o dáta'an yu'u, sa'á ñoó va'a kaan ná ko'in keyíkoj sa'an. Dá chī tá koó, dá kasaa tóo tóo tukuán dándí'i inian yu'u.”

⁶ Dá nī kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Taó kuendá ndo ña nī ka'an taa kini né'e choon ñoó. ⁷ Ta, ¿á ká'an ndó ña o keyíko ndaa Ndios sa'á ñayuu nī kaxi mií ná, tá'an ñayuu seí nda'í noo ná nduú ñoó? ¿Á ká'an ndó ña kueé va na, dá chindeé ná ñayuu na? Koó. ⁸ Yu'u kúu ra ká'an xí'in ndó ña yachi va chindeé ná ñayuu na. Tído tá ná kasandaá kuu nandió ko na nī nduu taa ñayuu yó'o kasaa na, ¿á nani'i ná ñayuu kándéé ini ñaá noño'o yó'o? —kaá na.

Di'a kua'an ña nī daná'a Jesús sa'á uu taa nī sa'an ve'e ño'o ká'ano ka'an ra xí'in Ndios

⁹ Ta ñoó ndéi dao ñayuu ká'an ña kúu ná ñayuu ndaa, ta kénoo na dao ka na. Sa'á ñoó nī dakí'in tá'an Jesús to'on yó'o xí'in ña nī daná'a na noo ná, ta kaá na:

¹⁰ —Iin kuu dá nī kee uu taa kua'an ra ve'e ño'o ká'ano yó ka'an ra xí'in Ndios. Iin ra kúu ta fariseo, ta iin ka ra kúu taa kí'in ya'i sa'a ño'o. ¹¹ Ta fariseo ñoó kúu ra iin ndichi ká'an ra xí'in Ndios, ta kaá ra di'a xí'in mií rá: “Tatá Ndios, náki'o yu'u ndivé'e noo ní, chī ko kée ta'on yu'u tát'on kée dao ka taa, tá'an ra kí'in kuí'íná, o ra kée ña kini, o ra kée kuachi xí'in na ko kúu ñadi'í ra. Ta ni ko kée ta'on yu'u tát'on kée taa kí'in ya'i sa'a ño'o káa. ¹² Chī sa né'e ij yu'u uu ta'ándá iin iin semana, ta dóko yu'u uxī ña'a noo iin iin ciento ña'a ní'í kéchóin”, kaá ra. ¹³ Tído taa kí'in ya'i sa'a ño'o ñoó, xíká vá nī sa kuín ra ín ra. Ta ni ko kóni ra ndane'e noo rá chí induú. Ta káni ndá'a rá yu'ú ndíká ra ín ra,

dá kaá ra: “Tatá Ndios, ku'u ká'ano ini ní sa'í, chí kúúí iin taa kómí kuachi.” ¹⁴ Ká'in xí'ín ndó ña nī xī'ó ká'ano ini Ndios sa'á kuachi taa kí'in ya'i sa'a ñó'ó ñóó tá o ñá'a keta ra no'ó ra ve'e ra. Tído kó ní kú'ú ká'ano ta'on ini na sa'a iin ka taa ñóó. Chí ndi ndáa na chindaya'i mií, noón di'a kúú na kandoo nóo. Ta na kénóo mií, noón di'a kúú na kandaya'i kee Ndios —kaá na.

Xíka Jesús ña mani sa'a takuáli noo Ndios

¹⁵ Ta ndáka ñayuu ñóó takuáli vei na noo Jesús, dá chinóo na ndá'a ná dinī xī. Tído tá nī xini taa xíonoo xí'ín ná ña kée ñayuu ñóó dión, dá nī danáni ñáá rá. ¹⁶ Dá nī kana Jesús taa ñóó, dá nī kaa na xí'ín rá:

—Konó ndó noo takuáli xaan ná kii xi noo yú'u. Ná dá'a nī chituu ndó xī. Dá chí ñayuu kándéé ini tatá Ndios tát'o'on kándéé ini takuáli xaan tatá xi, noón kúú na ñó'ó tixi ndá'a Ndios. ¹⁷ Mii'an ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ndi ndáa na kó kándía ña dándáki ñáá Ndios tát'o'on kándía takuáli ña dándáki ñáá tatá xī, noón kúú na o koní ndu'u tixi ndá'a Ndios —kaá na.

Di'a nī ka'an Jesús xí'ín iin taa kuiká

¹⁸ Dá nī ndato'ón ñáá iin taa ndaya'i, ta kaá ra xí'ín Jesús:

—Maestro va'a kúú ní. Ta, ¿ndí kīan kánian keei, dá nī'í ña kataki chíchíí?

¹⁹ Dá nī kaa Jesús xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ká'an yo'ó ña kúú yu'u na va'a? Chí ni iin tó'ón ñayuu kó kúú na va'a. Iin tó'ón dinī Ndios vá kúú na va'a. ²⁰ Sa ná'á vá yo'ó ndi kua'an choon nī sa'anda Ndios: o sa kéeón kuachi xí'ín iin ñá'a ñá kó kúú ñadi'óon, ta o sa ka'ánóon ndi, ta o sa kí'in

kuí'ínón, ta o sa ká'on ña to'ón sa'a dao ka ñayuu, ta koo ñañó'ó noo tatóon xí'ín noo nanóon.

²¹ Dá n̄i kaa ña ñóó:

—Nda ló'o vei n̄i kasá'í seídó'i ndidaá choon yó'o.

²² Tá n̄i seídó'o Jesús ña n̄i ka'an ra dión, dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ndadá iin tó'ón vá ña'a kámani keeón viti, tá dáá. Kua'an dikó ndí'ón ña'a ió nooñ. Ta dasóon di'ón ñóó noó na kúnda'í, dá kían koñon koo kuíkón chí induú. Dá kison kanooón xí'ín yu'u.

²³ Tá n̄i seídó'o ña yó'o ña n̄i ka'an Jesús dión xí'ín rá, kúu ndaá nda'í va n̄i kuu ini ra, chí ta kuíká nda'o kúu rá.

²⁴ Tá n̄i xini Jesús ña n̄i kúnda'í ini ra, dá n̄i kaa na:

—¡Nandeé ka ví kuáchi kían, dá ndu'u na kómí ña kuíká tixi ndá'a Ndios! ²⁵ Kaon cháá ka chika'anda iin camello yái iin ión tukú o duú ña ndu'u iin na kuíká tixi ndá'a Ndios.

²⁶ Tá n̄i seídó'o ñayuu ñóó to'on yó'o, dá n̄i ndato'ón ná Jesús:

—¿Ndá yoo n̄i'í ña káki na, tá dáá?

²⁷ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín ná:

—Ni iin tó'ón ñayuu o kándeé kee dión, tído ndidaá tá'an va ña'a kándéé Ndios kee na.

²⁸ Dá n̄i kaa Pedro xí'ín ná:

—Kande'é ní, chí ndu'u kúu ra n̄i dankoo ndi'i ndidaá kúu ña'a ió noo ndú, ta xionoo ndu'u xí'ín mií ní.

²⁹ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Mían ndaa ná ka'in xí'ín ndó; ndi ndáa mió na n̄i dankoo ve'e na, o ñani na, o k̄i'o na, o ku'u na, o ñadi'í na, o tatá na xí'ín naná na, o de'e na sa'á ña

kóni nā ñā ndu'u cháá ká ñayuu tixi ndá'a Ndios,
³⁰ nā yó'o kúu nā nani'i kua'a ká ñā'a ñayuú yó'o.
 Ta iin ká ñayuú saá koo chí noo ni'i ná ñā kataki
 chíchí ná —kaá nā.

*Yó'o ni kastō'on tuku Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná
 ndí kián ndo'o na, dá kuu nā*

³¹ Dá ni taó xóo Jesús ndin uxí uu taa xionoo xí'ín
 ná ñóó. Dá ni kaa nā xí'ín rá:

—Viti kián kōkaa yó kua'an yo ñoo Jerusalén, dá
 xinkoo ndi'i ñā ká'an to'on ni taa profeta sa'a ñā
 ndo'o nā ni nduu taa ñayuu yó'o. ³² Dá chí iin taa
 kúu rá nakí'o ñāá noo ndá'a tá tukú, dá kediki ndaa
 ñāá rá. Ta kendava'a ra xí'ín ná. Ta tuu ndaa díj
 ñāá rá. ³³ Dá tá ni ndi'i ni kani ñāá rá, dá ka'áni ñāá
 rá. Tído tixi kuú óni, dá nataki nā.

³⁴ Tído kō ní kándaá kuiíó ini rá ndi kóni kaa to'on
 ni ka'an nā xí'ín rá, chí ndadí va ñaxintóni rá noó
 to'on yó'o, sa'a ñóó kō ní kándaá ini rá ñā ni ka'an
 nā xí'ín rá.

Dí'a ni kuu, dá ni nduva'a Jesús iin taa kō túu noo

³⁵ Dá ni kuyati Jesús ñoo naní Jericó, ta yu'ú íchí
 ñóó ió iin taa kō túu noo sáti ra. ³⁶ Tá ni seido'o ra
 ñā yá'a ñayuu kuá'a kua'an nā noo ió rá ñóó, dá ni
 ndato'ón ñāá rá:

—¿Ndí kián kúu?

³⁷ Dá ni kaa ñayuu ñóó ñā Jesús, nā ñoo Nazaret,
 kúu nā yá'a kua'an ñóó.

³⁸ Dá ni kasá'a taa ñóó káyu'ú rá:

—¡Jesús, de'e nā ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

³⁹ Dá ni danáni ñāá dao ñayuu xionoo kua'an ñóó,
 dá ná kutádj rá, ká'an ná. Tído ni'i cháá ká ví ni
 kasá'a káyu'ú rá ió rá:

— ¡De'e na ve'e rey David, ku'u ini ní sa'í!

⁴⁰ Dá n̄i sā tuu tóo Jesús, dá n̄i sa'anda nā choon noó ñayuu ñóó ña ná kandaka nā taa ñóó sā na noo ná. Dá tá n̄i sā rā noō iin Jesús, dá n̄i ndato'ón ñáá ná:

⁴¹ — ¿Ndí k̄ián kónon keei xí'ón?

Dá n̄i kaa taa ñóó:

— Tatá, kóni natuu nooí.

⁴² Dá n̄i kaa nā xí'ín rá:

— Ná natuu nooon viti, ch̄i sa'á ña kándéé inon yu'u, sa'á ñóó n̄i nduva'ón.

⁴³ Kúú viti'ón vá n̄i natuu noo rá. Ta kúú n̄i kee ra kua'an rā xí'ín Jesús, ta kéká'ano ra Ndios kua'an ra. Tá n̄i xini ñayuu kuá'a ñóó ña n̄i kuu dión, dá n̄i kasá'a ta'ani na kéká'ano na Ndios.

19

Dì'a n̄i kuu tá n̄i naki'in tá'an Jesús xí'ín iin taa naní Zaqueo

¹ Dá n̄i ku'u Jesús ñoo ká'ano naní Jericó, dá n̄i ch̄ika'anda nā kua'an nā me'í ñoo ñóó. ² Ta ñóó ió iin taa naní Zaqueo, ta kúú rá taa sa'ándá choon noó taa kí'in ya'i sa'a ñó'ó, ta kuíká nda'o ra, ³ ta kóni rā kande'é rá ndá yoo kúú Jesús, tído kō kuú ta'on koni ñáá rá kée ñayuu kuá'a ñóó, ch̄i iin taa latá'í vá kúú rá. ⁴ Sa'á ñóó kánkono ra n̄i sa'an rā cháá ka noo. Dá n̄i kaa ra dokō iin yíto, dá kuu koni ñáá rá, ch̄i ñóó kánian ya'a na. ⁵ Tá n̄i kasandaá na noo iin yíto ñóó, dá n̄i nakoto ndaa na, dá n̄i xini na kánóo ra, dá n̄i kaa nā xí'ín rá:

— Zaqueo, kua'an noo k̄i, ch̄i kuū viti kánian katuu tóoi ve'ón.

⁶ Ta kúú kaon n̄i noo ra yíto ñoó, ta n̄i n̄atiin ra Jesús ve'e ra xí'an kádií iní ra. ⁷ Tá n̄i xini ñayuu ñoó ña n̄i ku'u Jesús ve'e ra, kúú n̄i kasá'á ná ká'an na sa'a Jesús, ch̄i kaá na ña kua'an na koo tóo na ve'e iin taa kómí kuachi.

⁸ Ta xian tein ió Jesús ve'e Zaqueo ñoó, dá n̄i ndaku'in ndichi ra, dá n̄i kaa ra xí'in ná:

—Kande'é ní viti, tatá, ch̄i ko'in ka'anda daoí ña kuiká kómíí, ta ka'andaí ña noó ñayuu kúnda'í. Tá n̄i ya'i n̄i ki'in kuí'ináí ña'a iin ñayuu xi'in, dá kían ko'in nandió né'i komi cháá ka ta'ándá noó ña n̄i ya'i n̄i ki'in.

⁹ Dá n̄i kaa Jesús:

—Kuu viti n̄i n̄atiin taa yó'o ña k̄aki ra noó kuachi ra, ch̄i kúú ta'ani ra ta kuendá na ve'e Abraham. ¹⁰ Ch̄i na n̄i nduu taa ñayuú yó'o kúú na vei nandukú, ta dák̄aki na ñayuu ndíta xíká noo Ndios.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús sa'a iin taa n̄i n̄atiin choon kakuu rey

¹¹ Xian nani ndéi ñayuu ñoó seídó'o na ña n̄i ka'an Jesús, dá n̄i dakí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on n̄i daná'a na. Ch̄i sa'á ña sa kua'an kuyati na ñoo Jerusalén, sa'á ñoó n̄i ka'an ñayuu ñoó ña yachi va kasa Ndios xí'in ndéé dándáki na ñayuu na. ¹² Sa'á ñoó n̄i kaa Jesús di'a:

—In kuu n̄i sa io iin taa, ta kúú rá de'e taa sa kuu rey, ta n̄i kee ra kua'an xíká rá iin ka ñoo natiin ra choon kakuu ra rey, dá ndisa ra. ¹³ Tído tá ko ñá'a ko'on ra, dá n̄i kana ra ux̄i taa kéchóon noo rá. Dá n̄i xi'o ra iin di'ón ndáya'i noo iin rá iin ra. Dá n̄i kaa ra xí'in rá: “Naka'an nda'i ndo di'ón xaan nani kua'in”, kaá ra. ¹⁴ Tído xiní u'u ñaá na ñoo ra. Sa'á

ñoo n̄i t̄anda'á ná dao t̄aa kua'an ka'an noo tá'anda choon ñoo ña ko kóni ta'on na ña kakuu t̄aa yó'o rey ñoo na.

¹⁵ 'Tído n̄i n̄atiin va ra choon. Dá tá n̄i ndisáa ra ñoo ra, dá n̄i kana ra t̄aa kéchóon ñoo, tá'an ra n̄i x̄i'o ra d̄i'ón ra noo, ch̄i kóni ra kandaa ini ra ndidaa n̄i nduu d̄i'ón n̄i n̄aka'án nda'i iin rá iin ra.

¹⁶ Dá n̄i kaa t̄aa n̄i kasáa mií noo ñoo: "Tatá, iin d̄i'ón n̄i x̄i'o ní nooí, ta n̄i n̄i'í ux̄i kaan." ¹⁷ Dá n̄i kaa rey ñoo: "Va'a nda'o n̄i keeón, ch̄i kúu yo'ó iin t̄a kéchóon va'a. Ta sa'á ña n̄i kéchóon ndaaon noo lú'u d̄i'ón n̄i x̄i'oi nooon, sa'á ñoo k̄i'oi ña d̄andákón ux̄i ñoo."

¹⁸ 'Dá n̄i kasáa iin ka t̄aa kéchóon ñoo. Dá n̄i kaa ra: "Tatá, n̄i n̄i'í o'on ka d̄i'ón noo iin d̄i'ón n̄i x̄i'o ní nooí." ¹⁹ Dá n̄i kaa rey ñoo: "Ko'in k̄i'oi ña d̄andákón o'on ñoo."

²⁰ 'Dá n̄i kasáa iin ka t̄aa kéchóon ñoo, dá n̄i kaa ra: "Tatá, yó'o ió d̄i'ón n̄i x̄i'o ní nooí, ch̄i n̄i ch̄ikáa va'i ña noo peñitoi, ²¹ ch̄i yu'íi mií ní, ch̄i kúu ní iin t̄aa tondó, ta náki'in ní ña'a ko ní chínóo ní, ta dákée ní noo ko ní x̄iti ní." ²² Dá n̄i kaa rey ñoo: "Yo'ó kúu iin t̄a kéchóon kini, ta x̄i'ín to'on n̄i ka'on xaan keyíkoj sa'on. Ta sa ná'a yo'ó ña kúu yu'u t̄aa tondó, ña náki'in yu'u ña'a ko ní chínóoi, ta dákéei noo ko ní x̄itii, ²³ sa'á ñoo, ¿ndiva'a ko ní sa'on chikaaon d̄i'ón yu'u banco, dá tá ná ndusaai, dá n̄atiin ña x̄i'ín lú'u satán, ní kúu?"

²⁴ 'Dá n̄i kaa ra x̄i'ín t̄aa ndíta yati ñoo: "Kuio ndaa ndo d̄i'ón né'e ra xaan, ta kua'án ndo k̄i'o ndóan noo ra n̄i kandeé n̄i n̄i'í ux̄i kaan ñoo." ²⁵ Dá n̄i kaa t̄aa ñoo: "Tatá, sa kómí v̄a roón ux̄i d̄i'ón." ²⁶ Dá n̄i kaa rey ñoo: "Ká'an yu'u x̄i'ín ndó ña na sa ió ña'a noo, noón kúu na n̄i'í cháa kaan. Ta na koó

ñá'a noo, di'a dítá ná lú'u ñá kómí ná. ²⁷ Ta kandaka ta'ani ndó ndidaá taa xíní u'u ñáá, tá'an ra ko kóni kakuu yu'u rey, ná kii ra nooí, ta ka'anda ndo diko rá”, kaá rey ñoo —kaá Jesús.

Di'a ni kuu, dá ni ku'u Jesús kua'an na ñoo ká'ano Jerusalén

²⁸ Tá ni ndi'i ni ka'an na ña yó'o, dá ni kee na kókaa na kua'an na ñoo Jerusalén. ²⁹ Dá tá ni kasandaá yati na ñoo naní Betfagé xí'ín ñoo Betania, yati noo ín iin yúku naní Olivos, dá ni sa'anda na choon noo uu taa xionoo xí'ín ná, ³⁰ ta ni kaa na xí'ín rá:

—Kua'an ndo ñoo ló'o nákaa chí noo káa. Tá ni saa ndo ni ku'u ndó ñoo ñoo, dá nani'i ndo noo ndíko iin burro, kirí ko ñá'a kandodó ná. Ta ndaxí ndó ri kandaka ndó kii ndó. ³¹ Tá ndáa na ndato'ón ñáá: “¿Ndiva'a ndáxí ndó ri?”, dá kaa ndo xí'ín ná: “Dá chi xínñó'ó na kúu sato'o ndu ri”, kaa ndo.

³² Dá ni kee ra kua'an ra. Ta kúu ni naní'i rá burro ñoo tát'on ki'o ni ka'an Jesús xí'ín rá. ³³ Dá tá ni ndaxí rá burro ñoo, dá ni kaa na kúu sato'o ri:

—¿Ndiva'a ndáxí ndó burro xa'an?

³⁴ Dá ni kaa taa ñoo:

—Dá chi xínñó'ó na kúu sato'o ndu'u ri.

³⁵ Dá ndáka ra burro ñoo ni saa ra noo ni kandoo Jesús. Dá ni chikodó rá kotó ra sata ri. Dá ni kaa Jesús kánoo na kua'an na.

³⁶ Dá ni kasá'á ñayuu kuá'a ñoo chindei na kotó na íchi noo vei Jesús. ³⁷ Dá tá ni kuyati na kua'an na noo kásá'á noo na ndika yúku naní Olivos, dá ni kasá'á ñayuu kuá'a xionoo xí'ín ná ñoo káyu'ú ná kéká'ano na Ndios xí'an kadii ini na sa'a ndidaá kúu ñá'a ndato ni xini na ni kee Jesús, ³⁸ ta kaá na:

—¡Na ká'ano kúú rey yó'o, ch̄i vēi na xí'ín choon sato'o yō Ndios! ¡Ná kandēi va'a na ndéi induú! ¡Ta ná natīn Ndios ñañó'ó nda noo ió na noo dikó!

³⁹ Dá n̄i kaa dao ta fariseo ñño' tein ñayuu kuá'a ññoó:

—Maestro, dánani ní ñayuu xionoo xí'ín ní, dá ná dá'a ni ka'an na dión.

⁴⁰ Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Ká'in xí'ín ndó ña tá ná kadi na yó'o yú'u ná, dá k̄ian kasá'a yuu káa keká'anoan yu'u.

⁴¹ Tá n̄i kasandaá yati na ñño Jerusalén, nda'í n̄i saki na tá n̄i xini na ñño ññoó, ⁴² ta kaá na:

—Ndeé ví kóni yu'u ña kandaá ini ndō kuu víti ndí k̄ian kee ndó, dá k̄ian kuu kandēi va'a ndó. Tído ndadí vá noo ndō, sa'á ññoó o kúu ta'on kandaá ini ndoán viti. ⁴³ Tído kasandaá iin kuu, dá kasaa kuá'a ta xini u'u tá'an xí'ín ndó, ta kaō noo ra iin ní yú'u ñño yó'o, ta chikorrá ra ndo'ó, ta kasá'a rá nako'oni ra ndo'ó, ⁴⁴ ta koon ra ndo'ó nda noñó'o, ta ka'ání rá ndo'ó xí'ín de'e ndó. Ta ni iin ka yuu o kándoan kandodó tá'an. Dión ndo'o ndó sa'á ña ko ní nákoni ndo na n̄i tanda'a Ndios vēi dákāki ñaá —kaá Jesús.

Di'a n̄i kuu tá n̄i taó ndí'i Jesús ta dikó xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e ñño'ó ká'ano

⁴⁵ Dá tá n̄i saā na, n̄i ku'u na yé'é ñño'ó ká'ano. Dá n̄i kasá'a ná taó ndí'i na ta dikó, xí'ín ta xín kua'an ra sata vé'e. ⁴⁶ Dá n̄i kaa na xí'ín ñayuu ññoó:

—Di'a va kaá tuti īi Ndios: “Ve'e yu'u kúú iin ve'e noo kánian nataka ñayuu ka'an na xí'ín yu'u.” Tído ndo'ó kúú na ndéi kéean tátō'on iin káo ta kuí'íná.

⁴⁷ Ta ndidaá kuu n̄i sa káa Jesús sa daná'a na noo ñayuu yé'é ñño'ó ká'ano ññoó. Tído ta duti sakuá'a,

xí'ín ta dána'a ley, xí'ín ta né'e choon ndúkú rá ndí kían kee ra, dá ka'ání ñaá rá. ⁴⁸ Tído ko ní ni'i ta'on ra ndi kee ra, dá chi ndidaá ñayuu ndéi toon na seídó'o na ña dána'a Jesús.

20

Yó'o ni ndato'on ta fariseo ndá yoo ni xi'o choon noo Jesús

¹ Iin kuu, dá nákaa Jesús yé'é ño'o ká'ano dána'a na sa'á to'on va'a Ndios noó ñayuu. Dá ni kasáa ta duti saku'a xí'ín ta dána'a ley xí'ín ta sá'ano ñoo, ² dá ni kaa ra xí'ín ná:

—Ka'an ní xí'ín ndu'u, ¿ndá choon né'e ní ña nákaa ní kée ní di'a? ¿Ndá yoo ni xi'o choon noo ní ña kee nían?

³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Ta viti ná ndato'on ta'ani yu'u ndo'ó sa'a iin ña'a, ta nandió né'e ndóan. ⁴ ¿Ndá yoo ni xi'o choon noo Juan ña sa dakódo ndúta ná ñayuu? ¿Á Ndios ni xi'oan o taa?

⁵ Dá ni kasá'á rá ndátó'on tá'an mií rá ndíta ra:

—Tá ná kaa yo ña Ndios ni xi'o ñaá, dá kaa ra xí'á: “¿Ndiva'a ko ní kándisa ndó ña ni daná'a ra, tá dáá?” ⁶ Tído tá ná kaa yo ña taa ni xi'o ñaá, dá kían ndakuei na ñoo yo chiyúú ñaá ná, dá chi ndidaá vá ná kándía ña Juan ni sa kuu iin profeta ni tanda'á Ndios ni kii —kaá ra ndátó'on mií rá.

⁷ Dá ni kaa ra xí'ín Jesús ña ko ná'á ta'on ra ndá yoo ni xi'o choon noo Juan. ⁸ Dá ni kaa na xí'ín rá:

—Ta ni yu'u o kásto'on ta'on xí'ín ndó ndá yoo ni xi'o choon noo kéei ña yó'o, tá dáá.

Di'a kua'an ña ni nakani Jesús sa'á ña ni ndo'o iin sato'o uva

⁹ Dá ni kasá'á Jesús dákí'in tá'an na dao ña'a xí'in to'on dána'a na noo ñayuu ñoo, ta kaá na:

—Iin kuu ni dandée iin taa yitó uva noño'o rá. Dá ni dikó ndodó raán noo dao ka taa kéchóon. Dá ni kee ra kua'an xiká rá kua'á kuia. ¹⁰ Dá tá ni xinkoo tiempo ta'anda uva ñoo, dá ni tanda'á rá iin mozo ra ña ná ko'on ra noo ndéi ta kéchóon ñoo natiin ra uva, kirí kánian ni'i rá. Tído tá ni saa mozo ñoo, dá ni ndakuei ta kéchóon noo uva ñoo ni kani ñaa rá. Ta ni iin ña'a ko ní xi'o ra kane'e mozo ñoo no'o ra. ¹¹ Dá ni nandió koo sato'o ñoo ni tanda'á rá iin ka mozo kua'an ra. Tído tá ni saa ra noo ndéi ta kéchóon ñoo, dá ni ndakuei tuku roón ni kani ñaa rá, ta ni ndane'e ñaa rá. Ta ni iin ña'a ko ní xi'o ra kane'e mozo ñoo no'o ra. ¹² Dá ni nandió koo tuku sato'o ñoo ni tanda'á rá iin ka mozo, ra kúu oni, kua'an ra. Tído tá ni saa ra, ta kúu ni ndakuei tuku ta kéchóon ñoo ni darkue'e ñaa rá. Dá ni dakána ñaa rá sata vé'e. ¹³ Dá ni kaa sato'o uva ñoo: “¿Ndi koo keei viti? Viti kían ná tanda'í de'e mani ko'on xi. Chì tá ná koni ñaa rá, ndá ndi kuu koo va ñaño'ó rá noo xi.” ¹⁴ Kúu ni tanda'á ñaa rá kua'an xi. Tído, tá ni xini ñaa taa kéchóon ñoo, dá ni kasá'á rá ndátó'ón kue'é ra: “Taa kaa kúu ra natiin ndidaá kúu ñó'o yó'o noo tatá xi. Kó'o ka'ání yo xi, dá ná kandoo ndi'i ñó'o yó'o noo mií yó”, kaá ra. ¹⁵ Dá ni tiin ñaa rá ndáka ra kua'an ra sata korrá noo kaa yitó uva ñoo. Ta ñoo ni sa'ání ñaa rá. Ta, ¿ndí kían kee sato'o uva ñoo viti, k'án ndó? ¹⁶ Ña kee ra kían kasaa ra, ta ka'ání ndi'i ra ta kéchóon ñoo, dá dikó ndodó ra ñó'o noo kaa yitó uva ñoo noo dao ka taa —kaá Jesús.

Tá n̄i seídó'lo ñayuu ñoó ña n̄i ka'an Jesús dión, dá n̄i kaa na:

—¡Ná o sa kónó Ndios ña koo dión!

¹⁷ Dá n̄i n̄ande'é Jesús noó ñayuu ñoó, dá n̄i kaa na:

—¿Á k̄o ná'á ta'on ndó ña di'a va kaá tuti īi Ndios?:

Tá'an yuu n̄i kañó'ó ta káva'a ve'e,

ñá yó'lo di'a va n̄i kasandaá kakuu yuu tito.

¹⁸ Ta ndidaá na ná kankao satá yuu ñoó, kuachi ndi'i na. Ta na kankao yuu yó'lo sata, noón kúú na tadj ndi'i keean —kaá Jesús.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i ka'án dao ta dátúú rá Jesús

¹⁹ Dá n̄i ka'án ta dut̄i sakuá'a xí'ín ta dána'a ley tiin ra Jesús mií hora daá ñoó, dá ch̄i n̄i kandaá ini ra ña sa'a mií rá n̄i ka'an na to'on yó'lo. Tído yu'ú ra kée ñayuu kuá'a ñoó.

²⁰ Ta ndéi ra nání rá Jesús. Kúú n̄i tanda'á de'é ra dao ta kua'an ra noo nákaa Jesús. Ta n̄i kee ra mií rá ña kúú rá ta ndaa, ch̄i ndúkú rá ndi kee ra dátúú ñaá rá, dá ná ya'a na ka'an na, dá ni'í rá kuachi na, dá nak̄i'o ñaá rá noo ndá'a ta né'e choon ká'ano ñoo ñoó, ká'án rá. ²¹ Dá n̄i ndato'ón ñaá rá, ta kaá ra xí'ín ná:

—Maestro, ná'á vá ndu'u ña ká'an ní ña ndaa, ta dána'a ní ña ndaa. Ta ni iin tó'ón ñayuu k̄o káxi mií ní. Dì'a dána'a ndaa ní ích̄i Ndios noo ndidaá ñayuu. ²² Sa'á ñoó vei ndu ndato'ón ndu'u mií ní, ¿á va'a ni kée yó chíya'i yó sa'a ño'õ yõ noó ta kúú kuendá rey César o k̄oó?

²³ Tído n̄i kandaá va ini Jesús ña katoó ra dátúú ñaá rá. Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a ndúkú ndó ña ya'i noo ká'in? ²⁴ Tei tóo ndó iin di'ón, ña chíya'i ndó sa'a ñó'ò ndo, ná kande'á. ¿Ndá na'áná kían ndá'a noo di'ón yó'o? Ta, ¿ndá kuu kían ndá'a noo'an yó'o?

Dá n̄i kaa ra:

—Na'áná César kían xí'in kuu mií rá.

²⁵ Dá n̄i kaa na xí'in rá:

—Naki'o ndó ña kúú ña'a César noo rá, tá dáá, ta naki'o ndó ña kúú ña'a Ndios noo ná.

²⁶ Ta kúú kò ní kándeé vá rá dátúú ñaá rá, dá ya'a na noo to'on ká'an na noo ñayuu kuá'a ñoó. Di'a n̄i naá vá iní ra sa'á ña va'a nda'o n̄i nandió né'e na to'on n̄i ndato'ón ñaá rá. Sa'á ñoó n̄i sadi va ra yú'u rá.

Di'a kua'an ña n̄i daná'a Jesús ña mií'an ndaa nataki na n̄i xi'i

²⁷ Dá n̄i kasáa dao ta saduceo noo Jesús. Ta kò kándisa ta'on ra ña nátaqi na n̄i xi'i. Dá n̄i ndato'ón ñaá rá, ²⁸ ta kaá ra:

—Maestro, di'a ká'an iin ley ña n̄i taa Moisés: Tá n̄i xi'i iin taa, ta kò ní sá io de'e yíi ra xí'in ñadi'í ra, dá kían kánian naki'in ñaá ñani ra tanda'a rá xí'an, dá koo iin de'e yíi'an naki'in kuu ñani ra. ²⁹ Ta viti, n̄i sa ndei usá ñani. Ta kúú n̄i tandá'a ta kúú noo ñoó. Tído n̄i xi'i va ra, ta kò ta'ón de'e yíi ra ní sá io xí'in ñadi'í ra. ³⁰ Sa'á ñoó n̄i tandá'a ñani ra, ta kúú uu ñoó, xí'an. Tído n̄i xi'i ta'ani ra, ta kò ní sá io tuku de'e yíi ra xí'an. ³¹ Dá n̄i tandá'a ta kúú on̄i xí'in ñá'a ñoó. Ta kúú dión ta'ani n̄i ndo'o ra. Ta dión ta'ani n̄i ndo'o ndin usá ñani ñoó, n̄i xi'i ndi'i ra, ta ni iin ra kò ní sá io de'e yíi xí'in ñá'a ñoó. ³² Tá n̄i ndi'i, dá n̄i xi'i ta'ani mií ñá'a ñoó. ³³ Sa'á ñoó, tá ná kasandaá kuu nataki na n̄i xi'i, ¿ndi káa iin taa

ñoó kakuu yíi ñá'a ñóó, chí ndin usá va ra nì sá kuu yíian? —kaá ra.

³⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Ñayuu ndéi ñayúú yó'o kúú nà tánda'a, ta xí'o na de'e na ña tanda'a xí. ³⁵ Tído nà nì ni'i noo Ndios ña nataki nà tein nà nì xi'i, ta kandeí na iin ka ñayúú koo chí noo, noón kúú nà o tánda'a ka nà, ta o kí'o ka nà de'e dí'í nà ña tanda'a xí. ³⁶ Ta ni iin kuú ka o kuú nà, chí tát'o'n kí'o ndéi ángel, nda kí'o dión vá kandeí na, ta nda de'e Ndios vá kakuu na sa'á ña ni'i ná ña nataki nà. ³⁷ Ta viti ná ko'in kast'o'in xí'ín ndó ña miían ndaa nataki nà nì xi'i, chí nda Moisés nì daná'a sa'á ña yó'o noo taa na sa'á ña nì ndo'o na tá nì kei yitó taka ló'o ñóó. Chí ña nì taa na ká'an ña sato'o yo Ndios kúú Ndios noo Abraham, ta kúú ná Ndios noo Isaac, ta kúú ná Ndios noo Jacob. ³⁸ Kí'o dión kaáan, dá chí tatá Ndios, ko kúú ta'on na Ndios noo nà nì xi'i, chí kúú ná Ndios noo nà takí va, chí ndidaá vá ñayuu ndéi takí noo Ndios.

³⁹ Dá nì kaa dao ta dána'a ley xí'ín ná:

—Va'a nda'o nì ka'an ní, maestro —kaá ra.

⁴⁰ Ta ko ní chíndaa noo ka ra ña kían ndato'ón ñaá rá cháá ka.

Di'a kua'an ña nì daná'a Jesús sa'a Cristo, na dáka'ki ñaá

⁴¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín ñayuu kuá'a ñóó:

—¿Ndiva'a ká'an ra dána'a ña tein nà ve'e rey David kixi Cristo, nà dáka'ki ñaá? ⁴² Chí di'a va kaá mií vá David noo tuti Salmo:

Di'a nì kaa sato'o yo Ndios xí'ín nà kúú sato'i:

“Kakoo yo'ó xoo kuá'a yu'u,

⁴³ nda ná kasandaá kuu nataán ndí'ii

ta xini u'u ñaá tixi sa'on."

⁴⁴ Mii David kaá ña sato'o na kúu Cristo, sa'a ñoó, ¿ndiva'a dána'a ra ña kii Cristo tein na ve'e na, tá dáá? —kaá Jesús.

Di'a kua'an ña ni daná'a Jesús sa'a ña kini kée ta dána'a ley

⁴⁵ Ta nani ndéi ñayuu kuá'a ñoó seídó'o na, dá ni kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

⁴⁶ —Kandaa ndo mií ndó noó ra dána'a ley Moisés, dá chi katóo ra kandixi ra dá'on nani, ta kóni ra ña ka'an ñayuu ndisá'an xí'ín rá xí'ín ñaño'ó noo xionoo ra noo yá'i. Ta katóo ta'ani ra kande ra noo téi kúu noó ini ve'e noo náta na ñoo yo, ta katóo ta'ani ra kande ra téi kúu noo noo ndéi ta ndáya'i sásá'an ra noo ió víko. ⁴⁷ Ta xío ndaa ra ve'e na kuáan. Ta na'á xíka ta'i rá noo Ndios, dá ka'an va'a ñayuu sa'a rá. Ta yó'o kúu ra ya'i nda'o chiya'i ra noo Ndios sa'a ña kée ra dión —kaá na.

21

Di'a ni kee iin ña'á kuáan kúnda'í

¹ Dá ni ndane'e noo ná, dá ni xini na to'on kée ñayuu kuiká taáan di'ón ini sato noo dóko ñayuu di'ón noo Ndios. ² Ta ni xini ta'ani na táto'on ni kee iin ña'á kuáan kúnda'í, ni taáan uu di'ón kaa kuálí ini sato ñoó. ³ Dá ni kaa na:

—Miiñan ndaa ná ka'in xí'ín ndó ña ña'á kuáan kúnda'í kaa ni taán kua'a cháa ka di'ón o duú ndidaá ka ñayuu kaa. ⁴ Dá chi ndidaá ka ñayuu kaa ni doko noo Ndios xí'ín di'ón kándoo noo ná, tido ñá'a kaa, va'ará kúnda'í viñan, ni doko ndi'án di'ón né'e va'án katakian —kaá na.

Yó'o kúú noo dána'a Jesús ña naá vá ve'e ño'o ká'ano

⁵ Dá n̄i kasá'á dao t̄aa xíonoo xí'ín Jesús ká'an ra sa'a ve'e ño'o ká'ano, ña ñóchí nda'o ndáa yuu n̄i kava'an, xí'ín dao ka ña'a luu ndáa n̄i dokó ñayuu kuiká noo Ndios. Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

⁶ —Kana'á ndó ña kasandaá iin kuu koon ndi'i va ve'e ño'o, tá'an ña ndé'é ndó káa, chí ni iin tó'ón yuu o kándoo kandodó tá'an. Naá ndí'i vaan.

Kásto'on Jesús ndí kían koo, dá naá ñayuu yó'o

⁷ Dá n̄i ndato'ón rá Jesús:

—Maestro, ¿ndá oon koo dión? ¿Ndí kían koo, dá kandaa ini ndu'u ña yachi va koo dión?

⁸ Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Kandaa ndo mií ndó, dá ná o dándalí ñaá ni iin ñayuu, dá chí kuá'á nda'o t̄aa kasaa, ta kechóon ra kuu yú'u, ta kaa ra: “Yu'u kúú Cristo, na dákaki ñaá. Sa n̄i kasandaá va kuu ña naá ñayuu.” Tído o sa kándía ndó karkuei ndó sata rá ko'on ndo. ⁹ Tá n̄i kandaa ini ndo ña sa'ání tá'an iin ñoo xí'ín iin ka ñoo, ta yó'o yó'o naá na, ta ná dá'a ni yu'ú ndo, dá chí dinño'ó ka k̄i'o dión kánian koo, tído ko ñá'a ta'on xinkoo kuu ña naá ñayuu yó'o.

¹⁰ Dá n̄i kaa ta'ani na:

—Ndakuei dao nación naá tá'an xí'ín dao ka nación, ta kasá'á naá tá'an ta né'e choon ndéi iin rá iin ñoo ná'ano. ¹¹ Ta yó'o yó'o va kasá'á n̄i'i nda'o t̄aan, ta yó'o yó'o ta'ani kasá'á koo tama xí'ín kue'e kini, ta kasá'á yu'ú xíxi nda'o ñayuu, ta ña'a xíxi nda'o koo chí induú káa.

¹² Tído tá o ñá'a koo dión, dá tiin ñayuu ndo'ó, ta kendava'a na xí'ín ndó. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na ini ve'e noo nátaka na ñoo yo, dá keyíko na sa'a

ndo. Ta kadi na ndo'ó ve'e kaa. Ta kane'e na ndo'ó ko'on na noo rey xí'ín noó ta né'e choon ná'ano sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. ¹³ Dión koo, dá ni'i ndo ndi koo ki'o ndó kuendá sa'a yú'u noó ta né'e choon ná'ano. ¹⁴ O sa nákani ini ndo sa'á to'on ka'an ndo chindeé ndó mií ndó, ¹⁵ dá chi ki'o va mií yu'u to'on ka'an ndo xí'ín ña ndichí noo ndo mií hora daá ñóó. Ta o kándeé ta'on na nandió né'e na noó ka'an ndo, ta o kándeé ta'on na xini u'u ñaá dátuu ná noó ka'an ndo. ¹⁶ Ta naki'o ñaá tatá ndo xí'ín naná ndo xí'ín ñani ndo, xí'ín tá'an ndó xí'ín na né'e tá'an va'a xí'ín ndó noó ta né'e choon; ta ka'ání rá dao ndó. ¹⁷ Ta koni u'u kini ndidaá ñayuu ndo'ó sa'á ña kúú ndó kuendá yu'u. ¹⁸ Tído ni iin tó'ón ta'on idí diní ndo o naá. ¹⁹ Ta sa'á ña ni xi'o ndeé ini ndo, sa'á ñoó ni'i ndo ña dákaki ñaá Ndios. ²⁰ 'Sa'á ñoó tá ni xini ndo ni kao noo kua'á ndava'o soldado ñoo Jerusalén yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ni xinkoo va kuu ña kían naá ñoo yó'o. ²¹ Sa'á ñoó na ndéi chí Judea ná kuino kí ná ko'on na yúku, ta na ñoo Jerusalén ná kankuei kí ná ko'on na, ta na kua'an yúku, ná dá'a ni nandió kuéi na ndu'u na. ²² Dá chi kuu dáá ñóó kakuu iin kuu dándó'o Ndios ní ñayuu ndéi ñoo yó'o, dá ná xinkoo to'on ká'an tuti ií mií ná. ²³ Tído nda'í kúu ví na ñá'a ñó'o de'e xí'ín na ndéi taleé chíchi kuu dáá ñóó, dá chi kuu dáá kakuu iin kuu ndo'o naní ní ñayuu noñó'o yó'o, ta naxino ña xido ini Ndios satá ñayuu ndéi ñoo yó'o. ²⁴ Ta xí'ín espada kuei dao na, ta dao ka na kandaka ra ko'on ra kandeí ndava'a na ndidaá nación. Ta kankao ñoo Jerusalén tixi ndá'a ta tukú. Ta dión koo nda ná xinkoo kuu ni chikaa ini Ndios taó ná ta tukú ñoó.

Di'a koo, dá nandió koo tuku Jesús kii na ñayuu yó'o

²⁵ 'Kua'á nda'o ña ndato ndo'o ndindii, xí'ín yoq, xí'ín tiñoq viti, ta noño'o yó'o ndo'o naní nío ndidaá kúú ñayuu, ta naá nda'o ini na sa'á ña ni'i xido ndakuei noq taño'o. ²⁶ Ta ndidaá kúú ñayuu kuu yi'í sa'á ña yu'ú nda'o na sa'á ña nakani ini na sa'á ña vei ndo'o ñayuu yó'o, dá chi koni na kidi ni'ini ndidaá ña ná'ano ñó'o induú káa. ²⁷ Nda daá ví, dá koni na na ni nduu ta ñayuu yó'o kixi na tein iin viko, ta ndato naye'e ndaa noq kii na xí'ín ndidaá choon kómí ná. ²⁸ Tá ni kasá'á kúu dión, dá kían ndee koo ini ndo, ta ndane'e noq ndo, dá chi sa ni kuyati ñó'ó vá kuu dákaki ñaá Ndios —kaá na.

²⁹ Dá ni dakí'ín tá'an Jesús ña yó'o xí'ín to'on ni daná'a na, ta kaá na:

—Kane'e ndó kuendá tát'o'on ki'o kée taño'ó xí'ín ndidaá ka ni yíto. ³⁰ Tá ni xini ndo ña vei nóma yúta kuálí ra, kúú sa ná'á vá ndó ña sa ni kuyati yoq koon daj. ³¹ Ta dión ta'ani, tá ni xini ndo ni kasá'á kúu tandó'ó yó'o, dá kían kana'á ndó ña sa ni kuyati va kuu kasaa Ndios dándaki na.

³² 'Miían ndaa kuiti ká'in xí'ín ndó ña o kuú ta'on ñayuu ndéi tiempo daá nda ná koo ndidaá ña yó'o.

³³ Induú káa xí'ín noño'o yó'o naá váán, tído to'on ká'in o yá'a ta'an vaan.

³⁴ 'Ta kandaa ndo mií ndó. O sa kóo ini ndo kee ndó ña kóni ñíi ndo, ta o sa kó'o na'áná ndo, ta o sa ndí'i ini ndo sa'á ña kátoó téi na kúú kuendá ñayuu yó'o, chi iin ndakána va kasandaá kuu ñoó sata ndo. ³⁵ Chi tát'o'on ki'o kée na xí'ín dej tiin na kítí, ki'o dión iin ndakána va kasandaá kuu yó'o sata ndidaá ñayuu ndéi iin níi kua'an ñayuu yó'o.

³⁶ Sa'á ñoó kaño'o ini ndo, ta daá kuití kaka ndo ña maní noo Ndios ña ni'i ndo ña kaka ndó noo ndidaá tandó'ó vei koo, dá ná kuu nakuíta ndó xí'ín tandeé iní noo na ni nduu ta ñayuu yó'o —kaá Jesús xí'ín rá.

³⁷ Ta nduú sa daná'a na yé'é ño'o ká'ano, ta sakuaá sa sá'an na yuku naní Olivos. ³⁸ Ta ndidaá na'a sa sáa ñayuu ndéi ñoo Jerusalén sa seídó'o na ña'a sa dána'a Jesús yé'é ño'o ká'ano ñoo.

22

Di'a ni kuu, dá ni kandoo Judas Iscariote ña naki'o ra Jesús noo ndá'a ta né'e choon

¹ Sa ni kuyati va víko pascua, tá seí na Israel pan, ña ko ní kí'in tá'an xí'ín ña dákuíta tachían. ² Ta ra duti sakua'a xí'ín ta dána'a ley nándukú rá ndi kee ra ka'ání rá Jesús, tído yu'ú ra kée ñayuu ñoo ñoo. ³ Kúu ni ndu'u ña u'u ini níoo Judas, ta ká'an xí'ín ná Iscariote, tá'an ra nákaa tein ndin uxu uu ta xíonoo xí'ín Jesús. ⁴ Dá ni sa'an ta yó'o ni ka'an ra xí'ín ta duti sakua'a xí'ín ta sa'ándá choon noo ra ndaá yé'é ño'o ká'ano ñoo, chi ni ka'an ra sa'a ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a rá. ⁵ Ta kúu ni kadii nda'o ini ta ñoo, dá ni kandoo ra ña ki'o ra di'ón noo Judas. ⁶ Ta kúu ni kandía ra tiin ra di'ón ñoo. Dá ni kasá'á rá ndúkú rá ndi kee ra naki'o ra Jesús noo ndá'a ta ñoo, dá ná o kándaá ini na ñoo ñoo.

Di'a ni kuu tá ni sadíni Jesús noo ndi'i kuii xí'ín ta xíonoo xí'ín ná

⁷ Kúu ni kasandaá va kuu seí na Israel pan ko ní kí'in tá'an xí'ín ña dákuíta tachían, ta dóko ta'ani na iin léko noo Ndios, kirí kúu kuendá víko pascua.

⁸ Dá n̄i sa'anda Jesús choon noḡ Pedro x̄í'ín Juan, ta kaá n̄a x̄í'ín rá:

—Kua'án ndo kenduu ndo ña ná kadíni yó kuendá víko pascua.

⁹ Dá n̄i kaa ra x̄í'ín Jesús:

—¿Ndeí ko'on ndu kenduu ndu ña'a kadíni yó, kóni ní?

¹⁰ Dá n̄i kaa n̄a:

—Ta noḡ n̄i saḡ ndo n̄i ku'u ndó ñoo ká'ano káa, dá naki'in tá'an ndó x̄í'ín iin ta ndío iin yoo ñó'o takují kua'an ra. Ta kúú karkuei ndó ra ko'on ndo nda ve'e noḡ n̄i saḡ ra n̄i ndu'u ra, ¹¹ dá kaa ndo x̄í'ín ta kúú sato'o ve'e ñoo: “Di'a kaá maestro ndu'u x̄í'ín ní: ¿Ndi káa iin cuarto k̄i'o ní noḡ kadínii kuendá víko pascua x̄í'ín ta x̄ionoo x̄í'ín?”, kaa ndo x̄í'ín rá. ¹² Dá ná dána'a ra iin cuarto ká'ano kánoo dikó ñoo, ta sa ió nduu vaan. Ta ñoo kenduu ndo ña'a ná kadíni yó —kaá n̄a.

¹³ Dá n̄i kee ra kua'an ra. Ta n̄i ndo'o ra tát'on k̄i'o n̄i ka'an Jesús x̄í'ín rá. Ta ñoo n̄i kenduu ra ña kadíni ra x̄í'ín ná kuendá víko pascua.

¹⁴ Tá n̄i kasandaá hora kasá'an na, dá n̄i sa koo Jesús mesa x̄í'ín ta x̄ionoo x̄í'ín ná. ¹⁵ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—Ndi k̄i'o ví kónij kadíni dáóí x̄í'ín ndó víko pascua tá ko ña'a ndo'o naní níoi. ¹⁶ Dá ch̄i ká'in x̄í'ín ndó ña o nándio koo kaj kadínii nda ná x̄inkoo kuu kadíni tukui x̄í'ín ndó noḡ dándáki Ndios.

¹⁷ Dá n̄i tiin na copa. Dá tá n̄i ndi'i n̄i nak̄i'o na ndivé'e noḡ Ndios, dá n̄i kaa n̄a:

—Jó'on, tiin ndoan, ta ko'o iin rá iin ndó lú'u lú'u ra. ¹⁸ Ch̄i ká'in x̄í'ín ndó ña o nándio koo ka yu'u ko'i ndutá uva yó'o nda ná kasandaá kuu kasaa Ndios dándáki na ñayuu n̄a.

19 Dá n̄i tiin na pan ñoó, dá n̄i nak̄i'o na ndivé'e noo Ndios. Dá n̄i sa'anda dao naán, dá n̄i xi'o naan noó t̄aa ñoó. Dá n̄i kaa na:

—Ñ̄a yó'o kúú yikí koñoi, ñ̄a náki'oi kuu sa'a iin rá iin ndo'ó. Ta daá kee ndó ñ̄a yó'o, dá ndiko'on ini ndo sa'á ñ̄a n̄i keei sa'a ndo.

20 Ta dión ta'ani n̄i kee na xí'ín copa ñoó tá n̄i ndi'i n̄i sadíni na, dá n̄i kaa na:

—Ndút̄a ñó'o ini copa yó'o dándáki ñ̄a saá n̄i kandoo Ndios kee na xí'ín ñ̄ayuú na, ta xinkooan kee nij yu'u, kirá kuit̄a sa'a iin rá iin ndó. 21 Tído kana'á ndó ñ̄a iin t̄aa sásá'an nduú xí'ín yu'u mesa yó'o ko'on nak̄i'o ñ̄aá noo ndá'a t̄aa xiní u'u ñ̄aá.

22 Ta miían ndaa ndo'o na n̄i nduu t̄aa ñ̄ayuú yó'o tát̄o'on n̄i ch̄ikaá ini Ndios koo nda míi sa'a. Tído nda'í t̄aa ko'on nak̄i'o ñ̄aá noó t̄aa xiní u'u ñ̄aá —kaá Jesús.

23 Dá n̄i kasá'á rá ndátó'ón tá'an mií rá, nde'á ndi káa iin ra kakuu r̄a kee dión.

Dána'a Jesús sa'a ndá yoo ndáya'i cháá ka

24 Dá n̄i kasá'á t̄aa xionoo xí'ín ná ñoó ndátó'ón kuách̄i r̄a, nde'á ndi ndáa ra kakuu t̄aa ndáya'i cháá ka tein mií rá. 25 Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa ná'á vá mií ndó tát̄o'on k̄i'o kée rey dándáki dao k̄a nación, ch̄i kéndús̄a r̄a xí'ín ñ̄ayuú kueídó'o ñ̄aá ná. Ta dao k̄a t̄aa né'e choon ñoo kuálí, roón kúú r̄a ch̄inaní va'a ra mií rá. 26 Tído ko káni ta'an vaan kee ndó dión tein mií ndó. Ndi ndáa ndo'ó kúú t̄aa ndáya'i cháá ka tein mií ndó, di'a ndee ndó mií ndó kakuu ndó tát̄o'on t̄aa ló'o cháá ka. Ta ndi ndáa ndo'ó kúú t̄aa ín noo, di'a ndee ndó mií ndó kakuu ndó t̄aa koni kuách̄i noo dao k̄a ndo. 27 Ch̄i, ¿ndi káa na ndáya'i cháá ka, á na ió mesa o na chíki'o ñ̄a'a

sasá'an na? ¿Á o duú na ió mesa kúú na ndáya'i cháá ka? Tído kana'á ndó ña nákaa yu'u tein ndó kúúí iin na xínkuáchí di'a noo ndo.

²⁸ Ta ndo'ó kúú na daá kuití nì sa ndei xí'ín yu'u tein tandó'ó ndó'i, ²⁹ sa'á ñoó kì'o yu'u choon noo ndo ña dándáki ndó tát'on kì'o nì xì'o tatái choon nooí ña dándákii, ³⁰ dá kasá'an dáó ndó xí'ín yu'u, ta ko'o nduú ndo xí'ín yu'u noo dándákii, ta kandeí iin rá iin ndó noo téj keyíko ndo sa'a ndin uxì uu tu'u de'e na ve'e Israel.

Yó'o nì ka'an Jesús ña ndata Simón Pedro sa'a ná

³¹ Dá nì kaa ta'ani sato'o yo Jesús:

—Simón, Simón, kana'ón ña kóni ña u'u kexíxian xí'ín ndó tát'on kée ñayuu dáxixi na tirió. ³² Tído sa nì seí nda'ávij noo Ndios sa'on, dá kían ná dá'a ni ndi'i ña kándéé inon yu'u. Dá tá nì ndi'i nì nandió ko tukón noo yú'u, dá chindeéon ñanon, dá ná kuita ndaa na xí'ín to'on yu'u.

³³ Dá nì kaa Simón xí'ín ná:

—Sato'o mií, sa ió nduu va yu'u ña ko'in ve'e kaa xí'ín ní, ta ió ta'anii ña kuu nduúí xí'ín ní.

³⁴ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Pedro, ká'in xí'ón ña tá o ñá'a ta'on kana chéli viti, kúú sa onì va ta'ándá ndaton sa'a yu'u.

³⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín taa xionoo xí'ín ná:

—Tá nì tanda'á yu'u ndo'ó nì sa'an ndo nì daná'a ndo, ko ní sá ne'e ndó léka ndo, ta ni lú'u di'ón, ta ni ndisa ndo ko ní sá ne'e ndó ko'on ndo. ¿Á ió ña'a nì kamanì noo ndo?

Dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Ni iin ña'a ta'on.

³⁶ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—Tído viti, ndi ndáa ndo'ó ió léka xí'ín di'ón, ki'in ndó ña kane'e ndó ko'on ndo. Ta ndo'ó, na koó espada, dikó ndó kotó ndíxi ndó, ta kuiin ndóan.
³⁷ Dá chī ká'in xí'ín ndó ña mián xinkoo ña ká'an tuti iñ Ndios sa'í, dá chī kaáan di'a: “Ñi ndee ñaá ná iin ta kómí kuachi.” Ta dión koo, chī ndidaá ña ká'an tuti iñ Ndios sa'á ña kían ndo'í, kánian xinkooan —kaá na.

³⁸ Dá ñi kaa ra xí'ín ná:

—Sato'í, yó'o ió uu espada.

Dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Sa ió va'a va.

Di'a ñi kuu tá ñi ka'an Jesús xí'ín Ndios iin noo naní Getsemaní

³⁹ Dá ñi keta Jesús kua'an na yúku naní Olivos táto'on k'i'o sá kée na dao ka kuu ñoó. Dá ñi kee ta xionoo xí'ín ná tákuei ñaá rá kua'an ra. ⁴⁰ Dá tá ñi saa na ñoó, dá ñi kaa na xí'ín rá:

—Ka'an ndo xí'ín Ndios, dá kían ná dá'a ni kan-deé ña kini kexixian xí'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

⁴¹ Dá ñi kana xoo na kua'an na táto'on k'i'o xíká dáyaá yo iin yuu. Dá ñoó ñi sa kuín xití ná, ta ñi kasá'á ná ká'an na xí'ín Ndios, ⁴² ta kaá na:

—Tá'a ló'o, tá kóni ní, ditá ní yu'u noo ndutá ova, ña kúú ña ndó'o níóí. Tído ná dá'a ni kakuuan táto'on k'i'o kóni yu'u. Ná kakuuan táto'on kóni mí ní.

⁴³ Dá ñi kasáa iin ángel ñi kii chí induú, ta ñi x'i'o na ndée noo Jesús. ⁴⁴ Ta sa'á ña nda'í kúu ini na, sa'á ñoó ñi ndundeé cháa ka ini na ñi ka'an na xí'ín Ndios. Ta teen ná kúú táto'on yúyó ná'ano ñi, ta kuéi rá nda no'ó'o. ⁴⁵ Tá ñi nakuín ndichi na ñi ndi'i ñi ka'an na xí'ín Ndios, dá ñi kee na kua'an na

noo ndéi ta xíonoo xí'ín ná ñóó. Tá nì saa na, kúú sa kídì va ra ndéi ra, chì nì kuitá vá rá nì kee ñà kúnda'í ini ra. ⁴⁶ Dá nì kaa na xí'ín rá:

—¿Ndiva'a kídì ndo? Ndakuei kúí ndo, ta ka'an ndo xí'ín Ndios, dá ná o kándeé ñà kini kexíxian xí'ín ndó, dá ya'a ndó kee ndó kuachi.

Dì'a nì kuu tá nì kasáa Judas xí'ín kuá'a taa tiin ra Jesús kandaka ra ko'on ra noó ta né'e choon

⁴⁷ Ká'an íí vá Jesús íin na, kúú sa nì kasáa va iin tu'u ñayuu. Ta Judas, tá'an ra kúú kuendá ndin uxì uu taa xíonoo xí'ín Jesús, kúú ra xíonoo vei noó ñayuu kuá'a ñóó. Dá nì natuu yati ra noo íin Jesús, dá nì chító rá noo ná. ⁴⁸ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Judas, ¿á xí'ín ñà chító yo'ó noo yú'u, á dión kéeón, dá naki'ón na nì nduu taa ñayuú yó'o noo ndá'a taa xiní u'u ñáá?

⁴⁹ Tá nì xiní taa xíonoo xí'ín ná ñà nì kasá'a taa ñóó tiin ñáá rá, dá nì kaa ra xí'ín ná:

—Tatá, ¿á kónì ní ñà naá ndu xí'ín rá xí'ín espada?

⁵⁰ Ta iin taa xíonoo xí'ín ná ñóó nì darkue'e iin ta kéchóon noó ta dutì kúú noó, chì nì sa'anda ra do'o xoo kuá'a ra. ⁵¹ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—Sa nì kuu va. Ná dá'a ni kee ndó dión.

Dá nì tiin na do'o ra, ta kúú nì nduva'a naan. ⁵² Dá nì kaa na xí'ín ta dutì sakuá'a, xí'ín ta sa'ándá choon noó ra ndáá yé'é ño'o, xí'ín ta sá'ano nì kasáa tiin ñáá ñóó:

—¿Á ta kuí'íná vá kée ndó yu'u kúúí, sa'á ñóó vei ndó xí'ín espada xí'ín yító tiin ndó yu'u? ⁵³ Ta ndidaá kuu vá nì sa káaj xí'ín ndó yé'é ño'o ká'ano, ta kò ní tiin ndó yu'u. Tído hora yó'o nì ni'ì ndo kee

ndó dión xí'ín, dá ch̄i hora yó'o kúú hora dándáki ña u'u —kaá na.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i ndata Pedro sa'a Jesús on̄i ta'ándá

⁵⁴ Dá n̄i tiin ra Jesús ndáka ra kua'an ra chí ve'e ta dut̄i kúú noó. Ta xíká xíká tákaa ñáá Pedro kua'an ra. ⁵⁵ Dá n̄i naka'on ta ñoó ñó'ò yé'é ve'e ñoó. Ta n̄i kaḡ noo ra ndéi ra nádaa rá. Ta ñoó ta'ani n̄i sa ko Pedro tein ta ñoó. ⁵⁶ Ta kúú n̄i xini iin ñá'a kéchóon noó ta dut̄i ña ñoó ió Pedro nádaa rá, dá n̄i sa nde'é va'a ñáán, dá n̄i kaaan:

—Xíonoo ta'ani ta yó'o xí'ín ta káa.

⁵⁷ Tído n̄i ndata vá rá, ta kaá ra xí'an:

—Koó, didi, ko ná'á ta'on yu'u ta káa.

⁵⁸ Ta kúú tóó vá, ta kúú tuku va n̄i xini ñáá iin ka ta. Dá n̄i kaa ra xí'ín rá:

—Yo'ó ta'ani kúú kuendá ta káa, ¿daá koó?

Dá n̄i kaa Pedro:

—Koó, dito, ko ta'on ñáá kúú yu'u.

⁵⁹ Tá n̄i ya'a tát'on iin hora, dá n̄i kaa iin ka ta:

—Míian ndaa kuiti xíonoo ta yó'o xí'ín ta káa, dá ch̄i ta kuendá Galilea ta'ani kúú rá.

⁶⁰ Dá n̄i kaa tuku Pedro:

—Koó, dito. Xíni nda sa'a ká'an ní.

Kúú ká'an jí vá rá ín ra, kúú n̄i kana va chéli.

⁶¹ Dá n̄i nandíó ko sato'o yo Jesús n̄i sa nde'é ná noo rá. Ta kúú n̄i ndusáa va ini ra tát'on n̄i ka'an sato'o yo xí'ín rá, ch̄i ña yó'o kían n̄i ka'an na: “Tá ko ñá'a kana chéli, ta kúú sa ndata yo'ó on̄i ta'ándá sa'a yú'u.” ⁶² Dá n̄i keta ra sata vé'e, ta kúú nda'í nda'o n̄i ndei'i ra.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i kani ra Jesús, ta n̄i kediki ndaa ñáá rá

⁶³ Ta ra ndíta ndaá Jesús, roón kúú ra n̄i kediki ndaa ñaá, ta n̄i kani ñaá rá. ⁶⁴ Ta n̄i sadi ra iin dá'on noo ná, dá n̄i kani ra noo ná. Dá n̄i ndato'ón ñaá rá, ta kaá ra:

—Nakoni ini, ná nde'á ndá yoo kúú ra n̄i kani ñaá.

⁶⁵ Ta kúú kuá'á ka ví ña'a n̄i ka'an ra n̄i kediki ñaá rá.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i sa'ín Jesús noó ta duti kúú noó

⁶⁶ Tá n̄i tuu noo, dá n̄i nataka ndidaá ta sá'ano ñoo, xí'ín ta duti saku'a'a, xí'ín ta dána'a ley. Dá n̄i sa'anda ra choon ña ná kandaka ra Jesús saa ra noo ndéi ra né'e ra choon. Dá tá n̄i saa na, dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

⁶⁷ —¿Á miían ndaa mií ní kúú Cristo, na dákaki ñaá? Ka'an ní xí'ín ndu'u.

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Tá ná ka'an yu'u xí'ín ní, ta o kándia ta'on ní.

⁶⁸ Tá ná ndato'ín mií ní, ta o nándio né'e ta'on ní ña ndato'ón ñaá yu'u, ta ni o dáyaá ta'on ní yu'u.

⁶⁹ Tído kana'á ní ña nda kuu víti ná koo na n̄i nduu ta ñayúu yó'o xoo kuá'a Ndios noo ío na dándaki na.

⁷⁰ Dá n̄i kaa ndidaá ta ñoo xí'ín ná:

—¿Á mií ní kúú de'e Ndios, tá dáá?

Dá n̄i kaa Jesús xí'ín rá:

—Táto'on k̄i'o ká'an ní, k̄i'o dión kíán.

⁷¹ Dá n̄i kaa ra:

—¿Ndá choon kuu ka yo cháá ka ta ka'an kuachi sa'a rá? Ch̄i sa n̄i seídó'o va mií yó ña n̄i ya'a ra noó to'on n̄i ka'an ra —kaá ra.

23

Di'a n̄i kuu tá n̄i s̄a ín Jesús noo tá naní Pilato

¹ Dá n̄i ndakuei ndi'i ra ndáka ra Jesús kua'an ra noo Pilato. Tá n̄i saa ra, ² dá n̄i kasá'á rá dátaí kuachi ra Jesús, ta kaá ra:

—N̄i n̄atiin ndu'u t̄aa yó'o xíonoo ra dándal'í ra na ñoo ndu. Ta k̄o kóni ra ña chíya'i ndu sa'a ñó'o ndú noo rey César, ta kaá ra ña mií rá kúú Cristo, na dákaki ñaá, chí kaá ra ña kúú rá rey noo na ñoo ndu.

³ Dá n̄i ndato'ón Pilato Jesús:

—¿Á yo'ó kúú rey noo na Israel?

Dá n̄i kaa na xí'ín rá:

—Ta dión kaá mií ní.

⁴ Dá n̄i kaa Pilato xí'ín tá duti saku'a'a, xí'ín dao ka ñayuu tákuei kua'an ñoo:

—Ni iin tó'ón ta'on kuachi t̄aa yó'o k̄o nání'i yu'u.

⁵ Tído ndúndeé ñayuu ñoo ká'an kuachi na sa'a Jesús:

—T̄aa yó'o kúú ra xíonoo dánaá tá'an na ñoo ndu xí'ín ña dána'a ra iin ní kúú kuendá Judea yó'o. Chí n̄i kasá'á rá dána'a ra kuendá Galilea, ta n̄i kasandaá ra nda ñoo yó'o viti.

Di'a n̄i kuu tá n̄i s̄a ín Jesús noo Herodes

⁶ Tá n̄i seido'o Pilato ña n̄i ka'an na sa'a kuendá Galilea, dá n̄i ndato'ón rá ñayuu ñoo:

—¿Á t̄aa Galilea kúú t̄aa yó'o?

⁷ Tá n̄i kandaá ini ra ña nákaa na tixi ndá'a Herodes, tá né'e choon chí kuendá Galilea, dá n̄i tanda'á ñaá rá kua'an na noo Herodes, chí tein kuu dáá ñoo nákaa ra ñoo Jerusalén.

⁸ Tá n̄i xini Herodes Jesús, kúú n̄i kadij nda'o ini ra, chí s̄a ió kuu vá katóo ra koni ñaá rá. Chí

kua'á ndava'o ña'a seídó'o ra ká'an na sa'a Jesús, ta ndáti ra koni xí'ín noo rá kee na iin ña'a ndato. ⁹ Kua'á nda'o ña'a n̄i ndato'ón ñaá Herodes, tído ni iin ña'a ko ní ká'an na. ¹⁰ Ta ndíta ta duti saku'a'a xí'ín ta dána'a ley ndúndeé rá ká'an kuachi ra sa'a Jesús. ¹¹ Dá n̄i kasá'á Herodes xí'ín ndidaá soldado ra kénóo ñaá rá, ta n̄i kediki ndaa ñaá rá. Kúu n̄i daku'ino ñaá rá xí'ín dá'on táyíi kaa ndíxi mií rá. Ta dión kaa na n̄i tanda'á tuku ñaá rá kua'an na noo Pilato. ¹² Ta mií tein kuu dáá ñóo n̄i naki'in tá'an va'a Herodes xí'ín Pilato, chi sa xini u'u tá'an va ra tá sata.

Dí'a n̄i kuu, dá n̄i sa'anda Pilato choon ña ná karkaa Jesús ndika cruz

¹³ Dá n̄i kana Pilato ta duti saku'a'a, xí'ín ta né'e choon noo na Israel, xí'ín mií na ñoo ñóo, ¹⁴ dá n̄i kaa ra xí'ín ná:

—Ndáka ndó taa yó'o n̄i kasáa ndo noo yú'u. Ta ká'an ndo ña xionoo ra dánaá tá'an ra na ñoo ndo xí'ín ña dána'a ra. Tído n̄i ndato'ón va'i ra noo mií ndó, ta ni iin ta'on kuachi ká'an ndo sa'á taa yó'o ko ní kasandaá kakuu ña ndaa. ¹⁵ Ta ni Herodes ko ní nani'i kuachi ra, sa'á ñóo n̄i tanda'á tuku ñaá rá n̄i kasáa ra noo yú'u. Ta ni iin tó'ón ta'on kuachi, ña kían kánian kuu ra, ko ní ya'a ra kee ra. ¹⁶ Sa'á ñóo, tá n̄i ndi'i n̄i dandó'i níó rá, dá dáyaai rá ko'on ra —kaá ra.

¹⁷ Ta tein iin iin víko ñóo kánian dáyaa Pilato iin taa nákaa ve'e kaa. ¹⁸ Sa'á ñóo n̄i kasá'á káyu'ú ndidaá ñayuu kuá'a ñóo:

—¡Kóó, ka'ání ní taa xaan, ta dáyaá ní Barrabás!

19 Ta taa yó'o kúú rā nákaa ve'e kaa sa'á ña nī ndakono ra naá rā xí'ín tã romano dándáki ñoo ñoo, xí'ín sa'á ña kúú rá iin tã sa'ání ndii.

20 Dá nī ka'an tuku Pilato xí'ín ñayuu ñoo, chí kóni rā dáyaá rā Jesús. 21 Tído nī nandió kuéi tuku na nī káyu'ú ná:

—¡Chirkaa ní rā ndika cruz, chirkaa ní rā ndika cruz!

22 Ta nī nandió koo Pilato nī ka'an rā ta'ándá kúú oni xí'ín ñayuu ñoo:

—¿Ndi káa kuachi nī kee taa yó'o? Ta ni iin tó'ón ta'on kuachi rā kō nání'í yu'u sa'á ña kánian kuu rā. Sa'á ñoo kó'in dándó'i níó rá, dá tá nī ndi'í, dá dáyaái rá kó'on rā —kaá rā.

23 Tído nī kasá'á ndúndeé ka ví ñayuu ñoo káyu'ú ná ña ná karkaa kí Jesús ndika cruz. Tído sa'á ña ndúndeé ñayuu ñoo káyu'ú ná, sa'á ñoo nī xino ini Pilato kee ra ña kóni na. 24 Dá nī sa'anda rā choon tát'on kí'o nī xika ñayuu ñoo koo. 25 Kúú nī dayáa rā Barrabás, tá'an rā nī chikáa rā ve'e kaa sa'á ña naá rā xí'ín tã romano, xí'ín sa'á ña sa'ání rā ndii, tát'on kí'o nī xika mií ñayuu ñoo. Dá nī nakí'o ra Jesús ndo'o na tát'on kí'o kóni mií ñayuu ñoo.

Dì'a nī kuu tá nī chirkaa ra Jesús ndika cruz

26 Ta noo ndáka ra Jesús kua'an rā, ñoo nī tiin ra iin tã naní Simón, tã kuendá Cirene. Tã yó'o kúú rā kondii nī sa'an rā yúku. Dá nī chinóo ra cruz Jesús dokō tã yó'o, dá nī kee ra kádokó rā cruz ñoo tákaa ra kua'an rā satã Jesús. 27 Ta kua'á nda'o ñayuu tákuei ñaá kua'an xí'ín dao ka na ñá'a, ta nda'í sáki na, ta nda'í kúu ini na sa'a Jesús kua'an na. 28 Dá nī nandió koo Jesús nī sa nde'é ná noo na ñá'a yó'o. Dá nī kaa na xí'ín ná:

—Na ñá'a ñoo Jerusalén, o sa kuáki ndó sa'a yú'u. Di'a kuaki ndó sa'a mií ndó xí'ín sa'á de'e ndó, ²⁹ dá chī kasandaá kuū kaa ñayuu di'a: “Ndiká'án ví na kō kuū kandeí de'e, ta ndiká'án ví dókó, ña kō ní sá ñó'o taleé, ta ndiká'án ví ndódo, ña kō ní dákuá'ano taleé.” ³⁰ Ta tein kuū dáá ñóó kaa na xí'ín yúku: “Ná kuei ndó satá ndu'u.” Ta kaa na xí'ín ko'ondo: “Dánduxi ndó ndu'u.” ³¹ Dá chī tá kī'o di'a kée na xí'ín yíto kuí, xíní ndí kían kée na xí'ín yíto ichí —kaá na.

³² Ta ndáka ta'ani ra uu taa kini kua'an ra xí'ín Jesús, dá ka'áni ta'ani ñaá rá. ³³ Dá tá nī saā ra iin xián noo naní Calavera, dá nī chirkuei ñaá rá ndika cruz. Ta iin taa kini ñoo tárkaa iin cruz xoo kuá'a Jesús, ta iin ká ra tárkaa iin cruz xoo íti na. ³⁴ Dá nī kaa Jesús:

—Tatá, ká'ano koo ini ní sa'á ñayuu yó'o, dá chī kō ná'a ta'on na ndí kían kée na.

Ta nī sadikí ra suerte xí'ín dá'on ná, ná kande'á ndá yoo kandeé ni'j iin rá iian.

³⁵ Ta ndidaá ñayuu ñoo ndíta ndé'é, ta nda ta né'e choon ndíta kédiki ndaa ra Jesús, ta kaá ra:

—Dao ká va ñayuu sa kandeé rá sa dakáki ra, sa'á ñoo ná dáka ki ra mií rá tá miían ndaa kúú rá Cristo, na nī kaxi Ndios kasaa dáka ki ñaá.

³⁶ Ta nda soldado ñoo nī kediki ndaa ta'ani ñaá, chī nī natuu yati ra nī dakó'on ra vino ía yú'u ná, ³⁷ dá nī kaa ra xí'ín ná:

—Tá miían ndaa rey noo na Israel kúú yo'ó, dáka ki miíon viti, ná nde'á.

³⁸ Ta ndá'a iin tabla diní cruz noo tárkaa Jesús, ta tándaa letra ká'an yú'u griego xí'ín yú'u latín, xí'ín

yú'u hebreo, ta kaáan di'a: “Taa yó'o kúú rey noó na Israel.”

³⁹ Ta iin taa kini tákaa iin ka cruz ñoó, ni kasá'á kána'á ra xí'ín ná, ta kaá ra:

—Tá ndaa ndisa Cristo kúú yo'ó, dákaki miíon, ta dákaki ta'ánón ndu'u.

⁴⁰ Tído taa tákaa iin ka cruz ñoó ni danáni ra iin ka taa kini ñoó, ta kaá ra xí'ín rá:

—¿Á ni lú'u ví ko yu'ú yo'ó Ndios, va'ará sa tákaaón ndó'o naní níoon? ⁴¹ Miían ndaa kuiti tárkuei yó ndó'o ní yo sa'á kuachi ni kee yó, chí kí'o dión kánian ndo'o yó. Tído na yó'o, ni iin tó'ón ta'on ña'a kini ko ní ya'a na kee na.

⁴² Dá ni kaa ra xí'ín Jesús:

—Ndiko'on ini ní yu'u tá ná kasaá ní dándáki ní ñayuú yó'o.

⁴³ Dá ni kaa Jesús xí'ín rá:

—Miían ndaa kuiti ná ka'in xí'ón ña mií kuu víti koo yo'ó xí'ín yu'u noo ndato téi náye'e ndaa —kaá na.

Di'a ni kuu tá ni xi'i Jesús

⁴⁴ Tá ni kasandaá kaxuu, dá ni nakuín naá iin ní kúú ñayuú nda ka oní sa'ini. ⁴⁵ Ta ni nda'o ndindii, ta ni ndata dao dá'on tárkaa ndadí ini ve'e ño'o ká'ano. ⁴⁶ Ta kúú ni'i nda'o ni kayu'ú Jesús, ta kaá na:

—Tatá Ndios, noo ndá'a mií ní náki'oi espírituá.

Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, dá ni xi'i na. ⁴⁷ Tá ni xini ta dándáki soldado ña ni ndo'o na dión, dá ni xi'o ra ñañó'ó noo Ndios, chí kaá ra:

—Miían ndaa ndisa iin taa ndaa ni sa kuu na yó'o.

48 Ta ndidaá ñayuu kuá'a n̄i s̄a ndita n̄i s̄a nde'é ña n̄i ndo'o Jesús, n̄i n̄andió kuéi na kua'an nó'ò ná, ta kani ndá'a ná yu'ú ndíká ná kua'an n̄a sa'á ña nda'í kúu ini n̄a. 49 Ta ndidaá n̄a n̄i s̄a ne'e tá'an va'a xí'ín Jesús, xí'ín n̄a ñá'a tákuei ñáa ve'i nda kuendá Galilea, noón kúu n̄a ndíta xíká ná ndé'é ná ndidaá ña n̄i kuu.

Di'a n̄i kuu, dá n̄i nduxi Jesús

50 Ta ñoo ñoo ió iin t̄aa naní José, ta kúu rá t̄a ñoo Arimatea, tá'an ña nákaa chí kuendá Judea. Ta né'e ra choon noó n̄a Israel, ta kúu rá iin t̄aa va'a, iin t̄aa ndaa. 51 Ta ndáti ta'ani ra kasaa Ndios dándáki na ñayuú yó'o xí'ín ndéé. Ta k̄o ní náta'an ta'on ini r̄a ña n̄i kee dao k̄a t̄a né'e choon ñoo xí'ín Jesús. 52 T̄aa yó'o kúu r̄a n̄i sa'an n̄i ndaka yikí koño Jesús noo Pilato. 53 Dá n̄i sa'an r̄a n̄i danóo raan ndika cruz. Dá n̄i ch̄ituú ñáá rá xí'ín iin dá'on ká'ano. Ta né'e ñáá rá n̄i sa'an r̄a n̄i ch̄ikáa r̄a ini iin yáí n̄i kava'a ndika iin káo, noo k̄o ñá'a kakaá ni iin tó'ón ndii. 54 Ta mií kuú dáá ñóó kúu kuú kénduu n̄a Israel ña'a keí ná, ch̄i s̄a kua'an kasandaá vá kuú nani'i ndéé ná.

55 Ta n̄a ñá'a n̄i kii xí'ín Jesús nda Galilea, noón kúu n̄a tárkuei n̄i sa'an n̄a nda yáí noó n̄i nduxi Jesús, sa'á ñoo n̄i xini n̄a ndeí kián, ta n̄i xini n̄a noó n̄i ch̄inóo ra yikí koño Jesús. 56 Dá n̄i n̄andió kuéi na kua'an n̄a kénduu n̄a kirá támi sa'an xí'ín ña'a dákúchi na ñíí Jesús. Tído n̄i n̄ani'i ndéé ná tein kuú kánian nani'i ndéé ná, ch̄i k̄i'o dión sa'ándá ley choon.

24

Di'a n̄i kuu tá n̄i nataki Jesús

1 Na'a va'a kuu mií noó kásá'á sa'a semana, dá ni kee tuku na ñá'a yó'o kua'an na yái noó ni nduxi Jesús, ta né'e na ndirá támi sá'an, kirá ni kenduu na, ta kua'an ta'ani dao ka na ñá'a xí'in ná. 2 Tá ni saa na, kúú sa ni kuxoo va yuu ndadí yu'ú yái ñóó. 3 Dá tá ni ku'u na inian, ko ní nání'i ná yikí koño sato'o yo Jesús. 4 Ta nákani nda'o ini na sa'á ña koó ka yikí koño na kánóo. Kúú iin kuití vá ni sa kuíta uu ta ndíxi dá'on náye'e ndaa díin ná. 5 Kúú ni yu'ú nda'o na, sa'á ñóó ni daxíno na taan na nda noño'o. Dá ni kaa ta ñóó xí'in ná:

—¿Ndiva'a nándukú ndó iin na takí tein na kúú ndii? 6 Ko ta'on na nákaa yó'o. Dí'a ni nataki va na. Ndusaa ini ndo táto'on ni ka'an na xí'in ndó tá ni sa káa na xí'in ndó chí Galilea dí'a. 7 Chí ni kaa na xí'in ndó ña miian kánian ndo'o naní na ni nduu ta ñayuu yó'o, chí nakí'o ñaa iin ta noo ndá'a ta kómí kuachi, ta chirkaa ñaa rá ndika cruz, ta nataki na tixi kuu óni —kaá ángel ñóó.

8 Dá ni ndisaa ini na ñá'a ñóó to'on ni ka'an Jesús xí'in ná. 9 Dá tá ni nandió kuéi na ni ndisaa na ni sa'an na yái ñóó, dá ni kasá'á ná kásto'on na sa'a ndidaá ña va'a yó'o xí'in ndin uxí iin ta xionoo xí'in Jesús xí'in dao ka ñayuu ndéi xí'in rá ñóó. 10 María Magdalena xí'in Juana, xí'in naná Jacobo xí'in dao ka na ñá'a, noón kúú na ni nakani ña yó'o xí'in ta xionoo xí'in Jesús. 11 Tído ni ka'an rá ña to'on ni ndaki ini mií vá ná kián, sa'á ñóó ko ní kándisa ta'on ñaa rá.

12 Tído ni ndakuin ndichi Pedro, dá ni kankono ra kua'an ra yái noó ni nduxi Jesús. Tá ni saa ra ñóó, dá ni chirnee noo rá ni sa nde'é rá inian. Dá ni xini ra sava'a dá'on ni sa tuú yikí koño Jesús vá

kánóo. Dá n̄i n̄andió k̄o ra kua'an nó'ò rá, ta naá iní r̄a sa'á ñ̄a n̄i kuu kua'an ra.

Dì'a n̄i kuu tá n̄i na'a noo Jesús noó uu t̄aa kua'an ích̄i ñ̄oo naní Emaús

¹³ Ta mií kuu dáá ñóó ta'ani x̄íka uu t̄aa x̄íonoo x̄í'ín Jesús kua'an r̄a iin ñoo naní Emaús. Ta nákaāan t̄átò'on ux̄i iin kilómetro noo ñoo Jerusalén. ¹⁴ Ta ndátó'ón rá kua'an r̄a ích̄i ñóó sa'a ndidaá ñ̄a n̄i kuu. ¹⁵ Ta tein ndátó'ón rá dión kua'an r̄a, dá n̄i n̄atuu yati Jesús, dá n̄i n̄ak̄i'in tá'an na x̄íka dáó ná kua'an n̄a x̄í'ín rá. ¹⁶ Tído ió iin ñ̄a'a sadí noo rá, sa'á ñ̄oó k̄o nákon̄i ñ̄aá rá. ¹⁷ Dá n̄i kaa n̄a x̄í'ín rá:

—¿Ndí k̄ián ndátó'ón téi ndo kua'an ndo? Ta, ¿ndiva'a ndá'í téi kúu ini ndo?

¹⁸ Dá n̄i kaa iin t̄aa, tá'an r̄a naní Cleofas, x̄í'ín ná:

—¿Á s̄ava'a iin tó'ón mií ní kúú t̄a t̄ukú ió ñoo Jerusalén k̄o ñ̄a'a kandāa ini ñ̄a n̄i kuu ñoo ñóó tein kuu yó'o?

¹⁹ Dá n̄i kaa n̄a:

—¿Ndí k̄ián n̄i kuu?

Dá n̄i kaa t̄aa ñoo x̄í'ín ná:

—Ndátó'ón ndú sa'a iin t̄aa naní Jesús, n̄a ñoo Nazaret. Ta n̄i s̄a kuu na iin profeta. Ta s̄a kee na ñ̄a'a ná'ano, ta t̄ò'on ndáya'i s̄a ká'an n̄a noo Ndios x̄í'ín noo ndidaá n̄a ñoo ndu. ²⁰ Tído t̄a dut̄i saku'a'a, x̄í'ín t̄a né'e choon ñoo ndu kúú r̄a n̄i n̄ak̄i'o ñ̄aá rá noo ndá'a t̄a romano. Ta roón n̄i ch̄irkaa ñ̄aá nd̄ika cruz. ²¹ Tído n̄i ka'án ndu'u ñ̄a n̄i kasáa n̄a taó xóo na n̄a ñoo ndu t̄ixi nda'á t̄a dándáki ñ̄aá, ní kúu. Ta kuu víti x̄íno on̄i kuu ñ̄a n̄i kuu dión. ²² Ta iin k̄a ñ̄a'a n̄i kedaá x̄í'ín ndú n̄i naá ini ndu, ch̄i tá k̄o ñ̄a'a t̄uu na'a viti n̄i sa'an dao n̄a ñ̄a'a kúú kuendá

ndu'u yáí noó nì nduxi na, ²³ ta koó ka yikí koño na ní nání'i na ñá'a ñoó. Dá tá nì ndusáa na, dá nì kaa na ña nì na'a noo dao ángel noo ná, ta noón kúú na nì kaa xí'ín ná ña nì natakí va Jesús. ²⁴ Dá nì sa'an ta'ani dao taa kúú kuendá ndu'u nì sa nde'é rá ini yáí ñoó. Tído tátò'on káa rá ió ña nì nakani na ñá'a ñoó, kí'o dión ta'ani nì xini ra. Tído kò ní xini ta'on ra mií Jesús.

²⁵ Dá nì kaa Jesús xí'ín rá:

—¡Nandéé ka vían xíxi ndo'ó, ta nandéé ka vían káxí níò ndò, sa'á ñoó kueé nda'o kándísa ndó ndidaá ña nì taa profeta! ²⁶ ¿Á kò ná'á ta'on ndó ña kí'o dión kánian ndo'o naní níò Cristo, na dákaki ñáá, dá ndu'u na noo ndato náye'e ndaa? —kaá na.

²⁷ Dá nì kasá'á nákaní na xí'ín rá sa'a ndidaá ña nì taa Moisés, xí'ín ña nì taa ndidaá ka profeta. Ta kí'o dión nì daná'a na noo rá ña ká'an tuti ií Ndios sa'a ndidaá ña kánian ndo'o na.

²⁸ Dá tá nì kuyati na ñoo ló'o noó kua'an taa ñoó, dá nì kee Jesús ña yá'a na kua'an na cháá ka chí noo. ²⁹ Dá nì kendúsá ra xí'ín ná ña ná katuu tóo na koo na xí'ín rá, chí kaá ra:

—Katuu tóo ní koo ní xí'ín ndu'u, chí sa nì ini va, ta sa kua'an kuaa vá —kaá ra.

Dá nì ku'u na ve'e ra, ta nì sa tuu tóo na nì sa io na xí'ín rá.

³⁰ Dá tá nì sa io na mesa xí'ín taa ñoó, dá nì tiin na pan. Dá nì nakí'o na ndivé'e noo Ndios sa'an. Dá nì tei ñé'e naan. Dá nì xí'o naan noo rá. ³¹ Dá ví nì nono noo rá, dá nì nakoni ra ña Jesús kúú ná. Ta kúú nì ndaño'ó ní'ini va na noo rá. ³² Dá nì kasá'á taa ñoó ndátó'ón tá'an mií rá:

—Miian ndaa kuiti kían ña luu kandá nio yo tein ká'an na xí'á vei íchi ñoo, ta xian ni nakani na xí'á sa'a ndi kóni ká'an tuti iñ Ndios.

³³ Ta kúu ni ndakuei ra mií hora daá ñoo. Dá ni kee ra nandió kuéi ra kua'an ra ñoo Jerusalén. Tá ni saa ra, kúu ni naní'i rá noo ndéi tútí ndin uxí iin ta xionoo xí'ín Jesús, ta ndéi ta'ani dao ka ñayuu xí'ín rá. ³⁴ Kúu ni kaa ñayuu ñoo xí'ín rá:

—Miian ndaa kuiti kían ña ni nataki sato'o yo Jesús, chi ni na'a noo ná noo Simón Pedro.

³⁵ Dá ni kasá'á ta'ani ndi nduú ta yó'o nákaní ra xí'ín ná ña ni ndo'o ra íchi ñoo. Ta ni nakani ta'ani ra ña ko ní nákoní ta'on ra Jesús nda ni tei ñé'e na pan, nda daá ni nakoni ñaá rá, kaá ra.

Dí'a ni kuu tá ni na'a noo Jesús noo ta sa xionoo xí'ín ná

³⁶ Ta xian nani ndíta ta yó'o ká'an ra sa'á ña ni xini ra, ta kúu iin kuití vá, kúu ni sa kuíin Jesús me'í noo ndéi na ñoo. Dá ni kaa na:

—Va'a ná koo ini ndo.

³⁷ Ta kúu ni yu'ú nda'o ñayuu ñoo, chi ni ka'án ná ña iin nio vá kían. ³⁸ Dá ni kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Ndiva'a yu'ú ndo? ¿Ndiva'a nákaní kuáchi ini ndo? ³⁹ Kande'é ndó ndá'í, ta kande'é ndó sa'í, chi mií vá yu'u kúuí. Dáko'on ndá'a ndo yu'u, ta kande'é va'a ndó yu'u, chi iin nio ko kómí ta'an vaan lásá ni koño. Tído ndé'é ndó yu'u ña ió va lásáí xí'ín koñoj —kaá na.

⁴⁰ Tá ni ndi'i ni ka'an na dión, dá ni daná'a na ndá'a ná xí'ín sa'a ná noo na ndéi ñoo. ⁴¹ Tído sa'á ña kadij téi ini ñayuu ñoo, sa'á ñoo ko kuú ta'on kandía na. Ta sa'á ña naá ini na xini na, sa'á ñoo ni kaa Jesús xí'ín ná:

—¿Á koó lú'u ña'a né'e va'a ndó kaxíi?

42 Dá n̄i x̄i'o ñayuu ñoo iin tá'í tiyaká n̄i kado noo ná x̄i'ín iin da'anda ndudí. 43 Dá n̄i tiin naan, ta kúú n̄i seí náan noo ndidaá ñayuu ñoo. 44 Dá n̄i kaa na:

—Sa n̄i kasto'on vai tá n̄i sa x̄ionooi x̄i'ín ndó ña miían kánian x̄inkoo ndidaá kúú ña n̄i taa Moisés, x̄i'ín ndidaá to'on n̄i ka'an profeta, x̄i'ín ndidaá ña ká'an tuti Salmo sa'í.

45 Dá n̄i sonó Jesús ñaxintóni ná, dá ná kandaa ini na ña ká'an tuti ij Ndios. 46 Dá n̄i kaa na x̄i'ín ñayuu ñoo:

—Ká'an tuti ij Ndios ña miían ndúsa ndo'o naní níó Cristo, na dákaaki ñaá, dá kuu na, dá nataki na tixi kuu óni tein na kúú ndii. 47 Ta ká'an ta'anian ña dána'a ñayuu noó na ndéi iin níi kúú ñayuu sa'a Cristo, dá kían, tá ná nandikó iní na sa'á kuachi kée na, dá ná ku'u ká'ano ini Ndios sa'a ná. Ta dinño'ó ka kasá'a ná dána'a na noó na ndéi ñoo Jerusalén. 48 Ta ndo'ó kakuu na ko'on kanoo k̄i'o kuendá sa'a ndidaá ña yó'o. 49 Ta kana'á ndó viti ña ko'in tanda'í na n̄i kaa tatái k̄i'o na koo x̄i'ín ndó. Tído kandoo ndó ñoo Jerusalén yó'o, ta kandati ndó nda ná natiin ndó ndéé tanda'á Ndios kii nda induú.

Dí'a n̄i kuu tá n̄i nana Jesús kua'an nó'o ná induú

50 Dá n̄i taó xóo ñaá Jesús ndáka na kua'an na yati ñoo naní Betania. Tá n̄i saá na ñoo, dá n̄i ndane'e na ndá'a ná. Dá n̄i xika na ña man̄i noo Ndios sa'á ñayuu ñoo. 51 Ta tein xika na ña yó'o noo Ndios, dá n̄i kexoo na noó ñayuu ñoo konana na kua'an nó'o ná induú. 52 Dá tá n̄i ndi'i n̄i sa ndaño'o ñaá ñayuu ñoo, dá n̄i kee na nándió kuéi na kua'an nó'o ná ñoo

Jerusalén xí'an kádii nda'o ini na. ⁵³ Ta daá ndéi va na y'é'é ño'o ká'ano ndáño'o na Ndios, ta kéká'ano ñaá ná. Díón ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f